

Одузимање имовине проистекле из кривичног дела

Приручник за примену у пракси

Београд, 2021

Одузимање имовине проистекле из кривичног дела

Приручник за примену у пракси

Издавач:

Аутори:

Невенка Важић - судија Врховног касационог суда

Милена Рашић - судија Апелационог суда у Београду

Игор Вељић - мајор полиције у Јединици за финансијске истраге

Саша Иванић - заменик Тужиоца за организовани криминал

Драгослав Марковић - заменик Тужиоца за организовани криминал

Владимир Ђеклић - помоћник директора Дирекције за управљање одузетом имовином

Уредници:

Миљко Радисављевић, заменик Републичког јавног тужиоца

Амит Кабравала, савезни јавни тужилац у САД и стални правни саветник у ОПДАТ, Министарство правде САД

Милорад Дебељачки, правни саветник у ОПДАТ, Министарство правде САД

Графичко обликовање:

Милица Дервишевић

Штампа:

Jovšić Printing Centar d.o.o.

Тираж:

500

ISBN

Ставови и мишљења изнета у књизи припадају искључиво ауторима и не представљају нужно ставове Мисије ОЕБС-а у Србији.

Сви појмови који су у анализи употребљени у мушком граматичком роду обухватају мушки и женски род лица на која се односе.

Садржај

Предговор	7
Скраћенице	15
1. Циљеви одузимања имовине и због чега је одузимање важно	17
2. Преглед регулативе	20
2.1. Кратак преглед правног оквира	20
2.1.1. Кривични законик Републике Србије	22
2.1.2. Законик о кривичном поступку	22
2.1.3. Закон о одузимању имовине проистекле из кривичног дела	24
2.2. Дефинисање релевантне терминологије	26
2.3. Кривична дела за која је по Закону о одузимању имовине проистекле из кривичног дела предвиђено одузимање имовине	28
2.4. Однос Законика о кривичном поступку и Закона о одузимању имовине проистекле из кривичног дела	30
3. Структура поступка одузимања имовине проистекле из кривичног дела	37
3.1. Фазе поступка	37
3.1.1. Финансијска истрага	37
3.1.2. Привремено одузимање имовине проистекле из кривичног дела	39
3.1.3. Трајно одузимање имовине проистекле из кривичног дела	40
4. Надлежни органи	42
4.1. Органи надлежни за поступање по Закону о одузимању имовине проистекле из кривичног дела	42
4.1.1. Јединица за финансијске истраге	42
4.1.2. Суд	43
4.1.3. Јавни тужилац	44
4.1.4. Дирекција за управљање одузетом имовином	45
5. Стандарди доказивања за сваку фазу (врсту) поступка	47
5.1. Законитост доказа прибављених у финансијској истрази	47
5.2. Доказивање криминалног порекла имовине	48
5.3. Доказни стандарди у поступку привременог одузимања имовине	50
5.4. Стандарди доказивања у поступку трајног одузимања имовине	51
6. Финансијска истрага	54
6.1. Активности у финансијској истрази	54
6.1.1. Активности јавног тужиоца и Јединице за финансијске истраге у финансијској истрази	55

6.1.2. Сарадња са државним и другим органима, организацијама и јавним службама у току финансијске истраге	58
6.1.3. Сарадња са пословним банкама и другим финансијским институцијама	59
6.1.4. Претресање стана и осталих просторија и претресање лица	60
6.1.5. Оперативан рад Јединице за финансијске истраге	61
6.1.6. Поверљивост података.....	61
6.1.7. Хитност у поступању	62
6.2. Извори информација	62
6.2.1. РЕПУБЛИЧКИ ГЕОДЕТСКИ ЗАВОД (РГЗ)	63
6.2.2. АГЕНЦИЈА ЗА ПРИВРЕДНЕ РЕГИСТРЕ (АПР)	65
6.2.3. ПОРЕСКА УПРАВА - МИНИСТАРСТВО ФИНАНСИЈА	67
6.2.4. РЕПУБЛИЧКИ ФОНД ЗА ПЕНЗИЈСКО И ИНВАЛИДСКО ОСИГУРАЊЕ (РФ за ПИО).....	68
6.2.5. ЦЕНТРАЛНИ РЕГИСТАР, ДЕПО И КЛИРИНГ ХАРТИЈА ОД ВРЕДНОСТИ (ЦРХОВ).....	70
6.2.6. БЕОГРАДСКА БЕРЗА – BELEX.....	72
6.2.7. НАРОДНА БАНКА СРБИЈЕ (НБС).....	74
6.2.8. ПОСЛОВНЕ БАНКЕ	76
6.2.9. УДРУЖЕЊЕ БАНАКА СРБИЈЕ (УБС)	83
6.2.10. КРЕДИТНИ БИРО.....	84
6.2.11. ПЛАТНЕ ИНСТИТУЦИЈЕ.....	85
6.2.12. УПРАВА ЗА СПРЕЧАВАЊЕ ПРАЊА НОВЦА - МИНИСТАРСТВО ФИНАНСИЈА	88
6.2.13. УПРАВА ЦАРИНА - МИНИСТАРСТВО ФИНАНСИЈА	90
6.2.14. ЈАВНИ БЕЛЕЖНИЦИ	91
6.3. Прикупљање доказа о имовини и власништву у финансијској истрази.....	93
6.3.1. Укњижене непокретности.....	93
6.3.2. Неукњижене непокретности.....	94
6.3.3. Покретне ствари.....	95
6.3.4. Како утврдити ко је треће лице – власник	96
6.3.5. Прибављање података о законитим приходима власника и трошковима живота власника	96
6.3.6. Прибављање података о стању на рачунима и податак о поседовању сефова	97
6.3.7. Готов новац, накит и вредније ствари.....	98
6.3.8. Аутомобили и остала превозна средства.....	99
7. Привремено одузимање имовине	100
7.1. Захтев за привремено одузимање имовине.....	100
7.1.1. Садржина захтева за привремено одузимање имовине	102
7.2. Поступак пред судом по захтеву за привремено одузимање имовине.....	102
7.2.1. Првостепени поступак	102
7.2.2. Решење о привременом одузимању имовине проистекле из кривичног дела.....	108

7.2.3. Другостепени поступак.....	110
7.2.4. Престанак трајања мере привременог одузимања имовине.....	116
7.2.5. Преиспитивање правноснажне одлуке о привременом одузимању имовине.....	117
8. Трајно одузимање имовине проистекле из кривичног дела.....	123
8.1. Захтев за трајно одузимање имовине.....	123
8.1.1. Садржина захтева јавног тужиоца за трајно одузимање имовине - укњижене непокретности од власника - окривљеног, односно окривљеног сарадника.....	124
8.1.2. Садржина захтева јавног тужиоца за трајно одузимање имовине - неукњижене непокретности од власника - окривљеног, односно окривљеног сарадника.....	126
8.2. Поступак пред првостепеним судом.....	126
8.2.1. Припремно рочиште.....	128
8.2.2. Главно рочиште.....	129
8.3. Поступак пред судом који поступа као жалбени суд.....	133
8.4. Трајно одузимање имовине у предметима у којима је окривљени склопио споразум о признању кривичног дела.....	134
8.5. Одузимање по вредности.....	135
8.6. Права трећих лица на одузету имовину.....	136
8.6.1. Права оштећених.....	136
8.6.2. Заштита интереса окривљеног и других лица.....	137
8.6.3. Заштита савесног стицаоца.....	137
9. Ванредни правни лекови.....	139
9.1. Понављање поступка одузимања имовине проистекле из кривичног дела.....	139
9.2. Захтев за заштиту законитости.....	141
9.3. Лица овлашћена на подношење ванредних правних лекова против правноснажних одлука донетих у поступку одузимања имовине проистекле из кривичног дела.....	142
10. Управљање одузетом имовином.....	144
10.1. Евидентирање одузете имовине.....	144
10.2. Поверавање управљања одузетом имовином.....	145
10.3. Издавање привремено одузетих непокретности.....	146
10.4. Управљање привремено одузетим привредним друштвима.....	149
10.4.1. Поступање са друштом с ограниченом одговорношћу – ДОО.....	150
10.4.2. Поступање са акционарским друштвима – АД.....	151
10.4.3. Поступање са одузетим привредним друштвима у фази стечаја.....	152
10.5. Управљање ефективним новцем, драгоценостима и предметима посебне вредности.....	153
10.6. Продаја привремено одузете покретне имовине.....	153
10.6.1. Начин продаје покретне имовине.....	154

10.6.2. Коришћење привремено одузете имовине у хуманитарне сврхе	155
10.6.3. Управљање новчаним средствима добијеним управљањем и продајом покретне имовине	156
10.7. Поступање са трајно одузетом имовином	157
11. Међународна сарадња	158
11.1. Међународна оперативна полицијска сарадња	158
11.1.1. CARIN Network	159
11.1.2. INTERPOL	160
11.1.3. Официр за везу	163
11.2. Међународна правосудна сарадња	163
11.2.1. Правни основ сарадње	163
11.2.2. Поступак пружања међународне правне помоћи на основу примљених замолница	164
11.3. Уговори о деоби имовине са иностранством	166
12. Примери аката надлежних органа у поступку одузимања имовине проистекле из кривичног дела	168
12.1. Наредба за спровођење финансијске истраге	168
12.2. Наредба јавног тужиоца банци или другој финансијској организацији за достављање података о стању пословних и личних рачуна и сефова власника	170
12.3. Наредба јавног тужиоца о забрани располагања имовином и о привременом одузимању покретне имовине (члан 24)	172
12.4. Захтев за привремено одузимање имовине	174
12.5. Захтев за трајно одузимање имовине	181
12.6. Решење о усвајању захтева за привремено одузимање имовине	188
12.7. Решење о одбијању захтева за привремено одузимање имовине	193
12.8. Решење о усвајању захтева за трајно одузимање имовине	196
12.9. Решење о одбијању захтева за трајно одузимање имовине	202
12.10. Решење о остављању на снази одлуке о привременом одузимању имовине проистекле из кривичног дела	206
12.11. Решење о замени мере привременог одузимања имовине проистекле из кривичног дела мером забране располагања том имовином	210
12.12. Решење о укидању мере привременог одузимања имовине проистекле из кривичног дела	214

Предговор

Одузимање имовине проистекле из кривичног дела - Приручник за практичаре у Србији - припремљен је уз помоћ Канцеларије за међународну помоћ, усавршавање и обуку у правосуђу (ОПДАТ) Министарства правде Сједињених Америчких Држава, Мисије ОЕБС-а у Србији и Правосудне академије. ОПДАТ је партнер Министарства спољних послова Сједињених Америчких Држава, Бироа за међународну борбу против трговине наркотицима и за спровођење закона (ИНЛ).

Овај приручник намењен је практичарима јер су га писали аутори који непосредно раде на предметима одузимања имовине проистекле из кривичног дела и зато се може рећи да промовише, пре свега, приступ практичара а не теоријско разматрање проблема одузимања и враћања имовине. Одузимање имовине (на енглеском *asset forfeiture*), игра важну улогу у спровођењу кривичног законодавства. Аутори овог приручника су стручњаци из различитих области, од кривичног правосуђа до полиције односно из области примене права, па је стога ова публикација плод мултидисциплинарне сарадње. Приручник је намењен јавним тужиоцима, полицијским службеницима и судијама. Међутим, надамо се да ће приручник бити користан и за адвокате, финансијске форензичке стручњаке и доносиоце одлука из других области.

Приручник приказује поступак одузимања имовине проистекле из кривичног дела у складу са српским позитивним законодавством, међународним стандардима и локалним праксама. Примарна сврха приручника је да помогне и подржи даље одузимање имовине проистекле из кривичног дела у контексту процесуирања корупције и финансијског криминала. Ипак, овај приручник би, такође, требало да помогне у одузимању средстава у ширем спектру случајева, укључујући и организовани криминал, трговину наркотицима и високо технолошки криминал.

Овај приручник подељен је на 12 поглавља а обухвата и прилоге са додатним материјалом.

Прво поглавље говори о значају одузимања имовине и наглашава ефекте које оно има на целокупно друштво. Указује се да је задовољење правде могуће само комбиновањем санкције и истовременим лишавањем учинилаца кривичних дела прихода од криминала. Тиме

се остварују и циљеви генералне превенције и шаље порука да се „криминал не исплати“. Даље, ефикасно одузимање нелегално стечене имовине омогућава реституцију и задовољење жртава, као и коришћење такве имовине у хуманитарне и друге друштвено корисне сврхе. Коначно, тиме се спречава даље криминално деловање и коришћење незаконито стечене имовине за нове криминалне активности.

У другом поглављу које носи назив „Преглед регулативе“, поред правног оквира који уређује поступак одузимања имовине проистекле из кривичног дела, објашњава се разлика између мере безбедности одузимање предмета (члан 87 КЗ), мере одузимања имовинске користи (чланови 92 и 93 КЗ) и проширеног одузимања имовине односно имовине проистекле из кривичног дела по Закону о одузимању имовине проистекле из кривичног дела. На прегледан начин је објашњено шта представља имовину у српском правном оквиру који уређује одузимање имовине проистекле из кривичног дела, а анализира се већина прописа који имају материјалне и процесне одредбе о различитим видовима одузимања имовине.

У трећем поглављу аутори се баве структуром поступка одузимања имовине проистекле из кривичног дела. Дат је кратак приказ најважнијих фаза, почев од финансијске истраге, преко привременог, па до трајног одузимања имовине проистекле из кривичног дела. За сваку фазу дата су само основна, сумарна појашњења с обзиром да су свакој од поменутих фаза посвећена посебна поглавља у којима су дати детаљни прикази њихове садржине и надлежних органа који су „носиоци“ активности у појединим фазама поступка. Сумарни приказ поступка доприноси бољем разумевању појединих института, њихове улоге и значаја за поступак одузимања имовине.

Четврто поглавље посвећено је надлежним државним органима који имају обавезе и одговорности у поступку одузимања имовине проистекле из кривичног дела, у складу са законом и подзаконским актима. Детаљно су описане надлежности и начин поступања Јединице за финансијске истраге, јавног тужиоца, првостепеног и другостепеног суда, као и Дирекције за управљање одузетом имовином. Наглашено је да у фази откривања имовине руководећу улогу има јавни тужилац, да он покреће наредбом финансијску истрагу а да је спроводи Јединица за финансијске истраге. Надлежни суд има централну улогу у поступку одлучивања о привременом и трајном одузимању имовине. Поред тога, суд има одговарајућу улогу и у фази финансијске истраге када својим наредбама омогућава преузимање одређених доказних радњи попут претресања просторија и лица. Доминантна

улога Дирекције предвиђена је за управљање привремено и трајно одузетом имовином. Ове послове Дирекција обавља самостално са пажњом доброг домаћина, односно доброг стручњака.

Изузетно значајно је пето поглавље које се бави стандардима доказивања, темом којој се не поклања довољно пажње а од суштинског је значаја за правилно и законито поступање и одлучивање. Посебно је разматрано питање стандарда доказивања за поједине одлучне чињенице у поступку привременог и трајног одузимања имовине проистекле из кривичног дела. Апострофира се да је српски Закон инкорпорирао обавезу из Варшавске конвенције која налаже земљама потписницама да у поступак проширеног одузимања имовине у своје правне системе уведу „обрнут терет доказивања” и обориву законску претпоставку о криминалном пореклу имовине. У поступку привременог одузимања имовине извршење кривичног дела из члана 2 Закона доказује се до нивоа основа сумњи, криминално порекло имовине до нивоа основане сумња, вредност имовине у стандарду потпуне извесности а нужност привременог одузимања вероватноћом да ће касније одузимање бити отежано или онемогућено. Криминално порекло имовине у поступку трајног одузимања се доказује стандардом „претежне вероватноће” тј. стандардом који је карактеристичан за парнични поступак а истим стандардом доказује се и постојање основане сумње у криминално порекло имовине у поступку привременог одузимања. У пракси се стандарди доказивања често различито примењују, не ретко се инсистира на стандарду закључивања до нивоа „потпуне извесности”, нешто ређе до нивоа закључивања „изван разумне сумње” а најређе у стандарду закључивања „претежности доказа” односно „претежне вероватноће”. Аутори верују да ће овај приручник у великој мери допринети да се изнети ставови по питању стандарда доказивања у поступцима одузимања имовине проистекле из кривичног дела у будућности без изузетка примењују.

У шестом поглављу „Финансијска истрага” наглашава се сложеност процеса чији је циљ прикупљање доказа о имовини, законитим приходима, начину и трошковима живота лица која су предмет финансијске истраге, као и централна улога јавног тужиоца у овој фази поступка. Указује се и на однос финансијске и кривичне истраге и наглашава велики допринос финансијске истраге прикупљању доказа о кривичном делу и учиниоцу. Објашњене су и доказне технике које могу бити коришћене у финансијској истрази са посебним освртом на прибављање података од банака и других финансијских организација, као и могуће коришћење резултата посебних доказних радњи које су биле примењене у кривичном истраживању.

Детаљно су описане активности јавног тужиоца и Јединице за финансијске истраге, прикупљање података из других извора, укључивање других државних органа, организација и агенција, подсећа се и на обавезу полиције да у кривичној пријави, поред осталог, наведе и податке о имовини пријављеног лица. Формално правни основ за отпочињање ове фазе поступка је наредба јавног тужиоца о покретању финансијске истраге, чији су елементи појашњени. Наглашено је да се она може покренути у свим фазама кривичног поступка али је златни стандард да се то ради у најранијим фазама поступка, идеално у предистражном поступку. Истакнут је посебан начин прибављања података од пословних банака и других финансијских организација по наредби јавног тужиоца и њихова аутоматска обрада од стране Јединице за финансијске истраге. Детаљно су изложени могући извори информација од значаја за финансијску истрагу, побројани бројни државни органи и агенције са базама података које поседују, дате географске адресе и електронске адресе њихових сајтова. Народна банка Србије, пословне банке, платне институције и њихов списак и адресе, такође су обрађени у овом поглављу. Посебно место је дато Управи за спречавање прања новца због значаја који има откривање сумњивих трансакција имовине. Ваља напоменути да се ради о институцијама које имају посебну обавезу именовања службеника за везу према Закону о организацији и надлежности државних органа за сузбијање организованог криминала, тероризма и корупције и које су већ препознате као посебно значајне за сарадњу са репресивним државним органима на пољу сузбијања економског криминала и корупције а самим тим и у поступцима одузимања имовине. На крају су анализиране специфичности прикупљања доказа за поједине видове имовине и о законитим приходима власника.

Наредно, седмо поглавље бави се привременим одузимањем имовине, за које се колоквијално користи и израз заплена. Направљено је поређење ове мере са мером притвора која се примењује према окривљенима. Закључак је да обе мере, притвор и заплена имају за циљ неку врсту обезбеђења. Код притвора обезбеђује се појављивање окривљеног пред судом и извршење казне, а код заплене обезбеђује се каснија конфискација тј. трајно одузимање имовине. Поглавље објашњава садржину и елементе захтева за привремено одузимање имовине, услове који треба да буду испуњени, сам поступак одлучивања о захтеву тужиоца. Дат је детаљан приказ и карактеристике првостепеног и другостепеног поступка и указано на аномалију извођења доказа у другостепеном поступку као врло проблематично решење. Такође се анализира поступак одузимања од правних следбеника и трећих лица, као и обавеза доказивања вероватноће или исправније опасности да ће власник располагати имовином и спречити њено касније одузимање. Коначно, појашњено је и обавезно

преиспитивање одлуке о заплени имовине, које по службеној дужности и по захтеву Дирекције за управљање одузетом имовином врши суд, одлукама које се доносе поводом преиспитивања, могућност изјављивања правног лека, његов домет и многа друга питања.

Осмо поглавље бави се трајним одузимањем имовине проистекле из кривичног дела тј. њеном конфискацијом. Поступак за трајно одузимање имовине представља најважнију фазу у целокупном процесу одузимања имовине проистекле из кривичног дела јер се захтева да суд донесе коначну одлуку о судбини имовине за коју се претпоставља да је проистекла из кривичног дела. Објашњена је детаљно садржина захтева за трајно одузимање имовине за укњижене и неукњижене непокретности, рокови за подношење, материјални и формални елементи захтева. Анализира се детаљно првостепени поступак у оквиру кога се одржавају два рочишта, припремно и главно, као и елементи одлуке првостепеног суда која се доноси у форми решења. Следи анализа другостепеног поступка, надлежност суда, састав већа и могуће одлуке жалбеног суда. Значајно место је дато одузимању еквивалентне вредности у ситуацијама када је имовина проистекла из кривичног дела потрошена, отуђена, скривена или пренета савесном купцу. Посебно се разматрају специфичности поступка трајног одузимања имовине у предметима који су завршени закључењем споразума о признању кривичног дела. Коначно, предмет разматрања су и права трећих лица на одузету имовину и то оштећених и трећих лица-савесних купаца, као и заштита интереса окривљених и лица која је по закону дужан да издржава.

Наредно, девето поглавље, анализира могућност коришћења ванредних правних лекова у поступку трајног одузимања имовине па се закључује да се против правноснажних одлука може уложити захтев за понављање поступка. Наиме, „Врховни касациони суд је мишљења да понављање поступка после правноснажне одлуке о одузимању имовине проистекле из кривичног дела могу да затраже власник, правни следбеник или треће лице. То је зато што је ЗКП-ом предвиђено да 'странке' могу да затраже понављање кривичног поступка. Сходном применом ЗКП, власници, правни следбеници и трећа лица могу бити странке у поступку одузимања имовине." Следи закључак да се они могу појавити у улози подносиоца захтева за понављање поступка јер је правноснажно решење о одузимању имовине по свом правном дејству и дOMETИМА изједначено са правноснажном пресудом. Дати су и други разлози који оправдавају изнети став. Захтев за заштиту законитости је други ванредни правни лек који се може користити у поступку трајног одузимања имовине. Он је за разлику од захтева

за понављање поступка резервисан само за јавног тужиоца, власника - окривљеног, власника - окривљеног сарадника и њихове браниоце.

Десето поглавље бави се управљањем одузетом имовином и улогом Дирекције за управљање одузетом имовином. Истакнуто је да Дирекција извршава одлуке о одузимању имовине, води евиденцију о тој имовини а потом непосредно или преко ангажованих лица том имовином управља. Само управљање имовином може се остварити на више начина, почев од давања такве имовине на коришћење, издавања у закуп, чувања или њене продаје. Посебно је разматрано управљање заплењеним предузећима јер се у пракси показало као једно од најсложенијих питања. Дирекција је у таквим ситуацијама поверавала управљање ангажованим физичким или правним лицима. Због проблема који могу настати у пословању заплењеног правног лица неопходно је пре доношења одлуке о одузимању направити процену да ли је то нужно, какви су биланси, у каквом је стању имовина предузећа, колике су обавезе, број запослених. У овом поглављу посебно је разматрано одузимање друштва са ограниченом одговорношћу, акционарског друштва и предузећа над којим је отворен стечајни поступак. Обрађена је продаја покретне имовине и посебно наглашено да се ради о заплени робе која има кратак рок трајања али и да треба обезбедити средства за очување вредности и управљање непокретном имовином. Такође, описан је и начин продаје покретне имовине путем лицитације. На крају поглавља разматрају се начини располагања појединим врстама имовине након њеног правноснажног одузимања (домаћи и страни новац, уметнички предмети, ватрено оружје, непокретности), а описан је и начин располагања средствима која су добијена од продаје одузете имовине. Наглашено је да се под одређеним условима одузета имовина може користити у хуманитарне сврхе и објашњено у којим приликама до тога може доћи. Истакнуто је да се део добијених средстава, умањених за све видове трошкова, у висини од 30% користи за финансирање социјалних и здравствених потреба.

У једанаестом поглављу обрађује се међународна сарадња у проширеном одузимању имовине. Ово је врло значајна компонента поступка јер се одузимање имовине проистекле из кривичног дела примењује код учинилаца кривичних дела код којих су веома заступљени међународни елементи попут организованог криминала, финансијског криминала, корупције и сл. На сликовит начин представљен је процес међународне сарадње почев од неформалне, формалне, па до поделе заплењене имовине након обештећења жртава. Објашњено је веома детаљно поступање српских правосудних органа, њихове надлежности и обавезе

и услови који морају бити испуњени да би се у Србији удовољило формалној замолници за пружање правне помоћи. Треба обратити пажњу да наш Закон о одузимању имовине, када је реч о пружању правне помоћи, пре свега, уређује начин на који Србија пружа правну помоћ другим земљама. Када је реч о нашим замолницама за пружање правне помоћи које правосудни органи упућују колегама из других земаља, примењиваће се прописи замољене земље. Наравно, у оба случаја супремацију имају ратификовани међународни документи и билатерални уговори, те ће се домицилни закони примењивати само у одсуству такве регулативе. На крају се говори о међународним средствима - организацијама које могу бити од велике помоћи као канали за комуникацију али и за проналажење средстава у другим земљама, обезбеђењу доказа о таквој имовини и коначно њено одузимање. Такође, у овом поглављу говори се о споразумима о подели имовине са страним органима односно државама које су учествовале у поступку одузимања имовине и на чијим територијама је извршено кривично дело. Ово питање уређено је међународним конвенцијама а биће и предмет билатералних уговора које Србија планира да потпише са одређеним земљама. Међународни документи промовишу принцип да се из одузете имовине прво намирују трошкови поступака који су вођени поводом извршења кривичног дела, затим одузета средства користе како би се обештетиле жртве кривичног дела и намирила потраживања савесних трећих лица. Износ који преостане, по правилу, се дели између земаља које су биле укључене у поступак одузимања.

Дванаесто поглавље садржи примере аката надлежних органа у поступку одузимања имовине проистекле из кривичног дела и то:

Наредба за спровођење финансијске истраге;

Наредба јавног тужиоца банци или другој финансијској организацији за достављање података о стању пословних и личних рачуна и сефова власника;

Наредба јавног тужиоца о забрани располагања имовином и о привременом одузимању покретне имовине;

Захтев за привремено одузимање имовине;

Захтев за трајно одузимање имовине;

Решење о усвајању захтева за привремено одузимање имовине;

Решење о одбијању захтева за привремено одузимање имовине;

Решење о усвајању захтева за трајно одузимање имовине;

Решење о одбијању захтева за трајно одузимање имовине;

Решење о остављању на снази одлуке о привременом одузимању имовине проистекле из кривичног дела;

Решење о замени мере привременог одузимања имовине проистекле из кривичног дела мером забране располагања том имовином;

Решење о укидању мере привременог одузимања имовине проистекле из кривичног дела.

Надамо се да ће ова публикација бити корисна за све практичаре који учествују у процесу одузимања имовине проистекле из кривичног дела.

Скраћенице

АПР	Агенција за привредне регистре
CARIN	Камденска међуагенцијска мрежа канцеларија за одузимање имовинске користи (<i>Camden Asset Recovery Inter-Agency Network</i>)
ЦРХoB	Централни регистар, депо и клиринг хартија од вредности
ЕСЉП	Европски суд за људска права
ЕУ	Европска унија
ФАТФ	Радна група за финансијску акцију (<i>Financial Action Task Force</i>)
ИБАН	Међународни број банковног налога
ИСИН	Међународна идентификациона ознака хартија од вредности
ЈФИ	Јединица за финансијске истраге Службе за борбу против организованог криминала, Министарство унутрашњих послова
КХoB	Комисија за хартије од вредности
КЗ	Кривични законик
МП	Министарство правде
МПП	Међународна правна помоћ
МУП	Министарство унутрашњих послова
НБС	Народна банка Србије
ОЕБС	Организација за европску безбедност и сарадњу
ПДВ	Порез на додату вредност
ПИО фонд	Фонд за пензионо и инвалидско осигурање
РЈТ	Републичко јавно тужилаштво
ТОК	Тужилаштво за организовани криминал
УСПН	Управа за спречавање прања новца
ВКС	Врховни касациони суд
ЗИТ	Заједнички истражни тимови
ЗКП	Законик о кривичном поступку

1. Циљеви одузимања имовине и због чега је одузимање важно

„Криминал се не исплати“ био је слоган који је популаризовао амерички ФБИ 1927. године. ФБИ га је користио за време таласа пљачки банака који је захватио Сједињене Америчке Државе 20-их и 30-их година прошлог века. Та фраза је касније популаризирана у америчком стрипу „Дик Трејси“. „Криминал се не исплати“ требало је првобитно да одвраћа криминалце од криминала, као и оне који су приказивали криминал као нешто гламурозно. То је било упозорење свима да је крајња последица криминала увек казна, а не корист.

Уз сво дужно поштовање према најбољим намерама ФБИ 1927. године и према Дику Трејсију, људи који се баве применом закона данас се углавном слажу око тога да је добит, и увек добит, то што подстиче људе да пљачкају банке и чине кривична дела повезана са новцем. Зарада је оно што мотивише пљачку, провалу, крађу и превару. Она подстиче и економски криминал, као што су корупција у јавном сектору, прање новца, превара у јавним набавкама, утаја пореза и високотехнолошки криминал. Сва кривична дела повезана са новцем, уз ретке изузетке, мотивисана су жељом за профитом и личним богаћењем. У ствари, они који чине та кривична дела често су спремни да одслуже затворске казне или да им на други начин буде ограничена слобода, посебно ако знају да ће моћи да уживају у свом богатству стеченом криминалом једном када буду на слободи. Сходно томе, да криминал истински не би био исплатив, потребна је борба против подстицаја и мотивације да се чине кривична дела из користи. Све у свему, потребно је одузети, односно повратити тако стечену корист. Није довољно да учиниоци буду кажњени затвором. Према томе, ради борбе против финансијски мотивисаног криминала, потребно је идентификовати, ући у траг, заплени и одузети имовину стечену тим криминалом. Коначно, потребно је и одузети средства коришћена у извршењу поменутих основних кривичних дела.

Одузимање имовине је вероватно најважнији „алат“ који може учинити да се та врста криминала никада не исплати. То је важно из следећих разлога.

- Правична казна: Зашто би осуђеном функционеру у предмету корупције било дозвољено да задржи корист коју је стекао извршењем кривичног дела? Да ли би осуђеном перачу новца требало дозволити да задржи тако стечени новац? У таквим случајевима, заплена и одузимање средстава стечених кривичним делом су логична допуна кривичном гоњењу и кажњавању.
- Одвраћање: Кажњавање приморава починиоца да се суочи са последицама свог кривичног дела и да се самим тим одврати од криминала у будућности. Кажњавање једног појединца одвраћа и друге тако што им даје пример: одвраћа их тиме што им показује шта ће им се десити ако учине исто кривично дело. Одузимањем имовине може да се постигне иста ствар: када се криминалцима одузме незаконито стечена корист и када буду приморани да се одрекну лагодног живота, истински се шаље порука да се криминал не исплати.
- Онеспособљавање: Криминалци се кажњавају затвором и тако се штити друштво тиме што су склоњени из друштва. Одузимање имовине, такође, може да буде значајан облик онеспособљавања: криминалцима и њиховим сарадницима одузимају се имовина и новац потребан за будућа кривична дела. Предузеће не може да ради без протока готовог новца и капитала. Криминалним организацијама, великим и малим, потребан је и новац и капитал. Новац је жила куцавица криминалних организација. (Стручњаци за борбу против тероризма то знају и труде се да онеспособе његове актере проналазећи и одузимајући средства која се користе као подршка међународном тероризму).
- Обештећивање жртава: Одузимање је ефикасан начин да се обезбеди новац који ће бити исплаћен оштећенима. Одузимање заправо може да помогне обештећивање жртава/оштећених, чак и ако је држава жртва корупције. Ако тужилаштво и полиција користе своје ресурсе и средства како би пронашли, сачували и повратили имовину проистеклу из кривичног дела, оштећени имају веће изгледе да буду намирени.
- Заштита грађана: Закони о одузимању имовине подстичу стварање равноправних економских услова за све. Поштена предузећа и привредници не би требало да трпе конкуренцију фирми које се приликом улагања и пословања користе илегалним радњама и средствима. На пример, одузимање новца од фирме која успешно послује тако што „пере“ добити (ради избегавања плаћања пореза) вратиће ту

фирму „на своје место“. Тиме се омогућава поштеним привредницима да се такмиче у фер условима.

- Коришћење новца у праве сврхе: Коначно, одузета имовина и средства могу се пренаменити и искористити у друштвено корисне сврхе, као што су претварање куће која се користила у трговини људима у свратиште за жртве породичног насиља. (Програми за пренамену захтевају чување имовине и планирање њеног најбољег могућег коришћења).

Из тих разлога, институције које примењују закон и јавно тужилаштво, посебно оне институције које се баве процесуирањем корупције и финансијског криминала, морају да пронађу, истраже и поврате илегално стечену имовину. Одузимањем имовине јача се вера у јавне и приватне институције, што, опет, ствара поверење и привлачи инвестиције. Поред тога, новчана средства могу се реинвестирати у корист грађана и у пружање социјалних услуга.

2. Преглед регулативе

2.1. Кратак преглед правног оквира

Правни оквир за одузимање имовинске користи прибављене кривичним делом у Републици Србији чини више прописа од којих су основни:

- **Кривични законик Републике Србије** („Службени гласник РС”, бр. 85/05, 88/05, 107/05, 72/09, 111/09, 121/12, 108/14, 94/16, 87/18 и 35/19);
- **Законик о кривичном поступку Републике Србије** („Службени гласник РС”, бр. 72/11, 101/11, 121/12, 32/13, 45/13, 55/14 и 35/19);
- **Закон о одузимању имовине проистекле из кривичног дела** („Службени гласник РС”, бр. 32/13, 94/16 и 35/19).

Сем тога, приликом доношења одлука о одузимању имовине проистекле из кривичног дела примењују се и неки други прописи који се у основи баве другим материјама, али се примењују и код утврђивања чињеница релевантних за одузимање имовинске користи, као што су:

- **Закон о извршењу и обезбеђењу** („Службени гласник РС”, бр. 106/15 и 54/19).

Овај закон се примењује када се у току кривичног поступка изричу привремене мере ради обезбеђења одузимања имовинске користи.

- **Закон о основама својинско-правних односа** („Службени лист СФРЈ”, бр. 6/80 и 36/90, „Службени лист СРЈ”, бр. 29/96 и „Службени гласник РС”, бр. 115/05).

Примена овог закона неопходна је када се током кривичног поступка и поступка који се спроводи по Закону о одузимању имовине пристекле из кривичног дела утврђује право власништва над одређеном имовином.

➤ **Закон о полицији** („Службени гласник РС”, бр. 6/16, 24/18 и 87/18).

Овим законом ближе се регулишу права и обавезе радника полиције при спровођењу доказних радњи а ради утврђивања имовине проистекле из кривичног дела током кривичног поступка и финансијске истраге.

➤ **Закон о спречавању прања новца и финансирања тероризма** („Службени гласник РС”, бр. 113/17, 91/19 и 153/20).

Овај закон прописује радње и мере које се предузимају ради спречавања и откривања прања новца и финансирања тероризма и уређује надлежност Управе за спречавање прања новца и других органа за спровођење закона.

Законска регулатива ове материје у Републици Србији се свакако ослања на **међународне стандарде** прихваћене бројним конвенцијама и другим међународним инструментима, међу којима су најзначајније:

- Конвенција Уједињених нација против корупције која је ступила на снагу 2005. године;
- Конвенција Уједињених нација против транснационалног организованог криминала која је ступила на снагу 2003. године;
- Конвенција о прању, тражењу, заплени и конфискацији прихода стечених криминалом из 1990. године (Конвенција из Стразбура 1990);
- Конвенција о прању, тражењу, заплени и конфискацији прихода стечених криминалом и финансирању тероризма из 2005. године (Варшавска конвенција).

Осим наведених конвенција постоје оквирне одлуке већа ЕУ које се односе, пре свега, на уређивање мера и поступака борбе против коруптивних кривичних дела али и на одузимање имовине и, такође, упућују на усклађивање Закона о одузимању имовине у оквиру ЕУ.

Значајно је поменути и Препоруке Организације за контролу и спречавање прања новца из 2012. године (Препоруке ФАТФ-а) и то Препорука 4 која се односи на прање новца и одузимање имовине.

2.1.1. Кривични законик Републике Србије

Кривични законик Републике Србије регулише:

- одузимање имовинске користи прибављене извршењем конкретног кривичног дела за које се води поступак и за које неко лице буде осуђено,

(члан 91 КЗ предвиђа да нико не може задржати имовинску корист прибављену извршењем кривичног дела и да ће се та корист одузети под условима предвиђеним овим законом и судском одлуком којом је утврђено извршење кривичног дела);

- одузимање предмета извршења кривичног дела,

(члан 87 КЗ предвиђа да се одузимање предмета може одредити:

у погледу предмета који је био намењен или употребљен за извршење кривичног дела,

или је настао извршењем кривичног дела,

када постоји опасност да ће се одређени предмет поново употребити за извршење кривичног дела,

или када је ради заштите опште безбедности или из моралних разлога одузимање предмета неопходно).

2.1.2. Законик о кривичном поступку

Законик о кривичном поступку регулише поступак за одузимање имовинске користи која је предмет одузимања према одредбама КЗ (глава XXII, чланови 537-543 ЗКП).

Утврђивање имовинске користи прибављене извршењем конкретног кривичног дела у кривичном поступку врши се по службеној дужности у смислу одредбе члана 538, став 1 ЗКП те су стога органи поступка дужни да у току поступка прикупљају доказе и провере све околности које су од важности за утврђивање имовинске користи. То значи да сви органи поступка, полиција, јавно тужилаштво, па и суд по службеној дужности прикупљају доказе о имовинској користи, што је одступање од општег принципа ЗКП из члана 15 да суд доказе изводи на предлог странака.

Одбрана, окривљени и бранилац такође имају право да предлажу доказе и у вези са утврђивањем висине имовинске користи проистекле из кривичног дела и тиме најчешће оспоравају доказе прибављене од стране органа поступка.

Имовинска корист се, пре свега, одузима од окривљеног, али може се одузети и од лица на које је пренета без накнаде или уз накнаду која очигледно не одговара стварној вредности. У том случају треће лице има право да учествује у кривичном поступку, да буде испитано и да предлаже доказе у вези имовинско-правног захтева.

Одузимање имовинске користи изриче се у оквиру осуђујуће пресуде или решења о изрицању мере безбедности обавезно психијатријско лечење.

Висина имовинске користи може бити прецизно утврђена (у случају када је вршено вештачење), али уколико би утврђивање висине имовинске користи изазвало несразмерне тешкоће или знатно одуговлачило кривични поступак суд може висину износа имовинске користи одмерити по слободној оцени. У пракси се, за сада, не користи довољно али би било нужно у предметима где суд има адекватне показатеље утврђивати висину противправне имовинске користи по слободној оцени. Другим речима суд је дужан да одузме имовинску корист уколико утврди да је она остварена и не сме се позивати на то да је утврђивање тачног износа прибављене имовинске користи било знатно отежано и да би водило одуговлачењу поступка.

Одлука о одузимању имовинске користи донета у првостепеној осуђујућој пресуди може се побијати жалбом на пресуду а на коју имају право странке (окривљени, бранилац и јавни тужилац) али и треће лице коме је изречено одузимање имовинске користи коме се и доставља оверени препис пресуде односно решења.

Треће лице (било да је физичко лице или представник правног лица) такође има право да поднесе захтев за понављање кривичног поступка у вези одлуке о одузимању имовинске користи. Ово је предвиђено чланом 543 ЗКП што је додатни основ за понављање кривичног поступка сем наведених основа у члану 471 ЗКП.

Имовинска корист прибављена извршењем кривичног дела често се поклапа са висином имовинско-правног захтева оштећеног и у том случају имовинска корист се може одузети од окривљеног у одсуству имовинско-правног захтева оштећеног или у делу који није обухваћен имовинско-правним захтевом.

Оштећени који је у кривичном поступку упућен на парницу ради остваривања имовинско-правног захтева или пак оштећени који није поставио имовинско-правни захтев током кривичног поступка, може захтевати намирење из одузете имовинске користи под законом регулисаним условима (члан 93 КЗ).

Потпуно је јасно да је одузимање имовинске користи прибављене кривичним делом могуће само у ситуацији када је правноснажном одлуком утврђено да је извршено кривично дело.

Законик о кривичном поступку такође предвиђа и једну ситуацију у којој је могуће да суд реагује и када се кривични поступак не заврши правноснажном осуђујућом пресудом а то је члан 535 ЗКП којим је предвиђено да се обавезно одузимају предмети чије је одузимање по КЗ неопходно ради заштите интереса опште безбедности или разлога морала. Такву одлуку у форми решења и то по службеној дужности доноси кривично веће суда који је надлежан за суђење у првом степену и на исто је дозвољена жалба непосредно вишем суду.

Предмети који се најчешће одузимају по овом члану су: опојна дрога, оружје, али не и цигарете, новац итд.

2.1.3. Закон о одузимању имовине проистекле из кривичног дела

Закон о одузимању имовине проистекле из кривичног дела је *lex specialis* и истим се уређују **услови и поступак за ткз. проширено одузимање имовине** која је проистекла из вршења кривичних дела.

На основу овог закона утврђује се шта чини имовину неког лица против кога се води кривични поступак, колика је вредност те имовине и колики су законити приходи тог лица, тј. да ли постоји **очигледна несразмера између законитих прихода и вредности имовине** коју поседује.

Ако се утврди очигледна несразмера постоји оборива претпоставка да је имовина стечена вршењем кривичних дела и иста се одузима привремено и трајно уколико окривљени не докаже законитост стицања предметне имовине.

Према томе, терет доказивања законитог порекла имовине пребацује се на окривљеног, за разлику од поступка који се спроводи по одредбама ЗКП-а ради одузимања конкретне имовинске користи стечене извршењем конкретног кривичног дела где је орган поступка

у свим фазама поступка дужан да доказује постојање и висину противправно прибављене имовинске користи.

Овај закон постоји релативно кратко у законодавству Републике Србије, практично од 1. 3. 2009. године када је ступио на снагу првобитни текст закона који је од тада три пута мењан и то 1. 4. 2013. године, 24. 11. 2016. године и 21. 5. 2019. године. Садржи одредбе материјално правног карактера, организационог карактера и одредбе које регулишу поступак одузимања имовинске користи проистекле из кривичног дела.

Закон се састоји из шест целина:

I Основне одредбе

II Надлежни органи

Закон предвиђа органе надлежне за откривање, одузимање и управљање имовином проистеклом из кривичног дела и то су: јавни тужилац, суд, организациона јединица МУП надлежна за финансијску истрагу и Дирекција за управљање одузетом имовином.

III Поступак

Поступак који надлежни органи спроводе ради одузимања имовине проистекле из кривичног дела обухвата:

- финансијску истрагу,
- поступак за привремено одузимање имовине проистекле из кривичног дела,
- поступак за трајно одузимање имовине проистекле из кривичног дела.

IV Управљање одузетом имовином

У овом одељку закона регулисана је активност Дирекције за управљање одузетом имовином која управља одузетом имовином са пажњом доброг домаћина.

V Међународна сарадња

Овај одељак говори о међународној сарадњи у циљу одузимања имовине проистекле из кривичног дела а која се остварује пре свега на основу међународних споразума, на

основу принципа узајамности и самог закона, а супсидијарно се примењује и Закон о међународној правној помоћи у кривичним стварима.

VI Прелазне и завршне одредбе

У основним одредбама Закона наведено је да се овим законом уређују услови, поступак и органи надлежни за откривање, одузимање и управљање имовином физичких и правних лица проистеклом из кривичних дела. Странке у поступку одузимања имовине проистекле из кривичног дела су јавни тужилац и власник. У поступку за одузимање имовине проистекле из кривичног дела могу се користити и докази прикупљени у кривичном поступку. Чланом 4, став 4 овог закона предвиђена је сходна примена одредаба ЗКП-а у случају да одређене ситуације нису посебно регулисане овим законом.

2.2. Дефинисање релевантне терминологије

У основним одредбама Закона о одузимању имовине проистекле из кривичног дела чланом 3 дефинисано је значење појединих израза који се користе у овом закону.

1. појам **имовине** широко је постављен и подразумева:

- добро сваке врсте (у власништву физичког или правног лица) у Републици Србији и иностранству,
- материјално и нематеријално добро,
- покретна и непокретна имовина,
- процењиве и непроцењиво велике вредности,
- удели у правном лицу,
- исправе којима се доказује право на неком добру (на пример акције, обвезнице),
- приход и друга корист остварена из кривичног дела и добро настало од тих прихода или добро са којим се тај приход помеша.

2. **Имовина проистекла из кривичног дела** је имовина власника која је у очигледној несразмери са његовим законитим приходима.

Појам очигледности није даље дефинисан законским одредбама и представља фактичко питање али је судска пракса прихватила становиште да очигледност у већини случајева постоји ако је вредност имовине власника најмање дупло већа од његових законитих прихода. Могуће је да тај однос буде и мањи од дупло, поготово када се ради о имовини изузетно велике вредности.

Законити приходи су приходи власника остварени у Републици Србији али и у иностранству о којима постоји званична евиденција надлежних органа и који су пријављени и опорезовани. Претпоставка је да је све остало незаконито али власник може доказивати законитост неких прихода о којима не постоји званична евиденција надлежних органа.

У пракси се најчешће од стране власника доказује да приход потиче од поклоне, позајмице, зараде остварене радом у заједничком пољопривредном домаћинству, зараде остварене заједничком градњом, исплатом зараде од стране послодаваца „на руке“ и слично.

3. **Одузимањем** се сматра привремено или трајно одузимање од власника имовине проистекле из кривичног дела.
4. **Власник** је према овом закону пре свега окривљени али и окривљени сарадник, оставилац, правни следбеник и треће лице на које је имовина пренета.
5. **Окривљени** је пре свега осумњичени (у предистражном поступку) лице против кога је кривични поступак покренут (током истраге и након подизања оптужнице до правноснажног окончања кривичног поступка) и осуђени (после доношења правноснажне осуђујуће пресуде).
6. **Окривљени сарадник** је сведок сарадник, окривљени сарадник и осуђени сарадник.
7. **Оставиоцем** се сматра лице против кога услед смрти кривични поступак није покренут или је обустављен а у кривичном поступку који се води против других лица је утврђено да је заједно са тим лицима учинио кривично дело из члана 2 овог закона.

Дакле одузимање имовине од лица против кога није донета правноснажна осуђујућа пресуда једино је могуће у ситуацији да кривични поступак буде покренут против више лица за кривична дела за која се може применити Закон о одузимању имовине проистекле из кривичних дела и да се правноснажном пресудом утврди кривица тих лица али и да се утврди да је заједно са њима кривично дело односно неко од тих кривичних дела учинио и власник

имовине која је предмет одузимања а који је преминуо пре покретања или током кривичног поступка.

8. Трећим лицем сматра се физичко или правно лице на које је пренета имовина проистекла из кривичног дела.

У пракси се појавила дилема код тумачења појма „треће лице“, односно значења израза „пренета имовина“, наиме да ли се сматра да имовина, која је предмет одузимања од трећег лица, мора бити изворно најпре у власништву окривљеног па потом неким правним послом пренета на треће лице или треће лице може директно постати власник те имовине, најчешће куповином непокретности на своје име али новцем који је добио од окривљеног.

Према устаљеној судској пракси у оба случаја ради се о преносу имовине за коју постоји основана сумња да проистиче из кривичног дела и то са окривљеног на треће лице у смислу члана 3, став 1, тачка 8 Закона о одузимању имовине проистекле из кривичног дела.

9. Правни следбеник је наследник осуђеног, сведока сарадника, оставиоца, трећег лица или њихових наследника.

2.3. Кривична дела за која је по Закону о одузимању имовине проистекле из кривичног дела предвиђено одузимање имовине

Одредбе овог закона не примењују се у свим поступцима, већ су у закону таксативно набројана кривична дела за која се може применити и то чланом 2 закона где су наведена следећа кривична дела:

1. кривична дела организованог криминала;
 - 1а. кривично дело тешко убиство (члан 114, ставови 1, 4 и 5 КЗ);
2. кривично дело отмица (члан 134 КЗ);
3. приказивање, прибављање и поседовање порнографског материјала и искоришћавање малолетног лица за порнографију (члан 185, ставови 2 и 3 КЗ);
- 3а. кривична дела против интелектуалне својине (члан 199, став 3 и члан 201, став 2 КЗ);

4. кривична дела против имовине (члан 204 став 4, члан 205 ставови 2 и 3, члан 206 став 2, члан 208 став 4, члан 208б став 3, члан 214 ставови 3 и 4 и члан 21, став 3 КЗ);
5. кривична дела против привреде (члан 22 став 3, члан 223 став 4, члан 224 став 3, члан 224а став 3, члан 225 ставови 2 и 3, члан 227 став 3, члан 228 став 3, члан 228а став 3, чланови 230-233, члан 235 став 4, члан 236 став 2, члан 238 став 3, члан 241 став 3, члан 242 став 2, члан 243 став 3, члан 244 став 2, члан 244б и члан 245 ставови 2-4 КЗ);
6. кривично дело неовлашћена производња, држање и стављање у промет опојних дрога (члан 246, ставови 1-4 КЗ);
7. кривична дела против јавног реда и мира (члан 348, став 3 и члан 350, ставови 2 и 3 КЗ);
8. кривична дела против службене дужности (члан 359 став 3, члан 363 став 3, члан 364 став 3, члан 366 став 5, члан 367 ставови 1-3 и 5 и 6 и члан 368 ставови 1-3 и 5 КЗ);
9. кривична дела против човечности и других добара заштићених међународним правом (члан 372 став 1, члан 377, члан 378 став 3, члан 379 став 3, чланови 388-390 и члан 393 КЗ).

Код извесних кривичних дела чије је битно обележје стицање имовинске користи која су таксативно наведена у ставу 2 члан 2 овог закона нужно је и да имовинска корист прибављена кривичним делом односно вредност предмета кривичног дела прелази 1.500.000,00 динара да би примена истог закона била могућа. Дакле поред општег услова који се тражи у смислу члана 25 Закона да вредност имовине чије се одузимање тражи прелази износ од 1.500.000,00 динара, за наведена дела додатно се тражи и да је вредност предмета кривичног дела или имовинска корист прибављена конкретним кривичном делом преко 1.500.000,00 динара. Овај услов предвиђен је изричито и само за она кривична дела која у неком од својих квалификованих облика не садрже поменути износ као елемент бића кривичног дела.

2.4. Однос Законика о кривичном поступку и Закона о одузимању имовине проистекле из кривичног дела

Оба закона садрже одредбе процесног карактера које регулишу поступање државних органа, пре свега полиције, јавног тужилаштва и суда у поступку од откривања, преко обезбеђивања до одузимања имовине проистекле из кривичног дела и међусобно се допуњују.

Законик о кривичном поступку је општијег карактера и свеобухватнији јер прецизно регулише све фазе кривичног поступка, па и фазу везану за одузимање имовинске користи, те у том смислу се његове одредбе сходно примењују када нешто није предвиђено Законом о одузимању имовине проистекле из кривичног дела.

Закон о одузимању имовине проистекле из кривичног дела поред одредаба искључиво процесног карактера које се односе на регулисање поступања надлежних државних органа, посебне јединице полиције за финансијску истрагу, јавног тужиоца, суда и Дирекције за управљање одузетом имовином, садржи и одредбе за које се може рећи да су материјално-правног карактера, пре свега када дефинише значење појединих појмова у самом закону, те одредбе организационог карактера, као и одредбе о међународној сарадњи у циљу одузимања имовине проистекле из кривичног дела.

Основна **разлика** између ова два закона је у томе што **Законик о кривичном поступку** пре свега регулише поступање свих државних органа у јединственом процесу откривања, процесуирања и доношења одлука у вези са извршењем **конкретног кривичног дела** којим је између осталог прибављена одређена противзаконита имовинска корист коју је нужно одузети од онога код кога се затекне, у складу са основним принципом кривичног законодавства да нико не може задржати имовинску корист стечену извршењем кривичног дела (члан 91 КЗ).

За разлику од ЗКП-а који регулише поступак за утврђивање имовине из конкретног кривичног дела **Закон о одузимању имовине проистекле из кривичног дела** се бави поступањем државних органа, па и посебним видом истраге а ради такозваног „проширеног одузимања имовине” за кривична дела наведена у члану 2 истог закона, тј. утврђивањем **шта чини имовину** лица против кога је у току кривични поступак и колики су његови **законити приходи**.

У редовном кривичном поступку према одредбама ЗКП спроводе се доказне радње, па и оне везане за финансијске трансакције из више разлога и то:

- ради откривања и доказивања елемената кривичног дела (прибављена имовинска корист може бити битан квалификаторни елемент кривичног дела);
- ради утврђивања вредности имовине стечене извршењем конкретног кривичног дела како би се иста могла одузети приликом пресуђења;
- ради утврђивања код кога се имовина настала извршењем конкретног кривичног дела налази (да ли је евентуално пренета на неко треће лице), опет како би се иста могла одузети приликом пресуђења.

У редовном кривичном поступку сви органи који воде поступак (јавни тужилац и суд) су дужни да током целог поступка прикупљају доказе који су битни за утврђивање имовинске користи (члан 538 ЗКП). Дакле имовинска корист прибављена извршењем кривичног дела утврђује се током кривичног поступка **по службеној дужности**.

Релевантне чињенице могу се утврђивати до правноснажног окончања поступка (у другостепеном поступку само у случају одржаног претреса пред другостепеним судом) с тим да доказне радње ради утврђивања финансијских података по ЗКП се могу спроводити када постоје основи сумње да је извршено конкретно кривично дело.

У предистражном поступку доказне радње предузима полиција самостално или по налогу јавног тужиоца, који руководи предистражним поступком.

Члан 286 ЗКП предвиђа овлашћења полиције ако постоје основи сумње да је извршено конкретно кривично дело а између осталих доказних радњи полиција може да у присуству одговорног лица прегледа одређене објекте и просторије државних органа, предузећа, радњи и других правних лица и може остварити увид у писану документацију која се односи на финансијске трансакције и одузети ту документацију. На предлог јавног тужиоца а по налогу судије за претходни поступак може прибавити евиденцију остварене телефонске комуникације и предузимати друге мере.

У смислу одредбе члана 143 КЗ може се извршити провера рачуна и сумњивих трансакција ако постоје основи сумње је осумњичени извршио кривично дело за које је прописана

казна затвора од 4 године или тежа казна односно за кривична дела таксативно наведена у овом члану а поседује рачуне или обавља трансакције. Провера обухвата:

- прибављање података,
- надзор над сумњивим трансакцијама и
- привремено обустављање сумњиве трансакције (чланови 143-146 ЗКП).

Законик о кривичном поступку предвиђа и посебне доказне радње које се предузимају када се ради о кривичним делима која су тачно наведена у члану 162 ЗКП према лицу за које постоје основи сумње да је учинило то кривично дело под условима наведеним у истом закону, као и да се на други начин не могу прикупити докази за кривично гоњење или би њихово прикупљање било знатно отежано. Могућа је примена ових мера изузетно и према лицу за које постоје основи сумње да припрема неко од ових кривичних дела.

Наређује их судија за претходни поступак на образложен предлог јавног тужиоца када постоје основи сумње да је учињено кривично дело из члана 162 ЗКП (кривично дело организованог криминала, прање новца, корупција и др.).

Посебне доказне радње су:

- тајни надзор комуникације,
- тајно праћење и снимање,
- симуловани послови,
- контролисана испорука,
- прикривени иследник.

Трајање ових мера је ограничено.

Чланом **16а Закона о одузимању имовине проистекле из кривичног дела** предвиђено је да је полиција када подноси јавном тужиоцу кривичну пријаву дужна да достави податке о имовини осумњиченог и трећих лица који су прикупљени у преткривичном поступку.

Финансијска истрага се према овом закону покреће када постоје основи сумње да власник поседује **знатну имовину** проистеклу из кривичног дела.

Финансијска истрага се **покреће наредбом јавног тужиоца** који и **руководи истрагом**.

Сврха финансијске истраге према овом закону је **прикупљање доказа о имовини** коју власник поседује и то имовини у целини, без повезивања са конкретним кривичним делом за које се води поступак.

Такође у финансијској истрази се утврђују подаци о **законитим приходима** тог лица, **начину и трошковима живота** (стил живота), докази о томе да ли је имовина пренета на трећа лица и за коју накнаду.

Доказе прикупља Јединица за финансијске истраге по службеној дужности или на захтев јавног тужиоца.

Закон о одузимању имовине проистекле из кривичног дела предвиђа неке од доказних радњи којима се утврђују подаци релевантни за финансијску страгу (чланови 20-23 истог закона).

Доказне радње предвиђене овим законом су:

- претресање стана и осталих просторија власника или других лица,
- претресање власника или других лица,
- одузимање предмета, докумената и других података,
- увид, приступ и преузимање података из електронских база,
- аутоматска обрада података о стању пословних рачуна, личних рачуна и сефова власника.

Предузимање других доказних радњи које су предвиђене ЗКП-ом није наведено али с обзиром да је чланом 4, став 4 истог закона предвиђено да ако одредбама овог закона није друкчије прописано, сходно се примењује ЗКП, то даље значи да је у финансијској истрази која се спроводи по одредбама Закона о одузимању имовине проистекле из кривичног дела могуће користити све доказне радње предвиђене ЗКП, па и посебне доказне радње (чланови 161-187 ЗКП) под условима које дефинише ЗКП.

Врло је значајно нагласити и одредбу члана 4, став 2 Закона о одузимању имовине проистекле из кривичног дела којом је дефинисано да се у поступку одузимања имовине (проширено одузимање) могу користити и докази прикупљени у кривичном поступку што упућује на нужност проактивних истрага.

Такође је могуће и да се подаци из финансијске истраге користе у редовном кривичном поступку, поготову ради утврђивања висине имовинске користи прибављене конкретним кривичним делом и одузимања исте али и утврђивања имовинских прилика окривљеног ради одмеравања висине новчане казне и слично.

Према Закону о одузимању имовине проистекле из кривичног дела финансијска истрага може трајати до окончања поступка за трајно одузимање имовине а према ЗКП докази релевантни за имовинску корист могу се прикупљати у току кривичног поступка до правноснажног окончања.

Значајно је истаћи и **различитости у примени ова два закона када се ради о изрицању привремених мера обезбеђења** имовинске користи односно о привременом одузимању имовине.

Према члану 540 ЗКП у ситуацији када у току редовног кривичног поступка долази у обзир одузимање имовинске користи стечене извршењем конкретног кривичног дела суд може у току кривичног поступка **по службеној дужности** (може и на предлог јавног тужиоца али предлог није обавезан) одредити привремене мере обезбеђења одузимања имовинске користи и то под условом да постоји вероватноћа да ће власник у међувремену располагати имовином проистеклом из кривичног дела и тиме осујетити касније одузимање.

Ове мере се одређују према Закону о извршењу и обезбеђењу а предвиђене су члановима 459 и 460 тог закона. Може се одредити свака мера за обезбеђење новчаног и неовчаног потраживања као што су рецимо одузимање покретних ствари, забрана отуђења непокретних и покретних ствари, одузимање новчаних средстава, блокада банковних рачуна, забрана оптерећења непокретности итд. У сваком случају избор мере зависи од висине имовинске користи која се обезбеђује и поштује се начело сразмерности.

Трајање ових мера обезбеђења одузимања имовинске користи одређује суд у самом решењу али исте могу трајати најдуже до правноснажног окончања кривичног поступка.

Према одредбама Закона о одузимању имовине проистекле из кривичног дела меру забране располагања имовином, као и привремено одузимање покретне имовине може изрећи јавни тужилац наредбом ако постоји вероватноћа да ће власник располагати имовином проистеклом из кривичног дела пре него што суд одлучи о захтеву за привремено одузимање имовине.

Ова мера је ограниченог трајања и може трајати до одлуке суда о захтеву за привремено одузимање имовине али не дуже од 3 месеца од дана доношења наредбе (члан 24 Закона о одузимању имовине проистекле из кривичног дела).

У поступку проширеног одузимања имовине тј. привременог одузимања имовине према одредбама овог закона обезбеђује се да одузимање имовине за коју се основано сумња да је проистекла из криминалне делатности (вршењем било ког кривичног дела) не буде онемогућено протеклом времена, односно до окончања кривичног поступка и поступка за трајно одузимање имовине.

Решење о привременом одузимању имовине по одредбама овог закона суд не може донети по службеној дужности већ **само на предлог јавног тужиоца**.

Такође, према овом закону суд мора правноснажном одлуком одлучити о захтеву јавног тужиоца за привремено одузимање имовине проистекле из кривичног дела а тек након тога првостепени суд пред којим се води кривични поступак има обавезу да једном годишње преиспитује одлуку о привременом одузимању имовине од власника и у случају да процени да се иста сврха може остварити и блажом мером, тек тада може решење о привременом одузимању имовине заменити мером забране располагања привремено одузетом имовином. Осим по службеној дужности суд то може учинити и на предлог Дирекције за управљање привремено одузетом имовином. Према одредбама ЗКП привремене мере за обезбеђење одузимања имовинске користи могу се изрећи према окривљеном али и према лицу на које је пренета имовинска корист стечена кривичним делом без накнаде или уз накнаду која очигледно не одговара стварној вредности.

Према Закону о одузимању имовине проистекле из кривичног дела привремено одузимање имовине може се одредити према сваком власнику имовине.

Разлике између ова два закона се испољавају и када се ради о одлукама које се односе на **трајно одузимање** имовине.

Према одредбама **ЗКП** у редовном кривичном поступку суд по службеној дужности утврђује имовинску корист прибављену извршењем конкретног кривичног дела и од учиниоца је одузима пресудом уз одлуку о кривици. Ако је корист прибављена другом а не самом окривљеном и од њега се одузима с тим да треће лице има право да учествује у кривичном поступку и предлаже доказе. У случају обуставе кривичног поступка имовинска

корист прибављена извршењем кривичног дела иако утврђена у том кривичном поступку не може се одузети.

Међутим према **Закону о одузимању имовине проистекле из кривичног дела** одузимање имовине проистекле из кривичних дела се спроводи у посебном поступку пред судом након доношења правноснажне осуђујуће пресуде. Исход тог поступка, да ли ће имовина бити трајно одузета, зависи од доказа изведених у том поступку када се испитује законитост прихода осуђеног лица и вредност имовине коју поседује тако да се може десити да иако је лице правноснажно осуђено за конкретно кривично дело не дође до трајног одузимања имовине која је била предмет посебног поступка. Уколико је поступку за трајно одузимање имовине претходило привремено одузимање, та привремено одузета имовина се враћа власнику у случају да се не докаже у поступку за трајно одузимање имовине да иста потиче из криминалне делатности.

Међутим, сходно члану 3 тачка 7 Закона о одузимању имовине проистекле из кривичног дела која дефинише појам оставиоца у поступку трајног одузимања имовине, по овом закону се може десити да имовина за коју се утврди да потиче из криминалне делатности може да се одузме и од лица против кога није донета осуђујућа пресуда услед смрти истог лица пре покретања кривичног поступка или у току кривичног поступка а под условом да је у кривичном поступку који је вођен против других лица утврђено да је заједно са тим лицима и оставилац учинио кривично дело за које је могућа примена овог закона (кривична дела из члана 2 Закона о одузимању имовине проистекле из кривичног дела).

3. Структура поступка одузимања имовине проистекле из кривичног дела

3.1. Фазе поступка

Поступак одузимања имовине проистекле из кривичног дела прописан у глави III закона садржи три фазе односно врсте поступка и то:

- А) поступак финансијске истраге;
- Б) поступак привременог одузимања имовине; и
- В) поступак трајног одузимања имовине.

3.1.1. Финансијска истрага

- А) **Финансијска истрага** је поступак који се спроводи у циљу прикупљања доказа о постојању имовине проистекле из кривичног дела на основу којих ће јавни тужилац одлучити да ли постоје услови за покретање поступка привременог односно трајног одузимања такве имовине. Ради се о доказима којима се поткрепљују основи сумње о постојању **знатне имовине** проистекле из кривичног дела изворног власника тј. окривљеног, окривљеног сарадника или оставиоца. У односу на ове власнике, тзв. „**изворне или оригиналне власнике**“ прикупљају се докази и о законитим приходима као и о начину и трошковима живота, што није случај када се ради о тзв. „**изведеним власницима**“ као што је правни следбеник који је наследио имовину изворног власника и треће лице на које је имовина изворног власника пренета. У односу на те власнике према изричитој законској одредби (члан 17, став

2) прикупљају се само докази о имовини и накнади за коју је та имовина пренета на треће лице. Објективни услов за покретање финансијске истраге јесте постојање основа сумње да власник поседује „знатну“ имовину криминалног порекла. Појам „**знатне имовине**“ није законом опредељен већ је то препуштено пракси. Према досадашњој судској пракси, тачније правном схватању Кривичног одељења Врховног суда Србије од 17. 4. 2006. године „имовином већег обима“ сматра се имовина чија вредност прелази 1.200.000,00 динара. Међутим, како је за привремено одузимање имовине тј. њену заплону као објективни услов прописано да вредност имовине криминалног порекла чије се привремено одузимање тражи мора бити већа од 1.500.000,00 динара, то је јасно да појам „знатна имовина“ представља имовину чија вредност је већа од 1.500.000,00 динара.

Финансијска истрага представља обавезну фазу поступка одузимања имовине криминалног порекла, којом започиње поступак прикупљања доказа о имовини за коју постоје основи сумње да проистиче из кривичног дела. Законом није експлицитно прописан тренутак почетка и окончања финансијске истраге тј. када финансијска истрага може почети и до када може трајати у односу на кривични поступак.

Како се у финансијској истрази, између осталог, прикупљају докази о имовини, законитим приходима, начину и трошковима живота окривљеног (члан 17, став 2) а израз окривљени је заједнички назив за осумњиченог, лице против кога је покренут кривични поступак или осуђеног за кривично дело на које се примењује закон (члан 3, тачка 5), те како је за покретање финансијске истраге неопходно постојање основа сумње о учиниоцу кривичног дела и имовини криминалног порекла коју поседује (члан 17, став 1) то је јасно да до покретања финансијске истраге најраније може доћи у предистражној фази поступка када постоје основи сумње да је извршено кривично дело и када окривљени (који не мора бити познат полицији - члан 286, став 1 ЗКП) има статус осумњиченог. Најкасније, финансијска истрага може бити покренута након правноснажности пресуде у кривичном поступку и мора бити окончана до подношења захтева јавног тужиоца за трајно одузимање имовине проистекле из кривичног дела. Овај рок се исцрпљује протеком шест месеци од дана достављања јавном тужиоцу правноснажне пресуде којом је утврђено да је учињено кривично дело на које се закон примењује (члан 38, став 1). Ово даје одговор и на питање до када финансијска истрага може да траје. **Финансијска истрага се, по правилу, покреће у предистражној фази кривичног поступка али може и у каснијим фазама поступка и најдуже може**

трајати до подношења захтева јавног тужиоца за трајно одузимање имовине проистекле из кривичног дела. Наиме, као и у кривичном поступку у коме је истрага завршена подношењем оптужног акта, тако и у поступку финансијске истраге она је окончана подношењем захтева за трајно одузимање имовине. За разлику од кривичног поступка у коме јавни тужилац доноси и формалну одлуку о завршетку истраге - наредбу о завршетку истраге коју доставља осумњиченом и његовом браниоцу, у поступку финансијске истраге јавни тужилац нема ту обавезу.

Међутим, окончање финансијске истраге не значи да Јединица за финансијске истраге и у току поступка пред судом не може предузимати одређене радње по налогу јавног тужиоца и суда, већ управо супротно, дужна је да по налогу ових органа поступа све до окончања поступка за трајно одузимање имовине проистекле из кривичног дела јер је на то обавезује одредба члана 6, ставови 1 и 3 Закона. Ово ће се у пракси најчешће односити на послове провере појединих, по правилу, писаних доказа власника у поступку привременог и трајног одузимања имовине пред судом и слично. Питање окончања финансијске истраге подношењем захтева јавног тужиоца за трајно одузимање имовине и овлашћења јавног тужиоца и суда да и након тог тренутка наложе Јединици за финансијске истраге вршење одређених послова, појавило се као спорно у пракси јер Закон нема експлицитне одредбе о томе, због чега се оно решава сходном применом ЗКП-а (члан 4) и то члана 15 тог закона.

3.1.2. Привремено одузимање имовине проистекле из кривичног дела

- Б) **Привремено одузимање имовине**, тзв. „заплена имовине криминалног порекла“ није обавезна фаза поступка јер јавни тужилац може након правноснажно окончаног кривичног поступка поднети захтев за трајно одузимање такве имовине без да је претходно тражио њено привремено одузимање. Ради се о поступку превентивног карактера чији циљ је отклањање опасности или како закон каже „вероватноће“ која би отежала или онемогућила трајно одузимање имовине проистекле из кривичног дела. Фактички у поступку привременог одузимања имовине доноси се „привремена мера“ којом се обезбеђује несметано вођење поступка за трајно одузимање имовине. Преведено на терминологију кривичног поступка (иако поступак одузимања имовине проистекле из кривичног дела није кривични већ поступак *sui generis*) која је тужиоцима и судијама најближа, правна природа привременог одузимања имовине криминалног порекла може се упоредити са притвором према окривљеном

у кривичном поступку. Наиме, притвор према окривљеном представља привремену меру обезбеђења његовог присуства у кривичном поступку ради несметаног вођења тог поступка, а привремено одузимање имовине проистекле из кривичног дела представља привремену меру обезбеђења несметаног вођења поступка за трајно одузимање имовине.

У оквиру поступка за привремено одузимање имовине криминалног порекла законом је прописан и одређени „међупоступак“ који се односи на преиспитивање од стране суда оправданости даљег трајања већ правноснажно изречене мере привременог одузимања такве имовине (члан 34, став 3). Ради се о поступку који суд спроводи по службеној дужности најмање једном годишње са циљем утврђивања да ли су се током трајања мере привременог одузимања имовине, за коју постоји основана сумња да је криминалног порекла, тако промениле околности превасходно на страни власника те имовине да због тога даље трајање ове мере није оправдано. Зависно од утврђених околности, суд може укинути меру привременог одузимања имовине или је заменити блажом мером тј. забраном располагања таквом имовином (члан 34, став 3). И у овом случају постоји сличност са „притвором“ у кривичном поступку, јер и у том поступку суд на сваких 30 дана до потврђивања оптужнице, односно на 60 дана након потврђивања оптужнице, по службеној дужности преиспитује да ли и даље постоје разлози који оправдавају даље трајање притвора, те зависно од утврђених околности доноси одлуку о укидању притвора, његовом продужењу или замени притвора блажом мером обезбеђења присуства окривљеног у кривичном поступку.

Преиспитивање правноснажне одлуке о привременом одузимању имовине, осим по службеној дужности врши се и по предлогу Дирекције за управљање имовином проистеклом из кривичног дела (члан 34, став 4). У том поступку, уколико Дирекција докаже да је управљање таквом имовином отежано или да проузрокује несразмерно високе трошкове, суд може меру привременог одузимања имовине заменити мером забране располагања том имовином.

3.1.3. Трајно одузимање имовине проистекле из кривичног дела

- В) **Трајно одузимање имовине** представља централну фазу читавог поступка одузимања имовине проистекле из кривичног дела. У тој фази поступка коначно се одлучује о судбини имовине за коју се претпоставља да је криминалног порекла. Фактички се ради о поступку за доношење одлуке о главној ствари што би се могло

упоредити са доношењем одлуке о кривици окривљеног за извршено кривично дело у кривичном поступку. Наиме, коначна одлука да ли ће имовина за коју се претпоставља да је криминалног порекла бити одузета или неће, зависи од тога да ли је власник имовине чије се одузимање тражи успео или није успео да ту законску претпоставку обори.

4. Надлежни органи

4.1. Органи надлежни за поступање по Закону о одузимању имовине проистекле из кривичног дела

Законом о одузимању имовине проистекле из кривичног дела прописано је да су органи надлежни за откривање, одузимање и управљање имовином проистеклом из кривичног дела: јавни тужилац, суд, организациона јединица МУП-а надлежна за финансијске истраге и Дирекција за управљање одузетом имовином (члан 5, став 1). Прописани хронолошки след надлежних органа прати процесне фазе у поступку одузимања имовине проистекле из кривичног дела у смислу да је за сваку од тих фаза одређен орган који руководи том фазом поступка. У **фази откривања имовине** руководећу улогу има јавни тужилац који покреће финансијску истрагу, а коју под руководством и по налогу јавног тужиоца **спроводи посебна организациона јединица МУП-а надлежна за финансијске истраге**. Ради се о специјализованој полицијској јединици која открива имовину проистеклу из кривичног дела и врши друге послове у складу са законом (члан 6, став 1).

У **фази одузимања** имовине централну улогу има надлежни **суд** који спроводи поступак и доноси одлуку о привременом и трајном одузимању имовине. **Дирекција за управљање одузетом имовином** је водећи орган у **фази управљања** привремено и трајно одузетом имовином јер самостално управља таквом имовином. Водећа улога ових надлежних органа у појединим фазама поступка не искључује њихово поступање и у процесним фазама у којима нису централни органи поступка, већ се улоге тих органа током целог поступка преплићу.

4.1.1. Јединица за финансијске истраге

Организациона јединица надлежна за финансијску истрагу – Јединица за финансијске истраге (ЈФИ) је специјализована организациона јединица Службе за борбу против организованог криминала, Управе криминалистичке полиције Министарства унутрашњих послова

Републике Србије која открива имовину проистеклу из кривичног дела и врши друге послове, у складу са законом. Јединица за финансијске истраге основана је 2009. године.

Јединица за финансијске истраге послове из своје надлежности врши:

- по службеној дужности, или
- по одлуци надлежног јавног тужиоца или суда.

Јединица за финансијске истраге у свом саставу има два одељења:

- Одељење за спровођење финансијских истрага организованог криминала,
- Одељење за координацију и планирање финансијских истрага, са одсецима у:
 - Београду,
 - Новом Саду,
 - Шапцу,
 - Нишу,
 - Краљеву,
 - Крагујевцу и
 - Ужицу.

Јединица за финансијске истраге, као организациона целина, налази се у саставу Службе за борбу против организованог криминала, Управе криминалистичке полиције Министарства унутрашњих послова Републике Србије.

4.1.2. Суд

Основна улога надлежног суда јесте да по захтеву надлежног јавног тужиоца спроводи поступак привременог и трајног одузимања имовине проистекле из кривичног дела и доноси одлуку о томе. Осим поступања по захтевима јавног тужиоца, надлежни суд у процесној фази одузимања имовине поступа и по службеној дужности када (најмање једном годишње) преиспитује даљу оправданост правноснажне одлуке о привременом одузимању имовине (члан 34, став 3), као и по предлогу Дирекције за управљање одузетом имовином за замену мере привременог одузимања имовине мером забране располагања таквом имовином (члан 34, став 4).

Надлежност суда протеже се и на остале фазе поступка па је тако у фази финансијске истраге, Јединица МУП-а за финансијске истраге обавезна да поступа и по одлукама суда (члан 6, став 3). Ово се посебно односи на претресање стана и осталих просторија власника или других лица које се врши у финансијској истрази, а коју истражну радњу ЈФИ може обавити само на основу одлуке (наредбе) надлежног суда (члан 20, став 1).

У фази управљања одузетом имовином Дирекција за управљање одузетом имовином, послове из своје надлежности поред осталог врши и по одлуци суда (члан 8, став 2) што се у основи своди на послове који настају по пријему решења о привременом односно трајном одузимању имовине проистекле из кривичног дела (члан 49, став 1). У самом процесу управљања одузетом имовином (чланови 49-63) не постоји нити једна законска одредба којом се уређује поступање Дирекције по налогу или одлуци суда нити је прописано да суд даје сагласност на одлуке Дирекције или да их преиспитује, тако да се улога суда у поступку управљања одузетом имовином окончава достављањем одговарајућих решења у поступку привременог и трајног одузимања имовине проистекле из кривичног дела.

У оквиру међународне сарадње надлежни суд спроводи поступак и одлучује о молби иностраног органа за забрану располагања и привремено или трајно одузимање имовине проистекле из кривичног дела.

4.1.3. Јавни тужилац

Јавни тужилац је надлежни орган у поступку откривања и одузимања имовине проистекле из кривичног дела. У овом поступку јавни тужилац надлежан је да:

- покреће наредбом финансијску истрагу;
- руководи финансијском истрагом;
- прибавља наредбом од банака и других финансијских организација податке о стању рачуна и сефова власника, те налаже ЈФИ да врши аутоматску обраду података о стању рачуна и сефова власника;
- подноси захтев за привремено одузимање имовине проистекле из кривичног дела;
- доноси наредбу о забрани располагања имовином и о привременом одузимању покретне имовине до одлуке суда о захтеву за привремено одузимање;
- изјављује жалбе против одлуке суда;

- подноси захтев за трајно одузимање имовине проистекле из кривичног дела;
- упућује молбе иностраним правосудним органима за проналажење имовине, забрану располагања имовином, привремено одузимање имовине проистекле из кривичног дела, као и трајно одузимање имовине проистекле из кривичног дела;
- извршава молбе иностраних правосудних органа за проналажење имовине проистекле из кривичног дела.

4.1.4. Дирекција за управљање одузетом имовином

Чланови 8-15 Закона односе се на Дирекцију за управљање одузетом имовином.

Чланом 8 Закона основана је Дирекција за управљање одузетом имовином, као орган у саставу Министарства правде.

Чланом 9 Закона одређене су надлежности Дирекције, а то су пре свега да:

- 1) управља привремено и трајно одузетом имовином проистеклом из кривичног дела,
 - имовином привремено одузетом по наредби јавног тужиоца (члан 24),
 - предметима кривичног дела (члан 87 КЗ),
 - имовинском користи прибављеном кривичним делом (чланови 91 и 92 КЗ),
 - имовином датом на име јемства у кривичном поступку,
 - предметима привремено одузетим у кривичном поступку,
 - имовином чије је располагање ограничено у складу са одлукама Уједињених нација и других међународних организација чији је Република Србија члан.
- 2) врши процену вредности одузете имовине проистекле из кривичног дела;
- 3) складишти, чува и продаје привремено одузету имовину проистеклу из кривичног дела и управља тако добијеним средствима у складу са законом;
- 4) води евиденције о имовини којом управља и о судским поступцима у којима је одлучивано о одузимању имовине проистекле из кривичног дела;
- 5) учествује у пружању међународне правне помоћи и управља имовином проистеклом из кривичног дела одузетом на основу одлуке иностраног органа;

- 6) учествује у обуци државних службеника у вези са одузимањем имовине проистекле из кривичног дела.

Дирекција има својство правног лица.

Седиште Дирекције је у Београду, Немањина 22-26.

Законом је предвиђена могућност да Дирекција има организационе јединице и изван свог седишта, али за сада није искоришћена та могућност.

Радам Дирекције руководи директор кога на предлог министра надлежног за послове правосуђа именује и разрешава Влада на период од 5 година. За свој рад и рад Дирекције директор одговара министру надлежном за послове правосуђа.

Одредбама чланова 12-15 Закона прописано је да се на рад Дирекције, као и на положај запослених у Дирекцији, примењују прописи о општем управном поступку, државној управи и државним службеницима и намештеницима.

Дирекција се финансира из буџета Републике Србије.

Имајући у виду да директор и државни службеници и намештеници запослени у Дирекцији обављају послове који се односе на непосредно извршење одлука суда о одузимању имовине, предвиђено је да они имају службену значку и легитимацију.

5. Стандарди доказивања за сваку фазу (врсту) поступка

Питање шта се по Закону о одузимању имовине проистекле из кривичног дела доказује, односно оспорава у појединим фазама поступка и којим стандардом доказивања се то чини представља у пракси једно од најпроблематичнијих питања целог поступка. С тим у вези јесте и питање законитости прикупљених доказа у финансијској истрази јер се само законито прибављеним доказима може доказивати криминално порекло имовине чије се одузимање тражи.

5.1. Законитост доказа прибављених у финансијској истрази

Законом је прописано да се у финансијској истрази прикупљају докази о имовини, законитим приходима, начину и трошковима живота окривљеног, окривљеног сарадника или оставиоца и докази о имовини коју је наследио правни следбеник, односно докази о имовини и накнади за коју је имовина пренета на треће лице (члан 17, став 2). Као доказне радње за прибављање тих доказа, законом су прописане следеће доказне радње: претресање стана и осталих просторија власника или других лица на основу одлуке надлежног суда, претресање власника или других лица (члан 20), одузимање предмета, евиденције, докумената и података који могу послужити као доказ за чињенице из члана 17, став 2 Закона (члан 21), прибављање по налогу јавног тужиоца података од банака и других финансијских организација о стању пословних и личних рачуна и сефова власника, те аутоматска обрада тих података (члан 22).

С тим у вези, у пракси се као кључно поставља питање да ли се у финансијској истрази могу користити и друге истражне и доказне радње, мимо оних прописаних законом. Одговор

на ово питање произлази из члана 4 Закона који прописује да се у поступку одузимања имовине проистекле из кривичног дела могу користити и докази прикупљени у кривичном поступку (члан 4, став 2), као и да ако одредбама тог закона није другачије прописано сходно се примењује ЗКП (члан 4, став 4). То значи да се у финансијској истрази докази могу прикупљати и применом осталих доказних радњи прописаних ЗКП-ом али тада под условима прописаним тим законом.

5.2. Доказивање криминалног порекла имовине

Када је у питању доказивање порекла имовине, њиме се бави низ међународних конвенција, декларација, закључака, директива, уредби и препорука.¹ Од суштинског значаја у поступку доказивања криминалног порекла имовине су одредбе члана 5, тачка 7 Бечке конвенције, члана 12, тачка 7 Палермо конвенције, члана 31, став 8 Конвенције Уједињених нација против

1 КОНВЕНЦИЈЕ УЈЕДИЊЕНИХ НАЦИЈА:

- а) Конвенција УН за борбу против незаконите трговине наркотицима и психотропним супстанцама (усвојена у Бечу 19. 12. 1988. године) коју је СФРЈ ратификовала 15. 11. 1990. године (у даљем тексту: Бечка конвенција);
- б) Конвенција УН против транснационалног организованог криминала са додатним протоколима (усвојена у Палерму од 12. до 15. 12. 2000. године) коју је СРЈ ратификовала 22. 6. 2001. године (у даљем тексту: Палермо конвенција);
- ц) Конвенција УН против корупције (усвојена у Њујорку 31. 10. 2003. године) коју је Скупштина Србије и Црне Горе ратификовала 22. 10. 2005. године (у даљем тексту: Њујоршка конвенција о корупцији) и
- д) Међународна конвенција о сузбијању финансирања тероризма (усвојена у Њујорку 9. 12. 1999. године) ратификована од стране СРЈ 3. 7. 2002. године (у даљем тексту: Конвенција о финансирању тероризма).

ЕВРОПСКЕ КОНВЕНЦИЈЕ:

- а) Конвенција о прању, тражењу, заплени и конфискацији прихода стечених криминалом (усвојена у Стразбуру 8. 11. 1990. године) коју је СРЈ ратификовала 2. 7. 2002. године (у даљем тексту: Стразбуршка конвенција);
- б) Кривичноправна конвенција о корупцији (усвојена у Стразбуру 27. 1. 1999. године) ратификована од стране СРЈ 26. 2. 2002. године са додатним протоколом од 19. маја 2003. године која је ратификована 6. 11. 2007. године (у даљем тексту: КПК) и
- ц) Конвенција о прању, тражењу, заплени и конфискацији прихода стечених криминалом и о финансирању тероризма (усвојена у Варшави 16. 5. 2005. године) ратификована од стране Скупштине Републике Србије 18. 3. 2009. године (у даљем тексту: Варшавска конвенција).

ОСТАЛИ ДОКУМЕНТИ:

- а) Глобални програм Уједињених нација за борбу против прања новца (Беч, 2007. године);
- б) Спречавање и контрола организованог криминала - Стратегија Европске уније за почетак новог миленијума (ОЈ ЕЦ Ц 124, мај 2000. године) и
- ц) Директиве и препоруке Европске уније, Савета Европе, ФАТФ-а (Међународна радна група земаља Г7 за финансијску акцију - Јединица за борбу против финансијских кривичних дела основана 1989. године у Паризу) и њене подгрупе - Комитета експерата за евалуацију мера за спречавање прања новца и финансирања тероризма Савета Европе - MONEYVAL.

корупције које успостављају стандард којим се дозвољава **примена законских претпоставки** и уводи могућност **пребацивања терета доказивања на извршиоца кривичног дела** у вези са имовином за коју се претпоставља да је проистекла из кривичног дела. Овим конвенцијама, које је Република Србија ратификовала, државама је била дата могућност да тзв. **„обрнути терет доказивања“** порекла имовине за коју се претпоставља да је проистекла из криминалне делатности уведу у своје законодавство јер је овај стандард прописан тако да „државе потписнице **могу размотрити** могућност да од прекршиоца **затраже да докаже** законитост порекла наводне добити од криминала или друге имовине која подлеже конфискацији у мери у којој је такав захтев саобразан начелима домаћих закона и природи судског и других поступака“ (члан 12, тачка 7 Палермо конвенције).

Значајна промена у односу на овај стандард настала је усвајањем Конвенције Савета Европе о прању, тражењу, заплени и одузимању прихода стечених криминалом и о финансирању тероризма од 16. маја 2005. године које је Република Србија ратификовала 18. 3. 2009. године (у даљем тексту: Варшавска конвенција). Чланом 3, став 4 ове конвенције дотадашња могућност прописивања „обрнутог терета доказивања“ претворена је у **обавезу** држава потписница конвенције, тако што је прописано да „свака страна уговорница **треба** да донесе законске и друге мере које могу да буду потребне да захтева да, у случају тешких кривичних дела или кривичних дела дефинисаних унутрашњим правом, починилац **мора** да докаже порекло наводних прихода или друге имовине која подлеже конфискацији, у мери у којој је такав захтев конзистентан са начелима унутрашњег права“.

Међународни стандард законске претпоставке о криминалном пореклу имовине и могућност пребацивања терета доказивања законитог порекла имовине на извршиоца кривичног дела прихваћен је и у Закону о одузимању имовине проистекле из кривичног дела Републике Србије, јер се од тужиоца (код привременог односно трајног одузимања имовине) не тражи да докаже да имовина чије одузимање тражи проистиче из конкретног кривичног дела за које постоји основ сумње (код привременог одузимања) односно извесност (код трајног одузимања) да га је окривљени, окривљени сарадник или оставилац извршио, већ се криминално порекло имовине претпоставља. Ради се о законској претпоставци која код привременог одузимања имовине проистиче из постојања основа сумње да је окривљени, окривљени сарадник или оставилац извршио неко од кривичних дела из члана 2 Закона, односно из постојања правноснажне осуђујуће пресуде за то кривично дело, код трајног одузимања имовине. Та претпоставка је оборива, а терет њеног доказивања

је на окривљеном, односно окривљеном сараднику. За доказивање ове законске претпоставке неопходно је да тужилац докаже постојање очигледне несразмере између имовине окривљеног односно окривљеног сарадника или оставиоца и њихових законитих прихода док је за њено обарање потребно да ова лица (у случају имовине оставиоца, терет доказивања је на правном следбенику) докажу супротно, односно да су имовину стекли законито (члан 23, став 2 код привременог одузимања имовине и члан 38, став 2, тачка 6 код трајног одузимања имовине).

Криминално порекло имовине у односу на њене изворне тј. оригиналне власнике (окривљеног, окривљеног сарадника и оставиоца) на исти начин се доказује, односно оспорава и када је захтев усмерен на имовину правног следбеника или трећег лица. Наиме, када је у питању правни следбеник, тужилац доказује да је имовина лица коју је овај наследио (од окривљеног, окривљеног сарадника, оставиоца и њихових правних следбеника) била у очигледној несразмери са њиховим законито стеченим приходима, док правни следбеник - наследник, оспоравајући ове наводе доказује да су ту имовину и њени оригинални власници стекли законито. Доказујући на идентичан начин криминално порекло имовине у односу на њене оригиналне власнике тужилац поступајући по захтеву усмереном према имовини пренетој на треће лице додатно доказује и да је наведена имовина пренета на физичко или правно лице без накнаде или уз накнаду која очигледно не одговара њеној стварној вредности, као и да је то учињено управо у циљу осујећења њеног одузимања (члан 38, став 3 Закона).

5.3. Доказни стандарди у поступку привременог одузимања имовине

У поступку привременог одузимања имовине проистекле из кривичног дела законом је прописано шта се доказује, односно оспорава, али стандард доказивања није јасно прописан. Наиме, услов за подношење захтева јавног тужиоца за привремено одузимање имовине јесте постојање вероватноће да би касније одузимање имовине било отежано или онемогућено и **основане сумње** да је имовина чије се привремено одузимање тражи, криминалног порекла (члан 23), док је за доношење одлуке суда у односу на криминално порекло имовине довољно постојање **основа сумње** (члан 25, став 2, тачка 2 и члан 32, став 3, тачка 2). Одговор на наведену противречност односно дилему у практичној примени закона, проистиче из чињенице да није логично од тужиоца за подношење захтева

за привремено одузимање имовине тражити виши стандард доказа криминалног порекла имовине (основане сумње) од онога за доношење судске одлуке (основи сумње) због чега је **основана сумња, да имовина чије се привремено одузимање тражи проистиче из кривичног дела, стандард доказивања за оба ова органа поступка.**²

Дакле, у овој фази поступка доказује се (односно оспорава)³:

- извршење кривичног дела из члана 2 Закона до нивоа **основа сумње**;
- криминално порекло имовине до нивоа **основане сумње**;
- вредност имовине чије се одузимање тражи тј. да се ради о имовини чија вредност је већа од 1.500.000,00 динара, са **потпуном извесношћу** као стандардом доказивања;
- потреба за привременим одузимањем такве имовине, **стандардом вероватноће** да ће касније одузимање имовине бити отежано или онемогућено.

5.4. Стандарди доказивања у поступку трајног одузимања имовине

Код трајног одузимања имовине проистекле из кривичног дела доказни стандарди у сваком сегменту доказивања су виши, па се тако постојање правноснажне осуде за неко од кривичних дела из члана 2 Закона, постојање имовине чије се одузимање тражи у вредности већој од 1.500.000,00 динара и законити приходи изворних власника (окривљеног, односно окривљеног сарадника и оставиоца) доказују стандардом потпуне извесности. Истим доказним стандардом доказује се и да се ради о имовини коју је правни следбеник наследио, ако је захтев за одузимање имовине усмерен према њему, као и да је имовина пренета на треће лице без накнаде или уз накнаду која очигледно не одговара стварној вредности а у циљу осујећења одузимања, ако је захтев усмерен према власнику - трећем лицу.

Криминално порекло имовине као најзначајнији сегмент доказивања утврђује се на основу околности које указују на постојање очигледне несразмере између вредности имовине и законитих прихода власника. Иако је потврђеним међународним конвенцијама и Законом

2 Став усвојен на седници Кривичног одељења Врховног касационог суда од 3. фебруара 2020. године.

3 Став усвојен на седници Кривичног одељења Врховног касационог суда од 3. фебруара 2020. године.

основу Закона о незаконитој трговини опојним дрогама из 1994. године, суд наредбом о конфискацији обавезао да на име имовинске користи плати износ од 91.400 британских фунти уз претњу затворском казном од две године ако то не учини, повређено право подносиоца на правично суђење из члана 6 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода, Европски суд је нашао да повреде тог права није било.

Наиме, британски суд се приликом доношења наредбе о конфискацији руководио законском претпоставком да је сва имовина коју осуђени у тренутку осуде поседује или ју је стекао у периоду од шест година пре покретања кривичног поступка у вези с трговином дрогама. Оптужени је у поступку конфискације имао могућност да доказује нетачност ове законске претпоставке односно да њена примена носи у себи ризик од озбиљне неправде, у складу с доказним стандардом **„претежности вероватноћа“**.

Европски суд за људска права, закључујући да оваквим поступањем британског суда није повређено право подносиоца представке на правично суђење, истакао је да примена спорне законске претпоставке није имала за циљ осуду оптуженог за кривично дело, већ је требало да омогући надлежном националном суду да утврди висину износа који ће бити предмет конфискације. Та оцена је дата у судском поступку, на јавном претресу на коме су странке имале прилику да изнесу своје аргументе. По оцени Европског суда за људска права основна гаранција права на правично суђење била је садржана у чињеници да је оптужени имао могућност да побија спорну законску претпоставку, с тим да је било довољно да докаже, у складу с критеријумом **„претежности вероватноће“** да је имовину стекао на други начин а не трговином опојним дрогама.

Дакле, у поступку *шрајној* одузимања имовине проистекле из кривичног дела, криминално порекло имовине (уз примену законске претпоставке криминалног порекла имовине чије се одузимање тражи и с тим у вези обрнутог терета доказивања да је имовина стечена законито) доказује се односно оспорава парничним стандардом доказивања „претежности доказа“ односно „претежности вероватноћа“.

У поступку *привременој* одузимања имовине, истим доказним стандардом доказује се односно оспорава основана сумња у криминално порекло имовине чије се привремено одузимање захтевом јавног тужиоца тражи.

6. Финансијска истрага

6.1. Активности у финансијској истрази

Поступак спровођења финансијских истрага представља сложен процес који обухвата прикупљање доказа о имовини, законитим приходима, начину и трошковима живота лица која су предмет финансијске истраге. С обзиром на специфичност финансијских истрага, наводимо неке од основних корака који се предузимају приликом спровођења финансијске истраге:

- Провере кроз постојеће базе података;
- Прикупљање података на основу законских овлашћења полиције;
- Оперативни рад и вршење провера;
- Прикупљање података од других државних органа и организација – Пореска управа, РГЗ, АПР, УЗСПН, редовни судови, Управа царина и др.;
- Прикупљање података од других физичких лица (давање обавештења у форми службене белешке о обавештењу примљеном од грађана), непосредне провере у привредним друштвима, банкама и другим финансијским институцијама, осигуравајућим друштвима и др.;
- Коришћење доказа добијених применом посебних доказних радњи и радњи у циљу идентификовања имовине проистекле из кривичног дела;
- Анализа добијених података и израда извештаја;
- Достављање извештаја надлежном тужилаштву;
- Међународна полицијска сарадња преко постојећих канала комуникације.

6.1.1. Активности јавног тужиоца и Јединице за финансијске истраге у финансијској истрази

Усвајањем новог Закона о кривичном поступку 2011. године функција јавног тужиоца у законодавству Републике Србије, битно се променила. Нови Законик о кривичном поступку Републике Србије (ЗКП) предвидео је нови модел истраге и то **модел тужилачке истраге**, којим је кривична истрага стављена у потпуности у надлежност јавног тужиоца. На овај начин јавни тужилац је добио руководећу улогу, како у предистражном поступку тако и у кривичној истрази.

Руководећи предистражним поступком који се води због постојања основа сумње да је извршено једно од кривичних дела из члана 2 Закона, јавни тужилац на основу података добијених у том предистражном поступку, одлучује када ће се и у ком обиму ангажовати Јединица за финансијске истраге (ЈФИ). По правилу, због тајности предистражног поступка, ЈФИ у тој фази треба ангажовати ради прикупљања података о имовини осумњиченог и то из доступних евиденција – Републичког геодетског завода - Службе за катастар непокретности, пореске управе, АПР-а, Централног регистра, депоа и клиринга хартија од вредности, јавних бележника, судова, МУП-а о регистрацији возила, царине и Управе за спречавање прања новца. Од ових органа могуће је у овој фази поступка добити податке о власништву и правном основу стицања непокретности као и о њеној вредности, власништву у правним лицима, о рачунима и сефовима у пословним банкама, пријављеним сумњивим трансакцијама, о власништву и правном основу стицања покретних ствари и др.

Подносећи кривичну пријаву за кривична дела из члана 2 Закона о одузимању имовине проистекле из кривичног дела, полиција има обавезу да уз кривичну пријаву достави и податке о имовини осумњиченог који су прикупљени у предистражном поступку. Ова обавеза полиције је прописана чланом 16а наведеног закона. Уколико из тих података произлази да осумњичени поседује знатну имовину - станове, куће, луксузна возила, велике износе готовине, јавни тужилац је у обавези да спроведе финансијску истрагу. Знатна имовина је она имовина чија вредност прелази износ од 1.500.000 динара, како је то прописано члану 25, став 2, тачка 3 Закона.

Руководећа улога јавног тужиоца у поступку спровођења финансијске истраге предвиђена је и Законом о одузимању имовине проистекле из кривичног дела.

Законом о одузимању имовине проистекле из кривичног дела одређено је да се **финансијска истрага** покреће против власника када постоје основи сумње да поседује знатну имовину проистеклу из кривичног дела (чл.17).

Финансијска истрага представља поступак који се спроводи у циљу прикупљања доказа о постојању имовине проистекле из кривичног дела. За покретање финансијске истраге је неопходно постојање одговарајућег степена сумње да одређено лице поседује знатну имовину проистеклу из кривичног дела. Законодавац је у конкретном случају прописао постојање основа сумње за покретање финансијске истраге. Законик о кривичном поступку Републике Србије (ЗКП) у члану 2, став 1, тачка 17 јасно је прописао да се под **основама сумње** подразумева скуп чињеница које посредно указују да је учињено кривично дело или да је одређено лице учинилац кривичног дела. Важно је да управо основи сумње упућују на постојање знатне имовине проистекле из кривичног дела. Покретањем финансијске истраге одн. доношењем наредбе о покретању финансијске истраге формално почиње и поступак прикупљања доказа о имовини за коју постоје основи сумње да проистиче из кривичног дела.

У члану 2 Закона о одузимању имовине проистекле из кривичног дела одређена су кривична дела у вези којих јавни тужилац може донети наредбу о покретању финансијске истраге одн. покренути финансијску истрагу.

Финансијска истрага се покреће **наредбом** јавног тужилаца (чл. 19). У том погледу јавни тужилац искључиво самостално одлучује, како о покретању финансијске истраге тако и о њеном окончању. Такође, у сваком појединачном случају јавни тужилац процењује да ли је утврђено постојање потребног степена сумње који указује да власник поседује знатну имовину проистеклу из кривичног дела, који је неопходан за покретање финансијске истраге.

Финансијска истрага може да се покрене у фази:

- а) предистражног поступка,
- б) кривичног поступка,
- ц) по правоснажном окончаном поступку у року од 6 месеци од пријема правоснажне пресуде против окривљеног за кривично дело из члана 2 Закона.

Законодавац није предвидео обавезу јавног тужиоца да лица обухваћена наредбом о покретању финансијске истраге обавести о покретању финансијске истраге.

Финансијском истрагом **руководи јавни тужилац**. Финансијском истрагом руководи искључиво јавни тужилац и једино он има руководећу улогу током целог поступка спровођења финансијске истраге.

Наредбу о покретању финансијске истраге јавног тужиоца извршава **Јединица за финансијске истраге (ЈФИ)** као специјализована организациона јединица Службе за борбу против организованог криминала, Управе криминалистичке полиције Министарства унутрашњих послова Републике Србије. На захтев јавног тужиоца или по службеној дужности ЈФИ, у складу са Законом о одузимању имовине проистекле из кривичног дела, прикупља потребне доказе о имовини, законитим приходима, начину и трошковима живота окривљеног, окривљеног сарадника или оставиоца, доказе о имовини коју је наследио правни следбеник, односно доказе о имовини и накнади за коју је имовина пренета на треће лице.

У конкретном случају, битно је да се прикупе докази на основу којих поступајући јавни тужилац може да донесе одлуку о подношењу захтева за привремено односно трајно одузимање имовине проистекле из кривичног дела. Прикупљени докази треба да потврде постојање основа сумње о постојању знатне имовине проистекле из кривичног дела. Наведени докази се односе на имовину, законите приходе, начин и трошкове живота окривљеног, окривљеног сарадника или оставиоца, докази о имовини коју је наследио правни следбеник, односно докази о имовини и накнади за коју је имовина пренета на треће лице.

Кроз финансијску истрагу, до потребних доказа, полицијски службеници Јединице за финансијске истраге, долазе применом полицијских овлашћења предвиђених Законом о кривичном поступку (члан 286 ЗКП), као и применом нешто ширих овлашћења која прилазе из члана 21 Закона о одузимању имовине проистекле из кривичног дела. Основни циљ прикупљања наведених доказа као и њихова анализа је да јавном тужиоцу укажу на постојање несразмере између идентификоване имовине (покретне/непокретне), са једне стране и остварених законитих прихода, са друге стране.

6.1.2. Сарадња са државним и другим органима, организацијама и јавним службама у току финансијске истраге

Током спровођења финансијске истраге полицијски службеници Јединице за финансијске истраге остварују сарадњу са **државним и другим органима, организацијама и јавним службама**.

Почетак спровођења финансијске истраге подразумева и иницијално прикупљање информација о лицима (физичким/правним) обухваћених наредбом за спровођење финансијске истраге. Сарадња са државним органима, организацијама, финансијским институцијама и другим субјектима од великог је значаја за успешно спровођење финансијске истраге, због информација (података) са којима они располажу, а које могу послужити као доказ у финансијској истрази. Наведени субјекти, свако у оквиру своје надлежности и свог делокруга рада, воде различите евиденције (базе података) које значајно могу убрзати поступак прикупљања информација у финансијској истрази.

Доступност база података државних органа је од изузетне важности у спровођењу финансијских истрага. У складу са овлашћењима из члана 21 Закона о одузимању имовине проистекле из кривичног дела, у финансијској истрази прикупљају се релевантни подаци о лицу и/или лицима који су обухваћени наредбом за спровођење финансијске истраге. На самом почетку финансијске истраге врше се провере кроз постојеће полицијске базе података, као и кроз доступне базе података других државних органа. На овај начин се брзо и ефикасно може доћи до података о имовини (покретна и/или непокретна) лица обухваћених наредбом за покретање финансијске истраге (база МУП, база РГЗ), о власништву над привредним субјектом или њиховом учешћу у власничкој структури неког привредног друштва (база АПР), поседовању банковних рачуна у пословним банкама на територији Републике Србије (база НБС), као и података о стажу осигурања и висини остварених прихода (база РФ за ПИО и база Пореске управе).

У том погледу, Закон о одузимању имовине проистекле из кривичног дела прописао је да су *државни и други органи, организације и јавне службе дужни да без оглађања Јединици за финансијске истраге доставе истражене податке као и да омогуће увид, присиљу и преузимање података из њихових електронских база, као и увид и доставу евиденција, докумената, података и других предмета* (чл. 21).

Такође, увид и достава предмета, евиденција, докумената и података од стране државних и других органа, организација и јавних служби *не могу се ускраћивати позивањем на обавезу чувања тајне*.

На захтев Јединице за финансијске истраге, физичка и правна лица која држе исправе и доказе о изворима стицања прихода и имовине по било којој основи, *дужна су да их предају без одлагања*, ако је вероватно да би се на основу њих могла идентификовати имовина проистекла из кривичног дела.

6.1.3. Сарадња са пословним банкама и другим финансијским институцијама

Током спровођења финансијске истраге полицијски службеници Јединице за финансијске истраге остварују сарадњу са **пословним банкама и другим финансијским институцијама на територији Републике Србије**.

У том погледу, Закон о одузимању имовине проистекле из кривичног дела је прописао да *јавни тужилац може наредити банкарској или другој финансијској организацији да Јединици достави податке о стању пословних и личних рачуна и сефова власника* (чл. 22).

Наведеном наредбом јавни тужилац налаже Јединици за финансијске истраге да врши аутоматску обраду података о стању пословних и личних рачуна и сефова власника.

Аутоматска обрада података подразумева вршење претрага основних података о динарским и/или девизним рачунима, као и сефовима власника које поседује у пословним банкама на територији Републике Србије, помоћу које треба тачно да се утврди власништво над рачунима и сефовима који су предмет обраде. На овај начин долази се до података о салду на динарским и/или девизним рачунима власника у пословним банкама на територији Републике Србије, овлашћеним лицима за располагање средствима по тим рачунима, као и о оствареном промету. На основу наведене наредбе јавног тужиоца није могуће у пословној банци на територији Републике Србије извршити претресање сефа, већ је за ту процесну радњу неопходна одговарајућа наредба надлежног суда, јер се ради о доказној радњи претресања, која се спроводи у складу са одредбама Законика о кривичном поступку.

6.1.4. Претресање стана и осталих просторија и претресање лица

У току спровођења финансијске истраге полицијски службеници Јединице за финансијске истраге, могу да изврше **претресање стана и осталих просторија власника или других лица**, у случају да је вероватно да ће се приликом претресања пронаћи докази од значаја за финансијску истрагу.

Поступак претресања се спроводи искључиво и у складу са одредбама Законика о кривичном поступку (чланови 152-160 ЗКП).

У том погледу, Закон о одузимању имовине проистекле из кривичног дела је прописао да ће се:

- **претресање стана и осталих просторија власника или других лица предузети**, на основу одлуке надлежног суда, ако је вероватно да ће се пронаћи докази од значаја за финансијску истрагу;
- **претресање власника или других лица предузети** ако је вероватно да ће се приликом претресања пронаћи докази од значаја за финансијску истрагу.

Код претресања власника или других лица ради се о претресању физичког лица у реалном времену одн. онога што лице у датом тренутку има на себи (гардероба - јакна, капут, панталоне, кошуља и сл.) као и онога што лице тренутно носи са собом (пртљаг - торба, ранац, кесе и сл.). Приликом вршења претресања, на описани начин, требало би обезбедити присуство сведока, осим ако би се у складу са чланом 159 Законика о кривичном поступку, појавила сумња да ће власник или друго лице одбацити, сакрити или уништити предмете који би се требали одузети као доказ о имовини проистеклој из кривичног дела.

Ако се приликом претресања пронађу предмети, евиденције, документи и подаци који могу послужити као доказ у финансијској истрази, **исти ће се привремено одузети**.

Под одузимањем у овом смислу подразумева се одузимање предмета који могу послужити као доказ о постојању имовине проистекле из кривичног дела. Од власника ће се затражити да добровољно преда предмете који могу послужити као доказ о постојању имовине проистекле из кривичног дела уз могућност да их власник и сам добровољно преда. У случају да власник предмета или друго лице одбија да преда предмете, исти могу бити привремено одузети од стране полицијских службеника Јединице за финансијске истраге, у складу са законом.

6.1.5. Оперативан рад Јединице за финансијске истраге

Поред провера и прикупљања информација путем сарадње са државним органима, организацијама, финансијским институцијама и другим субјектима полицијски службеници врше и непосредне теренске провере у циљу идентификовања имовине проистекле из кривичног дела.

У том погледу спроводе се следеће радње:

- врши се прикупљање информација директно од физичких лица (ради утврђивања постојања и идентификовања имовине покретне/непокретне у власништву физичких лица, правном основу и начину стицања идентификоване имовине и др.);
- врше се непосредне провере код привредних субјеката регистрованих на територији Републике Србије (ради утврђивања постојања имовине у власништву привредног субјекта, ради утврђивања стварног власника привредног субјекта и др.);
- врше се непосредне провере код државних органа (ради прикупљања података и потребне документације која није доступна кроз базе података надлежних државних органа);
- врше се непосредне провере код финансијских институција регистрованих на територији Републике Србије (пословне банке, платне институције, осигуравајућа друштва, брокерско-дилерска друштва и др.).

Које ће се конкретно информације користити и из којих извора, директно зависи од утврђене стратегије финансијске истраге.

6.1.6. Поверљивост података

Подаци до којих се дође током финансијске истраге **су ѿверљиви и ѿпредсѿављају ѿтајне ѿодаѿшке** одређене у складу са законом који уређује тајност података. Осим службених лица податке у вези са финансијском истрагом не могу одавати ни друга лица којима подаци постану доступни. Службено лице је дужно да друго лице обавести да ови подаци представљају тајне податке.

Такође, један од важнијих услова за успешно спровођење финансијске истраге је и **поверљивост података до којих се дође финансијском истрагом**. Тајност података у вези са финансијском истрагом и као обавеза њеног чувања односи се како на службена лица која спроводе финансијску истрагу тако и на сва друга лица којима подаци из финансијске истраге постану доступни, с тим да су службена лица која спроводе финансијску истрагу, дужни да их о томе обавесте. Поступање супротно наведеном и неовлашћено откривање података везано за финансијску истрагу повлачило би и кривичну одговорност оног ко те податке неовлашћено открије или их учини доступним другим лицима.

6.1.7. Хитност у поступању

Органи и лица која учествују у финансијској истрази обавезни су да поступају **хитно**. Хитност у поступању органа и лица који учествују у финансијској истрази један је од основних услова за њено успешно спровођење. Поред јавног тужиоца, суда, Јединице за финансијске истраге МУП-а и Дирекције за управљање одузетом имовином Министарства правде Републике Србије као органа надлежних за откривање, одузимање и управљање имовином проистеклом из кривичног дела, захтев хитности се односи и на све остале државне органе и организације, јавне службе, финансијске институције и друге којима су упућени одређени захтеви за достављање података.

6.2. Извори информација

У наставку је дат приказ основних извора информација које се користе приликом спровођења финансијске истраге. Представљени су само основни извори информација, који се у зависности од сложености и утврђене стратегије финансијске истраге могу проширити и на друге изворе информација. Успешност финансијске истраге умногоме зависи од квалитетне анализе добијених података.

6.2.1. РЕПУБЛИЧКИ ГЕОДЕТСКИ ЗАВОД (РГЗ)

Седиште: Београд

ул. Булевар Војводе Мишића бр. 39

www.rgz.gov.rs

Стручни послови и послови државне управе који се односе на државни премер, катастар непокретности, катастар водова, основне геодетске радове, адресни регистар, топографско-картографску делатност, процену вредности непокретности, геодетско-катастарски информациони систем и Националну инфраструктуру геопросторних података и геодетски радови у инжењерско-техничким областима уређени су **Законом о државном премеру и катастру**.

Републички геодетски завод (РГЗ) је посебна организација Републике Србије која врши послове државног премера, катастра непокретности и управљањем геопросторним подацима на националном нивоу. Надлежност РГЗ је утврђена **Законом о државном премеру и катастру**.

У Републичком геодетском заводу образоване су уже унутрашње јединице ван седишта Завода као **Службе за катастар непокретности (СКН)**, у градовима и општинама.

На интернет страници Републичког геодетског завода (www.rgz.gov.rs) налазе се контакти, као и адресе седишта Служби за катастар непокретности у градовима и општинама на територији Републике Србије.

У оквиру своје надлежности РГЗ води 13 регистара и то:

- Подаци катастра непокретности
- Адресни регистар
- Регистар цена непокретности
- Регистар лиценци за рад геодетских организација
- Регистар геодетских лиценци
- Регистар запослених стручњака у геодетским организацијама
- Јединствена евиденција стамбених заједница

- Централни регистар планских докумената
- Регистар издатих сагласности за картографске публикације
- Регистар географских имена
- Евиденција решења о рушењу бесправно подигнутих објеката
- Регистар просторних јединица
- База геопросторних података у геомагнетизму и аерономији

За успешно вођење финансијске истраге од значаја су подаци до којих се може доћи у:

- Катастру непокретности Републичког геодетског завода, као и
- Регистру цена непокретности (РЦН).

6.2.1.1. Катастар непокретности је јавна књига која представља основну евиденцију о непокретностима и правима на њима.

Катастар непокретности садржи податке о:

- Земљишту (назив катастарске општине, број, облик, површине, начин коришћења, бонитет, катастарска класа и катастарски приход катастарске парцеле);
- Зградама, становима и пословним просторијама, као посебним деловима зграда (положај, облик, површина, начин коришћења, спратност и собност) и другим грађевинским објектима;
- као и податке о правима на њима и носиоцима тих права, теретима и ограничењима.

У катастар непокретности уписује се право својине и друга стварна права на непокретностима, одређена облигациона права која се односе на непокретности, реални терети и ограничења у располагању непокретностима.

6.2.1.2. Регистар цена непокретности (РЦН)

Републички геодетски завод је успоставио *Регистар цена непокретности*, са циљем прикупљања података са тржишта непокретности Републике Србије. Јавна објава података из Регистра цена непокретности за целу територију Републике Србије, доступна је од новембра 2014. године.

База података Регистра цена непокретности садржи податке из уговора о промету и уговора о закупу непокретности. Доставу уговора обављају органи надлежни за оверу уговора - јавни бележници и основни судови.

6.2.2. АГЕНЦИЈА ЗА ПРИВРЕДНЕ РЕГИСТРЕ (АПР)

Седиште: Београд

ул. Бранкова бр. 25

www.apr.gov.rs

Агенција за привредне регистре (АПР) основана је 2004. године Законом о Агенцији за привредне регистре и има својство правног лица.

Поступак регистрације, евидентирања и објављивања података и докумената који су, у складу са посебним законом, предмет регистрације и објављивања у регистрима и евиденцијама које води Агенција за привредне регистре као и друга питања од значаја за регистрацију, евиденцију и објављивање уређени су **Законом о поступку регистрације у Агенцији за привредне регистре.**

РЕГИСТАР је јединствена, централна, електронска база података и докумената који су прописани као предмет регистрације, као и докумената на основу којих је извршена регистрација.

Агенција за привредне регистре води законом утврђене регистре као јединствене централизоване електронске базе података.

У Агенцији за привредне регистре (АПР) воде се регистри који се односе на:

- Привредна друштва
- Предузетнике
- Финансијске извештаје
- Финансијски лизинг
- Заложно право
- Медије
- Удружења

- Страна удружења
- Туризам
- Стечајне масе
- Мере и подстицаји регионалног развоја
- Привредне коморе и представништва страних привредних комора
- Задужбине и фондације
- Представништва страних задужбина и фондација
- Спортска удружења, друштва и савези
- Судске забране
- Факторинг
- Понуђаче
- Уговоре о финансирању пољопривредне производње
- Грађевинске дозволе
- Привремена ограничења права лица
- Централну евиденцију стварних власника
- Здравствене установе

Вођење централизованих регистара у јединственој институцији каква је Агенција за привредне регистре - чија се надлежност протеже на целој територији Републике Србије, обезбеђује уједначену праксу регистрације, као и јединствене услове за започињање пословања за све учеснике у привредном систему Републике Србије.

Јединствени централни регистри пружају могућност државним органима и институцијама да се на једном месту упознају са подацима о регистрованим привредним субјектима, њиховим бонитетом, задужењима физичких и правних лица која се односе на финансијски лизинг и залог на покретним стварима и правима и др.

6.2.3. ПОРЕСКА УПРАВА - МИНИСТАРСТВО ФИНАНСИЈА

Седиште - Централа: Београд

ул. Саве Машковића бр. 3-5

www.poreskauprava.gov.rs

Поступак утврђивања, наплате и контроле јавних прихода (порески поступак), права и обавезе пореских обвезника, регистрација пореских обвезника, пореска кривична дела као и прекршаји уређени су **Законом о пореском поступку у пореској администрацији**.

Законом о пореском поступку и пореској администрацији образована је **Пореска управа** као орган у саставу министарства надлежног за послове финансија (Министарство финансија Републике Србије) којим је уређена надлежност Пореске управе као и њена организациона структура.

Пореска управа, у оквиру послова државне управе, води првостепени порески поступак, јединствени регистар пореских обвезника и пореско рачуноводство, процењује тржишну вредност непокретности у складу са законом, открива пореска кривична дела и прекршаје као и њихове извршиоце, надлежном прекршајном суду подноси захтеве за покретање прекршајног поступка за пореске прекршаје, прекршаје прописане законом који уређује фискалне касе, као и прекршајне налоге за ове прекршаје и обавља друге послове у складу са законом.

Пореска управа обавља и послове који се односе на обрачун и наплату обавезних доприноса, подноси прекршајне пријаве због повреде прописа о плаћању обавезних доприноса и послове порескоправне заштите интереса Пореске управе.

Пореска управа прикупља и обрађује податке о утврђеним и наплаћеним порезима и обавезним доприносима, податке о пореским дужницима и основама по којима је тај порески дуг настао, податке о физичким лицима и инвеститорима који су по закону у систему ПДВ, податке о поднетим кривичним пријавама за пореска кривична дела и њиховим извршиоцима, као и податке о извршеним контролама.

У оквиру Пореске управе Министарства финансија формирана је **Пореска полиција**.

Пореска полиција Пореске управе Министарства финансија је надлежна за откривање пореских кривичних дела и њихових извршилаца. Пореска полиција обавља своје послове

на основу овлашћења дефинисаних Законом о пореском поступку и пореској администрацији, као и овлашћења предвиђених у Законику о кривичном поступку.

Пореска кривична дела су кривична дела утврђена Законом о пореском поступку и пореској администрацији и другим законом, која као могућу последицу имају потпуно или делимично избегавање плаћања пореза, сачињавање или подношење фалсификованог документа од значаја за опорезивање, угрожавање наплате пореза и пореске контроле, недозвољен промет акцизних производа и друге незаконите радње које су у вези са избегавањем и помагањем у избегавању плаћања пореза. Ради откривања пореских кривичних дела и њихових извршилаца Пореска полиција у предистражном поступку поступа као орган унутрашњих послова и овлашћена је да, у складу са законом, предузима све потражне радње, изузев ограничења кретања. Пореска полиција има овлашћење да поднесе надлежном јавном тужилаштву кривичну пријаву, ако се из достављеног извештаја о извршеној контроли утврди постојање основа сумње да је извршено одређено пореско кривично дело.

6.2.4. РЕПУБЛИЧКИ ФОНД ЗА ПЕНЗИЈСКО И ИНВАЛИДСКО ОСИГУРАЊЕ (РФ за ПИО)

Седиште: Београд

ул. Др Александра Костића бр. 9

www.pio.rs

Обавезно пензијско и инвалидско осигурање у Републици Србији уређено је **Законом о пензијском и инвалидском осигурању**.

Републички фонд за пензијско и инвалидско осигурање (РФ за ПИО) основан је Законом о пензијском и инвалидском осигурању ради остваривања права из пензијског и инвалидског осигурања и обезбеђивања средстава за остваривање тих права. Фонд је правно лице са статусом организације за обавезно социјално осигурање, са правима и обавезама утврђеним законом.

Фонд у оквиру своје надлежности:

- осигурава на пензијско и инвалидско осигурање сва лица која су по Закону обавезно осигурана и која су се укључила у ово осигурање, без обзира на то да ли су у питању запослени, осигураници самосталних делатности или пољопривредници;
- утврђује основице за плаћање доприноса у складу са законом;
- обезбеђује наменско и економично коришћење средстава;
- обезбеђује непосредно, ефикасно, рационално и законито остваривање права из пензијског и инвалидског осигурања и организује обављање послова за спровођење осигурања;
- контролише пријављивање на осигурање, као и све податке од значаја за стицање, коришћење и престанак права;
- организује и спроводи пензијско и инвалидско осигурање, у складу са законом;
- примењује међународне споразуме;
- исплаћује пензије, накнаде и друге принадлежности;
- обавља друге послове у складу са законом и Статутом Фонда.

Републички фонд за пензијско и инвалидско осигурање води евиденције о стажу осигурања, зарадама, накнадама зарада, основицама осигурања, уговореним и другим накнадама и висини уплаћених доприноса од дана заснивања радног односа код обвезника плаћања доприноса на територији Републике Србије.

6.2.5. ЦЕНТРАЛНИ РЕГИСТАР, ДЕПО И КЛИРИНГ ХАРТИЈА ОД ВРЕДНОСТИ (ЦРХОВ)

Седиште: Београд

ул. Трг Републике бр. 5

www.crhov.rs

Законом о тржишту капитала Републике Србије уређује се:

- јавна понуда и секундарно трговање финансијским инструментима;
- регулисано тржиште, мултилатерална трговачка платформа (МТП) и ОТЦ тржишта у Републици Србији;
- пружање инвестиционих услуга и обављање инвестиционих активности, укључујући издавање дозвола за рад и уређивање инвестиционих друштава и других учесника на тржишту капитала у складу са овим законом;
- обелодањивање финансијских и других података, као и обавезе извештавања издавалаца и јавних друштава у складу са овим законом;
- забрана преварних, манипулативних и других противзаконитих радњи и чињења у вези са куповином или продајом финансијских инструмената, као и остваривањем права гласа у вези са хартијама од вредности које издају јавна друштва;
- клиринг, салдирање и регистровање трансакција финансијским инструментима, као и организација и надлежности Централног регистра, депоа и клиринга хартија од вредности;
- организација и надлежности Комисије за хартије од вредности.

Централни регистар, депо и клиринг хартија од вредности започео је обављање делатности 2001. године, као организациона јединица у саставу Народне банке Србије, ради евидентирања емисије и власништва прве емисије обвезница старе девизне штедње грађана, да би се потом његова функција проширила на евидентирање свих емитованих финансијских инструмената, свих власника финансијских инструмената, као и обављање клиринга и салдирања финансијских инструмената и новца по основу трговања финансијским инструментима.

Централни регистар, депо и клиринг хартија од вредности а.д. Београд (Централни регистар) је регистрован као правно лице, у правној форми акционарског друштва, у 100% власништву Републике Србије.

Чланови ЦРХов-а, у складу са Законом о тржишту капитала, могу бити само правна лица, и то:

- Брокерско-дилерска друштва,
- Банке,
- Друштва за управљање фондовима,
- Берзе,
- Стране клириншко-депозитне организације,
- Република Србија и
- Народна банка Србије (НБС).

Права, обавезе и одговорности Централног регистра утврђени су Законом о тржишту капитала и Законом о привредним друштвима.

Централни регистар, депо и клиринг хартија од вредности обавља следеће послове:

- регистрација различитих врста хартија од вредности;
- отварање рачуна хартија од вредности и новчаних рачуна за физичка и правна лица, преношење хартија од вредности са рачуна претходног на рачун новог власника;
- регистровање права трећих лица на хартијама од вредности (право залогa и др.);
- послове клиринга и салдирања, хартија од вредности и новчаних средстава.

Власништво над појединачним хартијама од вредности грађана и свих других учесника на тржишту капитала Републике Србије, евидентирано је на њиховим власничким рачунима у Централном регистру.

У оквиру своје надлежности Централни регистар, депо и клиринг хартија од вредности води евиденције које се односе на податке о поседовању акција од стране физичких и/или правних лица, податке о отуђењу/стицању акција у одређеном временском периоду од стране физичких и/или правних лица, податке о датуму о броју отуђења/стицања финансијских инструмената одређеног издаваоца од стране купца/продавца и проценту стицања/отуђења.

6.2.6. БЕОГРАДСКА БЕРЗА – BELEX

Седиште: Београд – Нови Београд

ул. Омладинских бригада бр. 1, п. факс. 6

www.belex.rs

E-mail: post@belex.rs

Београдска берза је акционарско друштво са правима, обавезама и одговорностима утврђеним Законом о тржишту капитала, која организује трговање финансијским инструментима. У оквиру својих активности, а у складу са одредбама Закона о тржишту капитала. Београдска берза одређује и спроводи услове под којима се инвестициона друштва примају у чланство Берзе, као и услове под којима се финансијски инструменти укључују у трговање, повезује купце и продавце финансијских инструмената у циљу обављања трговања, обавља надзор над тржиштем у циљу спречавања злоупотреба, објављује и чува све релевантне податке који се односе на трговање финансијским инструментима и др. Такође, Берза може обављати послове који се односе на унапређење и развој тржишта капитала у Републици Србији, продају и лиценцирање тржишних података, едукацију инвеститора, као и друге послове који су у вези са пословима на регулисаном тржишту. Берза не може трговати финансијским инструментима.

На Београдској берзи могу трговати инвестициона друштва (брокерско–дилерска друштва или овлашћене банке) чланови Берзе. Чланство на Берзи је регулисано Законом о тржишту капитала, Правилима пословања Берзе и другим актима Берзе.

Члан Берзе може бити правно лице – инвестиционо друштво (брокерско дилерска друштва или овлашћене банке) у складу са одредбама Закона о тржишту капитала и подзаконским актима за обављање делатности инвестиционог друштва, као и Правилима пословања Берзе. Број чланова берзе није ограничен.

Члан Берзе може преко овлашћеног брокера обављати само послове купопродаје тржишног материјала за које је добио дозволу за рад, одн. сагласност надлежног органа и решење Управног одбора берзе.

Чланови Београдске берзе су:

Назив	Делатност	Назив	Делатност
ABC broker a.d., Beograd	Broker	M&V Investments a.d., Beograd	Broker-Diler
Banca Intesa a.d., Beograd	Broker-Diler	Mediolanum invest a.d., Beograd	Broker-Diler
Banka Poštanska štedionica a.d., Beograd	Broker-Diler	Momentum Securities a.d., Novi Sad	Broker
Convest a.d., Novi Sad	Broker	OTP banka Srbija a.d., Beograd	Broker-Diler
Dunav Stockbroker a.d., Beograd	Broker-Diler	Prudence Capital a.d., Beograd	Broker-Diler
Erste bank a.d., Novi Sad	Broker-Diler	Raiffeisen banka a.d., Beograd	Broker-Diler
Euro fineks broker a.d., Beograd	Broker	Tandem financial a.d., Novi Sad	Broker
Eurobank a.d., Beograd	Broker-Diler	Tesla Capital a.d., Beograd	Broker-Diler
Ilirika investments a.d., Beograd	Broker	Tezoro broker a.d., Beograd	Broker-Diler
Intercity broker a.d., Beograd	Broker-Diler	UniCredit Bank Srbija a.d., Beograd	Broker-Diler
Jorgić broker a.d., Beograd	Broker	Vojvođanska banka a.d., Beograd	Broker-Diler
Komercijalna banka a.d., Beograd	Broker-Diler		

6.2.7. НАРОДНА БАНКА СРБИЈЕ (НБС)

Седиште: Београд

ул. Краља Петра бр. 12

www.nbs.rs

Положај, организација, овлашћења и функције Народне банке Србије, као и однос Народне банке Србије према органима Републике Србије, међународним организацијама и институцијама уређен је **Законом о Народној банци Србије**.

Народна банка Србије (НБС) је централна банка Републике Србије која је самостална и независна у обављању функција утврђених Законом о Народној банци Србије и другим законима, а за свој рад је одговорна Народној скупштини Републике Србије.

Положај, организација, овлашћења и функције Народне банке Србије, као и однос Народне банке Србије према органима Републике Србије и међународним организацијама и институцијама, уређени су Уставом Републике Србије и Законом о Народној банци Србије.

Основни циљ Народне банке Србије је постизање и очување ценовне стабилности, као и очување и јачање стабилности финансијског система Републике Србије.

Основне функције Народне банке Србије су да:

- утврђује и спроводи монетарну и девизну политику;
- управља девизним резервама;
- утврђује и спроводи, у оквиру своје надлежности, активности и мере ради очувања и јачања стабилности финансијског система;
- издаје новчанице и ковани новац и управља токовима готовине;
- уређује, контролише и унапређује несметано функционисање платног промета у земљи и са иностранством, у складу са законом;
- издаје и одузима дозволе за рад и врши контролу бонитета и законитости послова банака;

- издаје и одузима дозволе за обављање делатности осигурања, односно овлашћења за обављање појединих послова из те делатности и врши надзор над обављањем те делатности;
- издаје и одузима дозволе за рад и дозволе за управљање друштвима за управљање добровољним пензијским фондовима и врши надзор над овом делатношћу;
- издаје и одузима дозволе за обављање послова финансијског лизинга и врши надзор над обављањем ових послова;
- издаје и одузима платним институцијама дозволе за пружање платних услуга, а институцијама електронског новца дозволе за издавање електронског новца и врши надзор над пружањем платних услуга и издавањем електронског новца;
- обавља послове заштите права и интереса корисника услуга које пружају банке, даваоци финансијског лизинга, друштва за осигурање, друштва за управљање добровољним пензијским фондовима, пружаоци платних услуга и издаваоци електронског новца, у складу са законом;
- утврђује испуњеност услова за покретање поступака реструктурирања банака, односно чланова банкарске групе и спроводи ове поступке, одлучује о инструментима и мерама које ће се предузети у реструктурирању;
- издаје и одузима операторима платног система дозволе за рад овог система и врши надзор над њиховим пословањем;
- обавља законом, односно уговором утврђене послове за Републику Србију не угрожавајући при томе своју самосталност и независност;
- обавља и друге послове из своје надлежности, у складу са законом.

У оквиру своје надлежности Народна банка Србије води евиденције које се односе на податке о дужницима у поступку принудне наплате, меницама и овлашћењима, јединственом регистру рачуна правних лица и др.

Народна банка Србије је успоставила **Јединствен регистар рачуна физичких лица код пословних банака на територији Републике Србије**, а која не обављају делатност. Успостављени регистар садржи податке о рачунима физичких лица, одн. бројевима тих рачуна, као и податке код ког пружаоца платних услуга се они воде, с тим да овакав регистар ипак не садржи податке о стању и оствареном промету по тим рачунима. Ова врста података

није јавно доступна. Право приступа подацима о рачунима физичких лица која не обављају делатност из овог регистра имају само органи који су за то овлашћени законом – орган који врши надзор над пружаоцем платних услуга, надлежни судови, Министарство унутрашњих послова, Пореска управа, извршитељи и други надлежни органи у извршном поступку, и то за потребе поступака који се воде код тих органа.

На интернет страници Народне банке Србије (www.nbs.rs) могу се наћи основни подаци о платном систему Републике Србије, подаци о овлашћеним пословним банкама које обављају делатност на територији Републике Србије, подаци о овлашћеним платним институцијама, подаци о овлашћеним даваоцима финансијског лизинга, подаци о финансијском тржишту Републике Србије, подаци о друштвима за управљање добровољним пензионим фондовима на територији Републике Србије и др.

6.2.8. ПОСЛОВНЕ БАНКЕ

Оснивање, пословање и организација банака, начин управљања банкама, као и контрола, реструктурирање и престанак рада банака уређени су **Законом о банкама**.

У складу са одредбама Закона о банкама у Републици Србији **лице у финансијском сектору** је:

- Банка;
- Друштво за осигурање;
- Покровитељ емисије хартија од вредности;
- Друштво за управљање инвестиционим и добровољним пензијским фондовима;
- Брокерско-дилерско друштво;
- Привредно друштво које обавља послове финансијског лизинга, као и
- друго правно лице које се претежно бави финансијском делатношћу у земљи или иностранству.

Банка је акционарско друштво са седиштем у Републици Србији, које има дозволу за рад Народне банке Србије и обавља депозитне и кредитне послове, а може обављати и друге послове у складу са законом.

Страна банка је правно лице са седиштем ван Републике Србије које је, у складу са прописима државе порекла, основано и у регистар надлежног органа те државе уписано као банка, које поседује дозволу за рад регулаторног тела те државе и које обавља депозитне и кредитне послове.

Банка може, у складу са законом, обављати следеће послове:

- депозитне послове (примање и полагање депозита);
- кредитне послове (давање и узимање кредита);
- девизне, девизно-валутне и мењачке послове;
- послове платног промета;
- издавање платних картица;
- послове с хартијама од вредности (издавање хартија од вредности, послови кастоди банке и др.);
- брокерско-дилерске послове;
- издавање гаранција, авала и других облика јемства (гаранцијски посао);
- куповину, продају и наплату потраживања (факторинг, форфетинг и др.);
- послове заступања у осигурању;
- послове за које је овлашћена законом;
- и друге послове чија је природа сродна или повезана с горе наведеним пословима а у складу са оснивачким актом и статутом банке.

Пословна банка може обављати наведене послове само уз претходну сагласност Народне банке Србије.

На територији Републике Србије послује укупно 26 пословних банака које имају дозволу Народне банке Србије за обављање ове врсте делатности.

Пословне банке у Републици Србији:

6.2.8.1. ADDIKO BANK AD BEOGRAD

ADDIKO BANK AD BEOGRAD

Седиште:

Београд – Нови Београд, ул. Булевар Михајла Пупина бр. 6

- 8. 7. 2016. године, *HYPO ALPE-ADRIA-BANK AD BEOGRAD* је променила пословно име у *ADDIKO BANK AD BEOGRAD*.

6.2.8.2. AGROINDUSTRIJSKO KOMERCIJALNA BANKA

AGROINDUSTRIJSKO KOMERCIJALNA BANKA AIK BANKA AKCIONARSKO DRUŠTVO BEOGRAD

Седиште:

Београд - Нови Београд, ул. Булевар Михајла Пупина бр. 115ђ

6.2.8.3. API BANK AD BEOGRAD

API BANK AKCIONARSKO DRUŠTVO BEOGRAD

Седиште:

Београд ул. Балканска бр. 2

6.2.8.4. BANCA INTESA AD BEOGRAD

BANCA INTESA AKCIONARSKO DRUŠTVO BEOGRAD (NOVI BEOGRAD)

Седиште:

Београд – Нови Београд ул. Милентија Поповића бр. 76

6.2.8.5. BANKA POŠTANSKA ŠTEDIONICA AD BEOGRAD

BANKA POŠTANSKA ŠTEDIONICA AKCIONARSKO DRUŠTVO BEOGRAD (PALILULA)

Седиште:

Београд ул. Краљице Марија бр. 3

6.2.8.6. BANK OF CHINA SRBIJA AD BEOGRAD

BANK OF CHINA SRBIJA AKCIONARSKO DRUŠTVO BEOGRAD – NOVI BEOGRAD

Седиште:

Београд – Нови Београд ул. Булевар Зорана Ћинђића бр. 2а

6.2.8.7. CREDIT AGRICOLE BANKA SRBIJA AD NOVI SAD

CREDIT AGRICOLE BANKA SRBIJA AKCIONARSKO DRUŠTVO NOVI SAD

Седиште:

Нови Сад ул. Браће Рибникар бр. 4-6

6.2.8.8. DIREKTNA BANKA AD KRAGUJEVAC

DIREKTNA BANKA AKCIONARSKO DRUŠTVO KRAGUJEVAC

Седиште:

Крагујевац ул. Булевар краљице Марије 54Б, улаз 54Х

- 8. 7. 2016. године KBM Банка ад Крагујевац је променила њено основно име у Direktna Banka ad Kragujevac.

6.2.8.9. EXPOBANK AD BEOGRAD

EXPOBANK AKCIONARSKO DRUŠTVO BEOGRAD

Седиште:

Београд ул. Далматинска бр. 22

- 2. 6. 2017. године Марфин банка ад Београд је променила своје основно име у Exprobank akcionarsko društvo Beograd

6.2.8.10. ERSTE BANK AD NOVI SAD

ERSTE BANK AKCIONARSKO DRUŠTVO NOVI SAD

Седиште:

Нови Сад ул. Булевар Ослобођења бр. 5

6.2.8.11. EUROBANK AD BEOGRAD

EUROBANK AKCIONARSKO DRUŠTVO BEOGRAD

Седиште:

Београд ул. Вука Караџића бр. 10

6.2.8.12. HALKBANK AD BEOGRAD

HALKBANK AKCIONARSKO DRUŠTVO BEOGRAD

Седиште:

Београд – Нови Београд ул. Милутина Миланковића бр. 9е

- 22. 10. 2015. године, Чачанска банка ад Чачак је променила своје условно име у HALKBANK акционарско друштво Београд

6.2.8.13. JUBMES BANKA AD BEOGRAD

JUBMES BANKA AD BEOGRAD (NOVI BEOGRAD)

Седиште:

Београд – Нови Београд ул. Булевар Зорана Ћинђића бр. 121

6.2.8.14. KOMERCIJALNA BANKA AD BEOGRAD

KOMERCIJALNA BANKA AD BEOGRAD

Седиште:

Београд ул. Светог Саве бр. 14

6.2.8.15. MIRABANK AD BEOGRAD

MIRABANK AKCIONARSKO DRUŠTVO BEOGRAD - NOVI BEOGRAD

Седиште:

Београд - Нови Београд ул. Шпанских бораца бр. 1

6.2.8.16. MOBI BANKA AD BEOGRAD

MOBI BANKA AD BEOGRAD (NOVI BEOGRAD)

Седиште:

Београд - Нови Београд ул. Омладинских бригада бр. 88

- 10. 10. 2019. године, Telenor banka ad Beograd је променила своје пословно име у Mobi Banka ad Beograd.

Рејисџрација промене пословног имена производи правно дејство према шрећим лицима наредног дана од дана објављивања, тј. од 11. 10. 2019. године.

6.2.8.17. MTS BANKA AD BEOGRAD

MTS BANKA AKCIONARSKO DRUŠTVO BEOGRAD

Седиште:

Београд ул. Булевар Франше д' Епереа бр. 88

- 18. 5. 2015. године, Дунав банка ад Београд је променила своје пословно име у МТС банка акционарско друштво, Београд.

6.2.8.18. NLB BANKA AD BEOGRAD

NLB BANKA AD BEOGRAD

Седиште:

Београд - Нови Београд ул. Булевар Михајла Пупина бр. 165/в

6.2.8.19. OPPORTUNITY BANKA AD NOVI SAD

OPPORTUNITY BANKA AD NOVI SAD

Седиште:

Нови Сад ул. Булевар Ослобођења бр. 2а

6.2.8.20. OTP BANKA SRBIJA AD BEOGRAD

OTP BANKA SRBIJA AD BEOGRAD

Седиште:

Београд - Нови Београд ул. Булевар Зорана Ћинђића бр. 50а/б

- 25. 9. 2019. године, Societe Generale Banka Srbija ad Beograd је променила своје пословно име у OTP Banka Srbija ad Beograd. Рејисџрација промене пословног имена производи правно дејство према шрећим лицима наредног дана од дана објављивања, тј. од 26. 9. 2019. године.

6.2.8.21. PROCREDIT BANK AD BEOGRAD

PROCREDIT BANK AD BEOGRAD (NOVI BEOGRAD)

Седиште:

Београд - Нови Београд ул. Милутина Миланковића бр. 17

6.2.8.22. RAIFFEISEN BANKA AD BEOGRAD

RAIFFEISEN BANKA AD BEOGRAD

Седиште:

Београд - Нови Београд ул. Ђорђа Станојевића бр. 16

6.2.8.23. SBERBANK SRBIJA AD BEOGRAD

SBERBANK SRBIJA AD BEOGRAD

Седиште:

Београд - Нови Београд ул. Булевар Михајла Пупина бр. 165г

6.2.8.24. SRPSKA BANKA AD BEOGRAD

SRPSKA BANKA AD BEOGRAD (SAVSKI VENAC)

Седиште:

Београд ул. Савска бр. 25

6.2.8.25. UNICREDIT BANK SRBIJA AD BEOGRAD

UNICREDIT BANK SRBIJA AD BEOGRAD (STARI GRAD)

Седиште:

Београд ул. Рајићева бр. 25-27

6.2.8.26. VOJVOĐANSKA BANKA AD NOVI SAD

VOJVOĐANSKA BANKA AKCIONARSKO DRUŠTVO NOVI SAD

Седиште:

Нови Сад ул. Трг Слободе бр. 5

- 25. 4. 2019. године, OTP Banka Srbija ad Novi Sad је променила своје условно име у Vojvođanska banka ad Novi Sad.

Као што смо раније навели, Законом о одузимању имовине проистекле из кривичног дела Републике Србије у члану 22, ставови 1 и 2 предвиђено је да јавни тужилац може наредити банкарској или другој финансијској организацији да Јединици за финансијске истраје достави податке о стању пословних и личних рачуна и сефова власника.

Такође овом наредбом *ш*ушилац *на*лаже Јединици за финансијске *ис*тираје да изврши аути-
мајску обраду *по*дајака о *с*тању *по*словних и личних рачуна и сефова власника.

У шом поіледу, Закон о банкама Републике Србије у **члану 48, сшав 1, шачка 2** предвиђа да обавеза чувања шајне не постоји ако се подаци саопштавају за потребе министарства надлежног за унутрашње послове, орана надлежног за борбу против организованог криминала и орана надлежног за сјечавање прања новца, у складу са прописима.

6.2.9. УДРУЖЕЊЕ БАНАКА СРБИЈЕ (УБС)

Седиште: Београд

ул. Булевар краља Александра бр. 86/II

www.ubs.asb.com

Удружење банака Србије (УБС) је основано 1921. године у Београду и једно је од најстаријих институција тог типа у Европи.

Удружење банака Србије је добровољна, пословно-стручна организација банака која представља, штити и унапређује делатност својих чланица и усклађује банкарску праксу кроз примену добрих пословних обичаја. Основни циљ Удружења је изградња позиције и јачања репутације банкарског сектора у земљи и иностранству. Чланице Удружења банака су све пословне банке на територији Републике Србије, као и Београдска берза.

Основне активности Удружења банака Србије су:

- пружање правне помоћи чланицама Удружења,
- заступање заједничких интереса чланица пред државним и другим огранима и организацијама,
- покретање иницијативе за доношење закона и других прописа,
- уједначавање банкарске праксе путем правила и стандарда,

- организовање стручних обука и издавање сертификата,
- послови Кредитног бироа као електронског регистра података о обавезама физичких и правних лица према банкама, као и уредности у њиховом измиривању и др.

На интернет страници Удружења банака Србије – УБС (www.ubs.asb.com), може се наћи списак овлашћених даваоца лизинга на територији Републике Србије.

У оквиру Удружења банака Србије (УБС) формирани су посебни организацини делови:

- Кредитни биро,
- Међубанкарски клиринг (*послови клиринга гарантованих чекова*),
- Центар за банкарску обуку (*послови професионалне едукације*).

6.2.10. КРЕДИТНИ БИРО

Седиште: Београд

ул. Булевар краља Александра бр. 86

www.kreditnibiro.com

E-mail: kreditni.biro@ubs-asb.com

Кредитни биро представља институцију која врши мониторинг и надзор над кредитном изложеношћу грађана и правних лица – клијената банака и других институција. Чланице Кредитног бироа су све пословне банке на територији Републике Србије, лизинг компаније, сви мобилни оператери, сви државни фондови и агенције, осигуравајућа друштва и друге институције.

Кредитни биро је база података коју је формирала и којом директно управља Удружење банака Србије (УБС). У систему Кредитног бироа су обухваћени подаци о обавезама према пружаоцима услуга који имају потписан уговор са Удружењем банака Србије (УБС) по пословима Кредитног бироа.

Чланице Удружења банака Србије (УБС) у том погледу воде евиденције о физичким и правним лицима – клијентима, и то:

- које услуге клијент тренутно користи или које услуге је раније клијент користио код пружаоца услуга,
- да ли је клијент тренутно задужен,
- колики је износ тренутног задужења клијента и
- колико уредно врши отплату кредитних услуга.

Информације добијене посредством Кредитног бироа, чланице могу користити само за процену ризика од стране банке или другог пружаоца услуга. Кредитни биро не води евиденције о приходима и/или имовини физичких или правних лица нити врши провере стања на динарским/девизним рачунима у пословним банкама. Кредитни биро послује и пружа услуге својим чланицама на бази сагласности, што значи да је за преузимање извештаја из Кредитног бироа неопходна сагласност физичког лица или законског заступника када се ради о правном лицу.

6.2.11. ПЛАТНЕ ИНСТИТУЦИЈЕ

Услови и начин пружања платних услуга, електронски новац и платни системи уређени су **Законом о платним услугама**.

6.2.11.1. Појам платне институције

Платна институција је правно лице са седиштем у Републици Србији које има дозволу Народне банке Србије за пружање платних услуга као платна институција, у складу са Законом о платним услугама.

Платна трансакција означава уплату, пренос или исплату новчаних средстава које иницира платилац или прималац плаћања, а обавља се без обзира на правни однос између платиоца и примаоца плаћања.

Платна трансакција може бити:

- **Домаћа платна трансакција** која означава платну трансакцију код које платиочев пружалац платних услуга и пружалац платних услуга примаоца плаћања ту услугу пружају на територији Републике Србије и
- **Међународна платна трансакција** која означава платну трансакцију код које један пружалац платних услуга пружа ову услугу на територији Републике Србије, а други на територији треће државе, као и платну трансакцију код које исти пружалац платних услуга ту услугу за једног корисника платних услуга пружа на територији Републике Србије, а за истог или другог корисника платних услуга на територији треће државе.

6.2.11.2. Електронски новац

Електронски новац означава електронски (укључујући магнетно) похрањену новчану вредност која чини новчано потраживање према издаваоцу тог новца, а издата је након пријема новчаних средстава ради извршавања платних трансакција и прихвата је физичко и/или правно лице које није издавалац тог новца.

Доношењем новог Закона о платним услугама, октобра 2015. године, унапређен је систем новчаних трансакција у Републици Србији и убрзан пренос електронског новца чиме је повећана конкурентност, као и снижена цена пружене услуге.

Услуге које платне институције врше су:

- Уплата новца,
- Исплате са рачуна,
- Отварање и вођење текућег рачуна,
- Услуга преноса новчаних средстава,
- Уплата пазара,
- Кредитирање физичких лица.

Платне институције у Републици Србији:

Tenfore doo Beograd Седиште: Београд ул. Добрачина бр. 60 www.tenfore.rs	West Transfer doo Beograd - Vračar Седиште: Београд ул. Шуматовачка бр. 3а www.westtransfer.rs
Eki Transfers doo Beograd Седиште: Београд ул. Косовска 1/V www.ekitransfers.r	Moneta Financial Services doo Beograd -Voždovac Седиште: Београд ул. Бачванска бр. 21А www.monetars.rs
Preduzeće za trgovinu na veliko i malo VIP SISTEM doo Beograd Седиште: Београд ул. Ресавска бр. 2 www.vipsistem.rs	Chip Card ad Beograd Седиште: Београд ул. Босе Милићевић бр. 8 www.chipcard.rs
PaySpot doo Novi Sad Седиште: Нови Сад ул. Бранимира Ћосића бр. 2 www.payspot.rs	Transfervnova doo Beograd - Savski venac Седиште: Београд ул. Кронштатска бр. 5 www.transfervnova.com
Miće commerce doo Beograd Седиште: Београд – Савски венац ул. Балканска бр. 32 www.micocom.rs	UniTransfer doo Beograd - Stari grad Седиште: Београд ул. Моравска бр. 6 www.unitransfer.rs
Transaks doo Šabac Седиште: Шабац ул. Гаврила Принципа бб www.transaks.rs	Vakel doo Šabac Седиште: Шабац ул. Краља Милутина бр. 146 www.vakel.rs
Alta Pay Group doo Beograd Седиште: Београд - Земун ул. Угриновачка бр. 212 www.altapay.rs	

Закон о йлајїним услїама Републїке Србїје у **члану 74, сїлв 4, шачка 4** йредвїђа да обвезник чувања йословне шїајне може шїрећим лицима саоїшїиїи или досїавиїи йодаїке кої се смаїрају йословном шїајном односно омоїућиїи йрїсїуї йїим йода-цїма за йошїребе мїнїсїарсїва надлежнї за унуїрашње йослове, орїана надлежнї за борбу йроїїв орїанїзованої крїмїнала и орїана надлежнї за сїречавање йрања новца, у складу са йроїїсїма.

6.2.12. УПРАВА ЗА СПРЕЧАВАЊЕ ПРАЊА НОВЦА - МИНИСТАРСТВО ФИНАНСИЈА

Седиште: Београд
ул. Ресавска бр. 24
www.apml.rs

Радње и мере које се предузимају ради спречавања и откривања прања новца и финансирања тероризма прописане су **Законом о спречавању прања новца и финансирања тероризма**.

- **Прање новца** је процес прикривања незаконитог порекла новца или имовине стечених криминалом. У случајевима када је имовинска корист стечена извршењем кривичног дела, криминалац или организована криминална група, траже начин да користе стечени новац или имовину тако да својим активностима не привлаче пажњу надлежних органа. Стога врше читав низ трансакција са крајњим циљем да се наведени новац или имовина прикажу као законито стечени. Новац у овом процесу често мења свој облик и пребацује се са једног на друго место. Прање новца је процес који превазилази националне границе, те и механизми борбе против овог облика криминала морају имати међународни карактер.
- **Финансирање тероризма** је обезбеђивање или прикупљање имовине или покушај обезбеђивања и прикупљања имовине, у намери да се та имовина користи, или са знањем да може бити коришћена, у целости или делимично, за извршење терористичког акта, од стране терориста или од стране терористичких организација.

Управа за спречавање прања новца је финансијско-обавештајна служба Републике Србије, која је централни орган у систему борбе против прања новца и финансирања

тероризма. Надлежност Управе је прописана Законом о спречавању прања новца и финансирања тероризма.

Обвезници, по том закону, достављају Управи извештаје о сумњивим трансакцијама и лицима, које затим Управа за спречавање прања новца даље анализира, прикупља додатне информације, и ако нађе да у конкретном случају постоји основана сумња на прање новца или финансирање тероризма, податке о томе прослеђује надлежним органима, а пре свега, надлежним тужилаштвима и полицији. Управа може, без претходне пријаве сумњиве трансакције, сама уочити да постоји сумња да неко лице или организована група пере новац или да постоји основана сумња на финансирање тероризма, па онда затражити податке од обвезника и других државних органа. Такође, Управа може покренути поступак прикупљања и анализе података и на основу иницијативе другог државног органа, као што су: судови, тужилаштва, Безбедносно-информативна агенција, Агенција за приватизацију, Комисија за хартије од вредности, полиција и др.

6.2.12.1. Базе података за спречавање прања новца

- **База готовинских трансакција** – која садржи податке о извршеним готовинским трансакцијама које су обвезници по Закону о спречавању прања новца и финансирању тероризма дужни да пријаве Управи за спречавање прања новца у динарској противвредности већој од **15.000** евра (ЕУР), по средњем курсу Народне банке Србије.
- **База сумњивих трансакција** – која садржи податке о сумњивим трансакцијама пријављених од обвезника по Закону о спречавању прања новца и финансирању тероризма, а који ову врсту пријаве врше онда када у вези са трансакцијом или странком постоје основи сумње да се ради о прању новца или финансирању тероризма.

Списак обвезника у смислу Закона о спречавању прања новца се може наћи на интернет страници Управе за спречавање прања новца (www.apml.rs).

6.2.12.2. Базе података којима Управа за спречавање прања новца има приступ

Поред података које се налазе у наведеном базама, Управа за спречавање новца поседује податке које преузима од других државних органа. У том погледу Управа за спречавање прања новца преузима:

- Од Народне банке Србије **базу података о девизном платном промету правних лица**, где се евидентирају подаци о трансакцијама са правним лицима у иностранству,
- Од Управе царина **базу преласка преко државне границе**, где се евидентирају подаци о физички преносивим средствима плаћања која физичка лица пријављују при уласку, транзиту или изласку из Републике Србије. Приликом преласка државне границе физичка лица су обавезна да изврше пријаву физичког преноса средстава плаћања у износу од 10.000 евра (ЕУР), у динарима или некој другој страниј валути.

На међународном плану, Управа активно учествује у раду **Манивала (MONEYVAL)**, једног од комитета Савета Европе који окупља стручњаке за проблематику спречавања прања новца и који функционише на принципу узајамних евалуација држава чланица. Управа је члан и међународног удружења финансијских обавештајних служби – **Егмонт групе (EGMONT GROUP)** од јула 2003. године. Управа за спречавање прања новца може да прибавља податке од других земаља чланица Егмонт групе. Сви размењени подаци имају карактер службене тајне и могу се користити само у сврхе и на начин прописан законом.

Подаци прибављени преко Управе за спречавање прања новца могу се користити искључиво у оперативне сврхе и не могу бити употребљени као доказ у редовном поступку, без одговарајуће процедуре у складу са основним одредбама међународне сарадње за прикупљање овакве врсте доказа.

6.2.13. УПРАВА ЦАРИНА - МИНИСТАРСТВО ФИНАНСИЈА

Седиште:

Београд – Нови Београд
ул. Булевар Зорана Ћинђића бр. 155а
www.upravacarina.rs

Општа правила и поступци који се примењују на робу која се уноси и износи из царинског подручја Републике Србије уређени су **Царинском законом**.

Управа царина је извршни орган Владе Србије у саставу Министарства финансија, који спроводи царинску политику Републике Србије.

Управа царина обезбеђује правилну и једнообразну примену прописа из свог делокруга рада, контролише рад царинарница, спроводи другостепени царинско-управни поступак, врши координацију рада, сузбија кријумчарење и спроводи царинске истраге, врши информатичке, организационо-кадровске, финансијско-материјалне, опште и послове набавке.

Управа царина води **евиденције о преласку преко државне границе**, где се евидентирају подаци о физички преносивим средствима плаћања која физичка лица пријављују при уласку, транзиту или изласку из Републике Србије. Приликом преласка државне границе физичка лица су обавезна да изврше пријаву физичког преноса средстава плаћања у износу од 10.000 евра (ЕУР), у динарима или некој другој страној валути, као и **евиденције о реализованим спољнотрговинским пословима** где се евидентирају подаци о трансакцијама увоза робе, код којих се вредност робе приказане на фактури разликује од тржишне вредности или код којих се земља отпреме разликује од земље порекла робе.

Своје послове и задатке Управа царина обавља преко *15 њодручних јединица – царинарница*, у оквиру којих су, као уже унутрашње јединице, организоване *царинске испосправе и царински реферати*. Царинарнице преко својих организационих јединица спроводе:

- царински поступак у путничком и робном промету – мере царинског надзора,
- царињење робе,
- сузбијање нелегалног увоза,
- царински управни и царински прекршајни поступак,
- продају царинске робе и
- принудну наплату царинских дажбина.

6.2.14. ЈАВНИ БЕЛЕЖНИЦИ

Јавнобележничка комора

Седиште: Београд

ул. Мачков камен бр. 14

E-mail: jks@jks.rs

Организација, делатност, начин и услови рада као и друга питања од значаја за јавно бележништво уређена су **Законом о јавном бележништву**.

Јавни бележник је самосталан и независан стручњак из области права коме је поверено јавно овлашћење да саставља исправе о правним пословима и другим чињеницама које су од значаја за промет новца, роба и услуга, да преузима на чување исправе, новац и друге предмете, као и да у својству повереника суда спроводи неке судске поступке.

Три најважније групе правничких услуга које јавни бележници као имаоци јавног овлашћења могу да пружају грађанима су:

1. Састављање исправа

Исправе које јавни бележници састављају су:

- Јавнобележнички запис,
- Јавнобележнички записник,
- Јавнобележничка овера,
- Јавнобележничка потврда.

2. Спровођење судских поступака у својству повереника суда

Судови имају могућност, да спровођење одређених судских поступака повере јавном бележнику, и то:

- Оставински поступак (поступак за расправљање заоставштине),
- Поступак за уређење међа,
- Поступак за уређење управљања и коришћења заједничке ствари,
- Поступак за деобу заједничких ствари или имовине,
- Поступак за обезбеђење доказа.

3. Депозитни послови

Поред судског депозита, странке могу предати јавном бележнику на чување готов новац, хартије од вредности, списе, рукописе, уметничке предмете, накит, драгоцености и друге предмете чије депоновање није забрањено законом. Након пријема на чување јавни бележник депоненту издаје јавнобележничку потврду о депозиту.

Јавнобележничка комора Србије (ЈКС) је професионално удружење основано са циљем да брине о угледу, кредибилитету и професионалном развоју јавних бележника, као и заступању интереса јавних бележника, јавнобележничких приправника и јавнобележничких помоћника. Комора врши надзор над радом јавних бележника, јавнобележничких приправника и јавнобележничких помоћника и покреће и спроводи дисциплинске поступке, у складу са законом.

Листа именованих јавних бележника са адресама и контактима, налази се на интернет страници Јавнобележничке коморе Србије (beleznik.org).

Законом о јавном бележничком Републике Србије у члану 57, став 3 прописано је да су јавни бележник и лица запослена код јавног бележника дужни да пруже податке (које су сазнали у обављању делатности, а које су дужни да чувају као тајну) суду, органу управе или другом надлежном органу пред којим се води поступак, сагласно одредбама закона који уређују те поступке.

6.3. Прикупљање доказа о имовини и власништву у финансијској истрази

Власништво на имовини може се утврдити на више начина зависно од врсте имовине. Значење израза имовине дато је у члану 3 тачка, 1 Закона. Код непокретних ствари постоји разлика код утврђивања власништва у зависности да ли се ради о укњиженим или неукњиженим непокретностима (стамбеним зградама, становима, пословним зградама, пољопривредном земљишту, градском грађевинском земљишту и др).

6.3.1. Укњижене непокретности

Код непокретности које су укњижене, власништво се доказује исправом - изводом из РГЗ Службе за катастар непокретности. Од ове службе, уз извод, потребно је прибавити и доказ - исправу о основу стицања својине на укњиженој непокретности (правни послови на основу којих је стечено право својине - уговори о купопродаји, поклон, грађењу и сл.). Из овако прибављених исправа може се утврдити и чињеница која је предмет доказивања а то је вредност непокретности коју власник поседује. За укњижену непокретност у поступку

финансијске истраге потребно је прибавити и податке од Пореске управе о чињеницама које се односе на утврђену пореску основицу и висину плаћеног пореза за дату непокретност, а што такође може бити доказ чињенице о вредности непокретности.

С тим у вези јавни тужилац сходно овлашћењу из члана 24 Закона о одузимању имовине проистекле из кривичног дела, може донети наредбу о забрани располагања непокретностима за које је поднео суду захтев за привремено одузимање. Ова наредба се доноси уколико у конкретном случају постоје околности које указују да је вероватно да ће власник располагати овом имовином пре него што суд одлучи о захтеву за привремено одузимање имовине. Дакле, ради се о својеврсној мери обезбеђења до одлуке суда о захтеву јавног тужиоца за привремено одузимање имовине. На основу ове наредбе јавног тужиоца Републички геодетски завод Служба за катастар непокретности доноси решење о забележби тужиоачеве наредбе о забрани располагања укњиженом непокретношћу.

6.3.2. Неукњижене непокретности

Власништво на непокретностима које нису укњижене може се доказивати на основу исправа које се односе на стицање неукњижене непокретности - уговора о купопродаји, поклону, грађењу и сл. правних послова. Ове исправе се могу прибавити или од судова за ранији период, где су потписи на исправама оверавани а у новије време од јавних бележника. Власништво на неукњиженој непокретности могуће је доказивати и путем исказа сведока. Испитивањем сведока (примера ради јавног бележника или продавца) могуће је утврдити ко је са њим ступао у контакт и долазио код њега приликом закључења правних послова везаних за неукњижену непокретност, ко је платио купопродајну цену за неукњижену непокретност, ко је платио јавнобележничке услуге итд. За неукњижене непокретности подаци о власништву се могу прибављати и од јавно комуналних предузећа. Из података тих предузећа може се утврдити ко је закључивао уговоре о пружању комуналних услуга који се тичу конкретних неукњижених непокретности, ко се у њиховим евиденцијама води као обвезник у систему обједињене наплате комуналних услуга за неукњижену непокретност („Инфо-стан“ у Београду, „Информатика“ Нови Сад, „Обједињена наплата“ Ниш и др.), ко је корисник услуга Телекома, ЕПС који се тичу конкретне непокретности. На основу овако прибављених доказа-исправа може се доћи до податка које лице уистину измирује обавезе за неукњижене непокретности а што може бити доказ чињенице да је то лице власник неукњижене непокретности.

Власништво на неукњиженој непокретности може се доказивати и другим исправама - које се односе на конкретну непокретност и то везано за изградњу и опремање неукњижене непокретности (уговори о изградњи, рачуни за грађевински материјал, електроинсталације, намештај и сл.). Провера података садржаних у овим исправама може се извршити испитивањем сведока који су били продавци ових ствари или пружали услуге а на околности које купац ствари или наручилац услуга везаних за неукњижену непокретност (трговци, зидари, паркетари, архитекте и слично).

Значајни подаци о стварним власницима, како укњижених тако и неукњижених непокретности, који се могу користити у финансијској истрази, у оваквим случајевима могу проићи из материјала насталог спровођењем посебних доказних радњи у кривичној истрази због извршења кривичних дела из члана 2 Закона – тајно праћење и снимање осумњичених, као и тајни надзор комуникација осумњичених (код оних кривичних дела где је ова посебна доказна радња по закону могућа). У овом материјалу - пресретнутој комуникацији, прибављеном по наредби суда, дакле законито прибављеном доказу, могуће је да осумњичени саопштавају да су купили или да су уложили у изградњу или опремање имовине која је предмет захтева јавног тужиоца за одузимање. Коришћење доказа прибављених у кривичној истрази дозвољено је у поступку финансијске истраге а како је то прописано чланом 4, став 2 Закона о одузимању имовине проистекле из кривичног дела.

Неукњижене непокретности чије се привремено одузимање захтева, јавни тужилац може обезбедити до одлуке суда о поднетом захтеву за привремено одузимање, тако што ће на основу члана 24 Закона о одузимању имовине проистекле из кривичног дела, донети наредбу о забрани располагања која се преко Јединице за финансијске истраге доставља АПР која наредбу уписује у регистар судских забрана.

6.3.3. Покретне ствари

Власништво над покретним стварима утврђује се на основу доказа прибављених претресањем станова и других просторија или лица, потврдама о привремено одузетим предметима (уговори и други правни послови о стицању имовине, рачунима који се односе на имовину), регистрационим подацима о возилима, хартијама од вредности, подацима прибављеним од банака и других финансијских институција. И у овом случају власништво над покретним стварима може се доказивати такође на основу материјала прибављеног

посебном доказном радњом – тајног праћења и снимања осумњичених и тајним надзором комуникација осумњичених на начин како је то напред наведено.

Јавни тужилац сходно овлашћењу из члана 24 Закона о одузимању имовине проистекле из кривичног дела, може донети наредбу и о привременом одузимању покретних ствари. Ова наредба се доноси уколико постоје околности које указују да је вероватно да ће власник располагати овом имовином пре него што суд одлучи о поднетом захтеву за привремено одузимање имовине. Према томе, ради се о својеврсној мери обезбеђења до одлуке суда о захтеву тужиоца за привремено одузимање имовине.

6.3.4. Како утврдити ко је треће лице – власник

У односу на треће лице - власника закон прописује у члану 17, став 2 да се у финансијској истрази прикупљају подаци о имовини и накнади за коју је имовина на њега пренета. Међутим, досадашња пракса показује да је поред тих података потребно ипак прикупити и доказе којима се утврђују чињенице - везе трећег лица са окривљеним, окривљеним сарадником и оставиоцем (да ли је треће лице сродник, ванбрачни друг, пријатељ, пословни партнер и др. овим лицима) као и доказе о законитим приходима трећег лица и тако утврдити да ли је треће лице из законитих прихода могло да стекне имовину за коју постоји сумња да је проистекла из кривичног дела.

6.3.5. Прибављање података о законитим приходима власника и трошковима живота власника

Подаци о законитим приходима власника прибављају се од Републичког фонда ПИО и Пореске управе. Из њихових евиденција могуће је утврдити законите приходе власника остварене у радном односу и ван радног односа. То су законити приходи који подлежу опорезивању – зараде, приходи од пољопривреде и шумарства, приходи од самосталне делатности, приходи од ауторских права, права сродних ауторском праву и права индустријске својине, приходи од капитала, приходи од непокретности, капитални добици и остали приходи - приход остварен давањем у закуп покретних ствари (добици од игара на срећу, приходи од осигурања лица, приходи спортиста и спортских стручњака).

Чињенице о начину и трошковима живота власника могу се доказивати прибављањем података и од Републичког завода за статистику о просечној заради и о просечним трошковима живота грађана у Републици Србији. Овај завод поседује обрађене податке о томе од

2003. године, па надаље. Ради утврђивања трошкова живота користити податке Завода за статистику о просечним трошковима живота - Извод из методологије израде потрошачке корпе Републичког завода за статистику и извештаји Министарства трговине о кретању куповне моћи становништва и потрошачке корпе у периоду од 2000. до 2018. године.

Чињенице о начину и трошковима живота могу се доказивати и на основу доказа прибављених током претреса станова или других просторија (писане забелешке власника, фотографије са путовања, рачуни за смештај у луксузним хотелима и сл.), доказа прибављених из банака (коришћење платних картица за плаћање ових услуга туристичким агенцијама или о трошењу новца на различитим дестинацијама у иностранству).

6.3.6. Прибављање података о стању на рачунима и податак о поседовању сефова

На основу података који се могу прибавити у току финансијске истраге, између осталог, и од Народне банке Србије и Управе за спречавање прања новца, о рачунима власника у пословним банкама и другим финансијским организацијама, јавни тужилац доноси наредбу којом обавезује банку или другу финансијску организацију да му, преко Јединице за финансијске истраге, достави податке о стању пословних и личних рачуна власника. На основу ове наредбе прибављени подаци од банака и других финансијских организација су законито прибављен доказ који се може користити у поступку привременог и трајног одузимања имовине проистекле из кривичног дела. Ово овлашћење јавног тужиоца прописано је одредбом члана 22 Закона о одузимању имовине проистекле из кривичног дела.

Наредба јавног тужиоца донета на основу члана 22 Закона садржи законски основ за њено доношење, означавање банке или финансијске организације којој се налаже достављање података, личне податке власника рачуна или сефа, податке које је потребно доставити, разлоге за доношење наредбе која садржи податке из којих произлази да се против окривљеног или окривљеног сарадника води кривични поступак због постојања основа сумње да је извршио кривично дело из члана 2 Закона, те да преко рачуна обавља трансакције. Против донете наредбе јавног тужиоца није могуће изјавити правни лек.

Уколико овако прибављени подаци од банака или других финансијских организација указују да на пословним и личним рачунима власника има новца, те да постоји вероватноћа да ће власник са њима располагати пре него што суд одлучи о поднетом захтеву за

привремено одузимање, јавни тужилац на основу члана 24 Закона, може донети наредбу о забрани располагања новцем са рачуна у банци или другој финансијској организацији. Ова наредба јавног тужиоца се преко Јединице за финансијске истраге доставља банкама или финансијским организацијама код које су депонована новчана средства власника. Наредба јавног тужиоца траје до одлуке суда о поднетом захтеву јавног тужиоца за привремено одузимање а најдуже 3 месеца од дана њеног доношења.

Све наредбе јавног тужиоца извршава Јединица за финансијске истраге.

6.3.7. Готов новац, накит и вредније ствари

Приликом предузимања доказне радње – претресања станова и осталих просторија или лица у кривичној истрази или у финансијској истрази могуће је проналажење – готовог новца, накита, сатова и других вреднијих ствари који се не могу довести у везу са конкретним кривичним делом за које се води кривична истрага, нити представљају имовинску корист прибављену конкретним кривичним делом. Ове ствари се приликом предузимања ове доказне радње одузимају на основу записника о претресању и потврде о привремено одузетим предметима као имовина за коју постоји сумња да проистиче из кривичног дела. Одузети новац Јединица за финансијске истраге полаже на посебан рачун Дирекције. У финансијској истрази проверава се да ли висина законитих прихода власника оправдава висину износа пронађеног и одузетог готовог новца или вредности одузетих вреднијих ствари и тако долази до закључка да ли се ради о очигледној несразмери која би указивала на постојање основа сумње да се ради о имовини проистеклој из кривичног дела. Вредност накита, сатова и других вреднијих покретних ствари, уколико не постоје други докази о тој чињеници, може се доказивати и вештачењем.

С тим у вези од значаја је да, приликом предузимања доказне радње у кривичној истрази - претресања како станова и других просторија или лица, сефова, поред полицајаца који спроводе кривичну истрагу буду присутни и припадници Јединице за финансијску истрагу. Руководећи предистражним поступком јавни тужилац може захтевати да доказну радњу у кривичној истрази - претресања извршавају поред инспектора који спроводе кривичну истрагу и припадници Јединице за финансијску истрагу који ће у току спровођења ове доказне радње обратити пажњу и уколико пронађу одузети исправе којима се доказује власништво над имовином (уговори о купопродаји имовине и други правни послови којима

је стечена имовина, рачуни који се односе на имовину, интерне белешке о приходима и расходима власника и слично).

Након покретања финансијске истраге претрес стана и осталих просторија, сефова или лица, наредбом суда се поверава Јединици за финансијске истраге.

6.3.8. Аутомобили и остала превозна средства

Власништво се може доказивати исправама и то: уговорима о купопродаји возила, као и другим правним пословима на основу којих је стечена својина, изводом из регистрационог листа, саобраћајном дозволом, признаницама о исплати купопродајне цене за возило, овлашћењем за вожњу и потврдама о привремено одузетим предметима. Власништво се може доказивати и другим доказним радњама - исказима сведока, као и материјалом који је настао спровођењем посебне доказне радње тајног надзора комуникација и тајног праћења и снимања, које су евентуално спровођене у току кривичне истраге.

7. Привремено одузимање имовине

Поступак привременог одузимања имовине проистекле из кривичног дела регулисан је одредбама чланова 23-30 Закона о одузимању имовине проистекле из кривичног дела и покреће се захтевом јавног тужиоца за привремено одузимање имовине од власника из члана 3, тачка 4 Закона, што значи да може бити усмерен против окривљеног и окривљеног сарадника као изворних власника, те изведених власника и то правног следбеника који је од оставиоца као изворног власника наследио имовину чије се одузимање тражи и трећег лица на које је пренета имовина неког од изворних власника или њихових правних следбеника.

7.1. Захтев за привремено одузимање имовине

Након спроведене финансијске истраге и прикупљених доказа који указују на очигледну несразмеру између законитих прихода и имовине коју власник поседује, јавни тужилац подноси надлежном суду захтев за привремено одузимање имовине проистекле из кривичног дела.

Привремено одузимање имовине је мера привременог карактера која се примењује када постоји вероватноћа да би касније било отежано или онемогућено трајно одузимање имовине проистекле из кривичног дела. Да би јавни тужилац поднео суду захтев за привремено одузимање имовине од власника потребно је да буду испуњени одређени материјални и формални услови.

Материјални услови су:

- 1) постојање основане сумње да је имовина проистекла из кривичног дела; и
- 2) постојање вероватноће да би касније одузимање такве имовине било отежано или онемогућено.

Основана сумња да је имовина проистекла из кривичног дела постоји онда када је имовина коју поседује власник у очигледној несразмери са његовим законитим приходима. Имовина проистекла из кривичног дела сматра се имовина која је знатна (ради се о имовини чија је вредност већа од 1,5 милиона динара – на пример аутомобил, стан, кућа коју поседује власник а чија је укупна вредност већа од овог износа). Примера ради, осумњичени има законите приходе у укупном износу од 500.000 динара а поседује имовину (станове, куће, аутомобиле, уметничке слике, акције у привредним друштвима, новац у готовини или на рачунима у банкама) чија је укупна вредност у динарској противвредности од 200.000 евра.

Други услов материјалног карактера је постојање вероватноће да би касније одузимање имовине проистекле из кривичног дела било отежано или онемогућено. Постојање ове вероватноће утврђује се на основу свих околности конкретног случаја. Захтев јавног тужиоца мора да садржи и разлоге који оправдавају потребу за привременим одузимањем имовине од власника – вероватноћа да би касније одузимање имовине проистекле из кривичног дела било отежано или онемогућено. На постојање вероватноће да ће власник располагати имовином најчешће указују чињенице да је део имовине већ пренет на друга лица (сроднике, ванбрачне партнере, пријатеље и слично). Према томе, ако је окривљени или окривљени сарадник део имовине већ пренео на трећа лица, управо та чињеница указује да постоји вероватноћа да би он могао и преосталом имовином располагати пре одлуке суда о трајном одузимању имовине проистекле из кривичног дела.

Формални услов представља подношење надлежном суду захтева јавног тужиоца за привремено одузимање имовине од власника. Надлежност суда одређује се према надлежности суда за кривично дело из члана 2 закона.

У току спровођења кривичне истраге о захтеву јавног тужиоца за привремено одузимање имовине од власника одлучује судија за претходни поступак суда пред којим се води кривични поступак против окривљеног, окривљеног сарадника или оставиоца (лица против ког је услед смрти кривични поступак обустављен или није ни покренут али је кривични поступак вођен против других лица и у коме је утврђено да је то преминуло лице заједно са њима учинило кривично дело из члана 2 Закона о одузимању имовине проистекле из кривичног дела). Након оптужења о захтеву одлучује председник судског већа пред којим се одржава главни претрес.

Захтев за привремено одузимање имовине јавни тужилац може поднети од момента покретања кривичног поступка против окривљеног или окривљеног сарадника због кривичног дела из члана 2 Закона, па до подношења захтева за трајно одузимање имовине. Подношење захтева за привремено одузимање имовине није неопходна фаза, тако да је могућа процесна ситуација да јавни тужилац уопште не подноси захтев за привремено одузимање имовине од власника већ да се након правноснажног окончања кривичног поступка против окривљеног, окривљеног сарадника или оставиоца одмах поднесе захтев за трајно одузимање имовине од власника.

7.1.1. Садржина захтева за привремено одузимање имовине

Захтев јавног тужиоца за привремено одузимање имовине садржи податке о власнику, законски назив кривичног дела из члана 2 Закона о одузимању имовине проистекле из кривичног дела (опис кривичног дела није нужан) за које се води кривични поступак против окривљеног или окривљеног сарадника или се водио против оставиоца, означање имовине коју треба одузети, доказе о имовини и њеној вредности, околности из којих проилази основана сумња да је та имовина проистекла из кривичног дела и разлоге који оправдавају потребу за привременим одузимањем имовине.

7.2. Поступак пред судом по захтеву за привремено одузимање имовине

7.2.1. Првостепени поступак

По пријему захтева тужиоца суд је у обавези да без одлагања исти достави власнику против кога је захтев усмерен са поуком да у року од 15 дана суду може доставити одговор на захтев са доказима о начину стицања имовине (члан 23, став 3). Одмах по пријему одговора односно када протекне рок за одговор, а најкасније у року од осам дана од пријема одговора на захтев, суд је дужан донети одлуку о захтеву. Прописани кратки рокови за поступање суда указују да се ради о хитном поступку а одсуство последице за непоступање у прописаним роковима значи да се ради о инструктивним роковима који су прописани ради поштовања процесне дисциплине а не преклузивним чије би прекорачење изазвало процесне последице. У пракси се поставља питање **да ли суд приликом доношења одлуке**

по захтеву може ценити наводе одговора власника на захтев и доказе приложене уз одговор који су суду достављени након истека рока од 15 дана, или не може. Пошто се ради о инструктивном року, нема никакве сметње да суд цени наводе одговора власника на захтев за привремено одузимање имовине проистекле из кривичног дела, пристигле све до доношења одлуке о захтеву, што значи и оне достављене након протеча законом прописаног рока, уколико одлуку о захтеву суд није донео одмах након истека тог рока.⁴ Што се тиче обавезе суда да одлуку најкасније донесе у року од осам дана од дана истицања рока за давање одговора, законом нису прописане процесне последице прекорачења тог рока, што значи да зависно од околности конкретног случаја суд може одлуку донети и након протеча тог рока. Сам начин достављања захтева власнику, законом није прописан, због чега се у смислу члана 4, став 4 Закона, достављање врши сходном применом ЗКП-а.

7.2.1.1. Основне карактеристике првостепеног поступка

Основна карактеристика првостепеног поступка привременог одузимања имовине проистекле из кривичног дела јесте **изостанак контрадикторности** у поступању што му даје карактер административног поступка у коме се одлука доноси на основу захтева тужиоца, одговора власника на захтев уколико је дат и приложених доказа тужиоца и власника, без могућности да првостепени суд у контрадикторном поступку провери наводе странака. Фактички, контрадикторни поступак води се тек пред жалбеним судом. **У пракси се поставља питање може ли првостепени суд пре доношења одлуке тражити од странака додатне доказе или не може.** Теоретски, то је могуће сходном применом члана 15, став 4 ЗКП али практично са аспекта ефикасности поступка који у овој фази захтева хитност и потребе да се спречи власник да пре доношења одлуке суда отуђи или на било који други начин отежа касније трајно одузимање имовине, такво поступање првостепеног суда не би имало практичног ефекта, чак би могло у појединим случајевима (уколико је изостала наредба тужиоца из члана 24 Закона) бити контрапродуктивно јер би одложило доношење одлуке суда и тиме обезбедило власнику дужи временски период за евентуално манипулисање имовином у циљу осујећења њеног одузимања. Оваквим поступањем суда не би се нарушило право власника на правично суђење из члана 6 и право на имовину из члана 1 Протокола бр. 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода јер би

⁴ Став усвојен на седници Кривичног одељења Врховног касационог суда од 3. фебруара 2020. године.

сви додатни докази могли бити изведени и оцењени у контрадикторном поступку по жалби пред другостепеним судом. Ово тим више, јер и према међународном стандарду израженом у Препоруци број 3 ФАТФ-а (основни критеријум 3.3.) замрзавање и заплена имовине криминалног порекла врши се *ex parte* тј. без претходног обавештавања власника, како би се онемогућило отуђење имовине, уз поштовање *bona fide* трећих лица. **Прибављање додатних доказа у овој фази поступка имало би смисла само у ситуацији када је пре подношења захтева за привремено одузимање имовине суду, одлуком јавног тужиоца забрањено располагање односно привремено одузета покретна имовина чије се одузимање тражи тј. када је та одлука извршена, јер је тиме отклоњена опасност осујећења одузимања имовине од стране власника пре одлуке суда. Наравно, прибављање додатних доказа може се односити само на писане доказе а не и на оне који захтевају контрадикторност у извођењу као што је, на пример, саслушање сведока и слично,⁵** при чему суд уколико нађе да је за доношење одлуке неопходно прибављање додатних доказа, мора водити рачуна о трајању наредбе јавног тужиоца од три месеца, у ком року свакако мора донети одлуку о захтеву јер уколико то не учини, деловање наредбе престаје и поново се отвара могућност да власник осујети одузимање имовине.

7.2.1.2. Функционална надлежност суда

Функционална надлежност суда за поступање по захтеву тужиоца зависи од фазе поступка у којој је захтев поднет, па тако о захтеву поднетом у истрази одлучује судија за претходни поступак надлежног суда, а о захтеву поднетом након потврђивања оптужнице, председник већа пред којим се одржава главни претрес (члан 23, став 4).

7.2.1.3. Одлучивање о захтеву за привремено одузимање имовине

Приликом одлучивања о захтеву тужиоца за привремено одузимање имовине, суд утврђује постојање објективног услова за привремено одузимање имовине тј. да ли је вредност имовине чије се одузимање тражи већа од 1.500.000,00 динара јер је то објективна граница вредности имовине на коју се закон примењује. Преведено на „језик кривичног права“ ради се о „објективном услову инкриминације“. Потом суд утврђује да ли постоје **основи сумње** да је физичко или правно лице (које нужно не мора бити фактични власник имовине) **извршило кривично дело из члана 2 Закона**, тј. кривично дело на које се закон примењује. У суштини то ће бити лице које је изворни власник имовине тј. окривљени, окривљени

5 Став усвојен на седници Кривичног одељења Врховног касационог суда од 3. фебруара 2020. године.

сарадник и оставилац за којег постоје основи сумње да је заједно с другим лицима против којих постоје основи сумње на извршење кривичног дела из члана 2 Закона, извршио кривично дело. Надаље, суд утврђује постојање **основане сумње** да је имовина изворног власника (без обзира да ли је захтев усмерен против изворног или изведеног власника) чије се привремено одузимање тражи захтевом јавног тужиоца, **проистекле из кривичног дела** тј. постојање основане сумње о криминалном пореклу имовине. Утврђивање, односно оспоравање постојања основане сумње о криминалном пореклу имовине представља централно питање ове, а и каснијих фаза поступка.

Јавни тужилац, стандардом претежности вероватноће доказује постојање основане сумње о криминалном пореклу имовине доказима који указују на очигледну несразмеру између вредности имовине чије се одузимање тражи и законитих прихода изворног власника, док власник истим стандардом доказивања оспорава постојање основане сумње у криминално порекло имовине. **У овој фази поступка не доказује се, односно оспорава, криминално порекло имовине већ само постојање, односно непостојање, основане сумње у криминално порекло имовине и то искључиво писаним доказима.** На страни тужиоца то ће, по правилу, бити докази о имовини и њеној вредности и докази о законитим приходима изворног власника а на страни власника, докази о законитим приходима и докази којима се оспорава власништво над имовином и њена вредност. Оценом ових доказа странака суд утврђује да ли постоји очигледна несразмера између вредности имовине чије се привремено одузимање тражи и законитих прихода изворног власника, на основу чега доноси одлуку о томе да ли постоји основана сумња у криминално порекло имовине или не постоји.

Питање „**очигледне несразмере између вредности имовине и законитих прихода**“ је фактично питање и зависи од оцене суда у конкретном случају, што значи да се она утврђује зависно од околности сваког конкретног случаја. Стандард „очигледне несразмере“ није фиксно одређен ни у закону ни у пракси али се може описно дефинисати да то није обична несразмера већ очигледна, што значи да између вредности имовине и законитих прихода мора постојати упадљива несразмера. У одлуци Вишег суда у Београду ПОИ По4 1/18 и Апелационог суда у Београду Кж Пои 5/18 заузет је став да несразмера између вредности имовине и законитих прихода власника у износу од 13.000 евра не представља очигледну несразмеру.

У суштини, у поступку привременог одузимања имовине, криминално порекло имовине утврђује се на исти начин као и у поступку трајног одузимања. Једина разлика је у томе што се код привременог одузимања утврђује само постојање основане сумње да имовина проистиче из кривичног дела а у поступку трајног одузимања, да она заиста проистиче из кривичног дела, применом стандарда доказивања претежности вероватноћа.

7.2.1.4. Одлучивање о захтеву за привремено одузимање имовине против правног следбеника или трећег лица

Када је захтев за привремено одузимање имовине усмерен против **правног следбеника изворног власника или против трећег лица** на кога је пренета имовина изворног власника, криминално порекло имовине се утврђује у односу на изворног власника. Иако то Законом у одредби члана 25 није изричито прописано, када је захтев тужиоца усмерен против ових власника, суд на основу доказа наведених у захтеву, поред осталог, утврђује да ли је имовина изворног власника пренета на та лица или није јер у супротном ако тужилац те доказе не наведе није могуће утврдити везу између изворног власника и тих лица. Када је у питању правни следбеник, то ће, по правилу, бити одлука о наслеђивању уколико је оставински поступак спроведен, али се може радити и о фактичном наследнику уколико тај поступак није спроведен. Када се ради о трећем лицу, пренос имовине доказује се осим формалним правним послом (уговором) и другим доказним средствима којима се утврђује фактични пренос имовине на то лице.

Поставља се питање да ли је, када је захтев усмерен против трећег лица, тужилац у обавези да докаже а суд утврди да је до преноса имовине на то лице дошло у циљу осујећења трајног одузимања имовине. Доказивање ове чињенице не представља обавезу тужиоца у поступку привременог одузимања имовине већ у поступку трајног одузимања (члан 43, став 3). Иако то није обавеза тужиоца у овој фази поступка, сагледавајући сврху привременог одузимања имовине а то је да се обезбеди трајно одузимање имовине без штете за савесна трећа лица, имало би смисла да и у овој фази поступка тужилац наведе доказе о постојању вероватноће да је пренос имовине извршен у циљу осујећења трајног одузимања, на основу којих би суд утврђивао ову чињеницу. У супротном, када би за привремено одузимање имовине од трећег лица било довољно утврдити само да је имовина изворног власника пренета на треће лице, па се у поступку трајног одузимања утврди да се ради о савесном трећем лицу на кога имовина изворног власника није пренета

у циљу осујећења њеног одузимања, настала би штета за савесно треће лице, (коме је за време трајања привременог одузимања имовине онемогућено располагање имовином) а и за државу (у виду накнаде штете таквом лицу). Врховни касациони суд је, у циљу уједначавања судске праксе, на седници Кривичног одељења од 18. марта 2019. године заузео став да: **„када јавни тужилац поднесе захтев за привремено одузимање имовине проистекле из кривичног дела од трећег лица на кога је она пренета теретним правним послом, дужан је да докаже постојање вероватноће да је пренос имовине извршен у циљу осујећења одузимања“**. Нема никаквих сметњи да суд у складу с наведеним ставом поступа и у односу на трећа лица на која имовина изворног власника није пренета теретним правним послом, већ фактички. То се посебно односи на блиске сроднике изворног власника, на чије име је прибављена имовина изворног власника. Све наведено је у складу и са чланом 6 Директиве 2014/24/EУ Европског парламента и Већа по коме **„државе чланице предузимају потребне мере како би омогућиле одузимање имовинске користи коју је осумњичени односно оптужени, посредно или непосредно пренео трећим странама или су је треће стране стекле од осумњиченог односно оптуженог, барем ако су треће стране знале или могле знати да је намера преноса и стицања била избегавање одузимања, на темељу конкретних чињеница или околности, укључујући чињеницу да су пренос или стицање provedени бесплатно или у замену за износ знатно нижи од тржишне вредности“**.

Када је у питању привремено одузимање имовине изворног власника од трећих лица, најчешћи случајеви у пракси своде се на привремено одузимање имовине у формалном власништву блиских сродника изворног власника, при чему таква лица као власници уговорима доказују да су они изворни власници имовине тј. да имовина чије се привремено одузимање тражи није у изворном власништву окривљеног, окривљеног сарадника или оставиоца како се то у захтеву јавног тужиоца тврди. У таквом случају, да би се таква имовина привремено одузела, **обавеза је јавног тужиоца да пружи доказе о постојању вероватноће да се ради о имовини криминалног порекла изворног власника а не о имовини трећег лица. По правилу, то ће бити докази о законитим приходима и трошковима живота тих трећих лица и њихових могућности да стекну имовину чије се привремено одузимање тражи.**

7.2.1.5. Утврђивање разлога који оправдавају потребу за привременим одузимањем имовине

Последња, али веома важна чињеница која се утврђује у првостепеном поступку за привремено одузимање имовине јесте **постојање разлога који оправдавају потребу за привременим одузимањем имовине** (члан 25, став 2, тачка 4). Нажалост, у пракси се утврђивању ове чињенице придаје најмањи значај иако се цео поступак привременог одузимања имовине и води управо из разлога постојања вероватноће да ће власник отежати или онемогућити њено трајно одузимање. Ако тих разлога нема, онда нема ни разлога за привремено одузимање имовине. Ради се, у ствари, о постојању опасности за касније трајно одузимање имовине која се отклања њеним привременим одузимањем. Та опасност односно вероватноћа њеног постојања проистиче из конкретних околности случаја и представља фактично питање. Због тога је, за привремено одузимање имовине, неопходно да тужилац наведе те околности а суд из њих утврди постојање такве вероватноће. Фактички, суд на основу околности наведених у захтеву тужиоца испитује да ли уопште постоји потреба одређивања ове привремене мере или не постоји. За усвајање захтева тужиоца потребно је да тужилац докаже да разлози за привременим одузимањем имовине постоје тј. да докаже постојање вероватноће да ће власник располагајући имовином отежати или онемогућити њено трајно одузимање. То располагање имовином може се односити на фактично или правно располагање, при чему се фактично располагање састоји у предузимању радњи којима се утиче на саму супстанцу имовине која може довести до њеног потпуног исцрпљивања или уништења, док се правно располагање односи на склапање правних послова којима се право својине делимично или у целини преноси на друге субјекте.

За усвајање захтева тужиоца за привремено одузимање имовине неопходно је да суд утврди да су испуњени сви наведени услови из члана 25, став 2 Закона кумулативно, док је за одбијање захтева тужиоца довољно да суд утврди неиспуњење бар једног од ових услова.

7.2.2. Решење о привременом одузимању имовине проистекле из кривичног дела

Решење суда о привременом одузимању имовине проистекле из кривичног дела, поред онога што садржи и захтев тужиоца (податке о власнику, законски назив кривичног дела, податке о врсти имовине која се привремено одузима, околности из којих произлази основана сумња да имовина проистиче из кривичног дела и разлоге који оправдавају потребу

за привременим одузимањем имовине) садржи и податке о вредности имовине, време на које се имовина привремено одузима и поуку о праву на жалбу⁶ (члан 26, став 1). Иако Закон у одредби члана 23, став 2 не обавезује јавног тужиоца да у захтеву за привремено одузимање имовине наведе вредност имовине криминалног порекла чије одузимање тражи, навођење овог податка је неопходно јер према одредби члана 26, став 1 Закона, судска одлука мора да садржи тај податак а један од услова за привремено одузимање имовине јесте да је вредност имовине проистекле из кривичног дела чије се одузимање тражи изнад 1.500.000,00 динара (члан 25, став 2, тачка 3). **Уколико захтев тужиоца не садржи вредност имовине чије се одузимање тражи, суд такав захтев мора одбити јер није испуњен један од услова за привремено одузимање имовине.**⁷

Судска одлука мора да садржи и време на које се имовина привремено одузима. Законом је прописано да то може бити најдуже док суд не одлучи о захтеву тужиоца за трајно одузимање имовине, што значи да може бити и краће. У пракси се готово у свим случајевима трајање ове привремене мере одређује у максималном трајању, што не представља добру праксу јер се тиме избегава индивидуализација ове привремене мере и њено преиспитивање у дужем временском периоду. Овај недостатак, у пракси се може делимично ублажити обавезним преиспитивањем правноснажне одлуке о привременом одузимању имовине које суд по службеној дужности врши најмање једном годишње (члан 34, став 3), но и тада суд то чини само једном годишње иако по закону може вршити и чешће.

Суд има могућност да приликом доношења решења о привременом одузимању имовине **остави власнику на коришћење део привремено одузете имовине** (члан 26, став 2). Тако ће суд поступити само уколико нађе да би њеним одузимањем било доведено у питање издржавање власника или лица које је по закону дужан да издржава. Ову одлуку суд доноси на основу објективних чињеничних околности о имовном стању власника и његових обавеза за сопствено и издржавање лица које је дужан да издржава, слично као што у кривичном поступку одлучује приликом ослобађања окривљеног од обавезе накнаде трошкова кривичног поступка. По правилу, то ће бити случај када из доказа приложених уз захтев или одговор на захтев, суд утврди да је однос имовине коју треба одузети и обавезе издржавања такав да након њиховог подмирења власнику не остаје ни егзистенцијални минимум.

6 Грешком у Закону је наведено да решење садржи поуку о праву на приговор.

7 Став усвојен на седници Кривичног одељења Врховног касационог суда од 3. фебруара 2020. године.

Првостепено решење којим се **одбија захтев** јавног тужиоца за привремено одузимање имовине доставља се власнику, његовом браниоцу, односно пуномоћнику, јавном тужиоцу и Јединици за финансијске истраге (члан 27, став 2) док се решење којим се имовина делимично или у целини **привремено одузима** од власника, поред наведених лица доставља ради извршења јер жалба не одлаже извршење (члан 29, став 2) и Дирекцији за управљање одузетом имовином, банци или другој организацији надлежној за платни промет (члан 27, став 1).

7.2.3. Другостепени поступак

Против решења којим се усваја или одбија захтев јавног тужиоца за привремено одузимање имовине проистекле из кривичног дела, странке имају право жалбе коју могу изјавити у року од осам дана од дана достављања првостепеног решења (члан 29, став 1) о којој одлучује надлежни другостепени суд (члан 29, став 4). Законом је прописано да власник уз жалбу може доставити и доказе о законитом пореклу привремено одузете имовине (члан 29, став 3) што, иако није експлицитно прописано значи да јавни тужилац уколико му је захтев одбијен или само делимично усвојен, може уз жалбу доставити и додатне доказе о криминалном пореклу имовине. Ограничавање власника на достављање уз жалбу само доказа о законитом пореклу имовине није апсолутно и не спречава га да достави и друге доказе којима оспорава првостепену одлуку суда, као што су нпр. докази да није власник привремено одузете имовине и слично. У суштини нема доказних ограничења странака, што значи да првостепену одлуку могу побијати свим законитим доказима.

7.2.3.1. Основи побијања првостепене одлуке, рокови и достављање

Законом нису прописани основи побијања првостепене одлуке суда што значи да се сходно примењује ЗКП (члан 4, став 4) у смислу да се првостепена одлука суда може побијати по свим жалбеним основима прописани ЗКП-ом који се по природи ствари могу сходно применити на поступак привременог одузимања имовине. О жалби против првостепеног решења, другостепени суд одлучује након одржаног рочишта које ће се одржати најкасније у року од 15 дана од дана подношења жалбе и на које се позивају власник, његов бранилац, односно пуномоћник и јавни тужилац (члан 30, став 1 и члан 31, став 1). Позивање странака и достављање жалбе супротне стране се врши на познату адресу, односно седиште лица које се позива уз упозорење да ће се рочиште одржати и у случају његовог недоласка (члан 30,

став 2), јер недолазак уредно обавештених странака не спречава одржавање рочишта (члан 31, став 1).

Рок од 15 дана за заказивање рочишта је инструктиван и без правне последице за његово прекорачење, а на достављање сходно се примењују одредбе ЗКП-а о достављању које се по природи ствари могу применити и на поступак привременог одузимања имовине проистекле из кривичног дела. Започето рочиште пред другостепеним судом одржава се и довршава, по правилу, без прекидања или одлагања (члан 31, став 2). Одредница „по правилу“ значи да зависно од околности конкретног случаја другостепени суд може рочиште прекинути и одложити, те до доношења одлуке одржати више рочишта, што ће поготово бити случај када се првостепена одлука односи на привремено одузимање великог броја разних врста имовине и већи број власника.

7.2.3.2. Поступак на рочишту

Законом нису прописана процесна правила за поступање суда на рочишту за привремено одузимање имовине, што значи да се сходно примењују одредбе ЗКП-а. Како одузимање имовине проистекле из кривичног дела у ширем смислу представља одређени (проширени) вид одузимања имовинске користи, то се на жалбени поступак тј. на рочиште за привремено одузимање имовине проистекле из кривичног дела сходно могу применити одредбе главе XXII ЗКП, конкретно одредба члана 542 ЗКП којом је прописано да се у погледу жалбе против одлуке о одузимању имовинске користи има сходно применити одредба члана 449 ЗКП којом је регулисан претрес пред другостепеним судом. Дакле, **на одржавање рочишта за привремено одузимање имовине проистекле из кривичног дела сходно се примењују одредбе ЗКП-а о претресу пред другостепеним судом и то само у мери која је у складу с правном природом и правилима поступка за привремено одузимање имовине проистекле из кривичног дела.**⁸

На рочишту, другостепени суд испитује првостепену одлуку у границама жалбе (члан 451, став 1 ЗКП) тј. у оквиру основа, дела и правца побијања који су истакнути у жалби. Поред оцене, углавном писаних доказа странака, и то како оних на којима се заснива првостепена одлука тако и новопредложених, другостепени суд на рочишту уколико нађе за потребно изводи и цени нове доказе странака који захтевају контрадикторност у извођењу, као што

8 Став усвојен на седници Кривичног одељења Врховног касационог суда од 3. фебруара 2020. године.

је саслушање сведока, вештака и слично уколико је извођење тих доказа предложено у жалби. **У пракси се као спорно поставило питање може ли другостепени суд изводити доказе и по службеној дужности или не може.** Према сходној примени ЗКП-а и то према одредби члана 15, став 4 ЗКП суд може дати налог странци, у овом поступку јавном тужиоцу и власнику, да предложи допунске доказе или изузетно сам одредити да се такви докази изведу, ако оцени да су изведени докази противречни или нејасни и да је то неопходно да се предмет доказивања свестрано расправи. То би значило да у другостепеном поступку, крећући се у границама жалбе, другостепени суд под наведеним условима може изводити доказе по службеној дужности. Ово поготово имајући у виду да другостепени поступак код привременог одузимања имовине не представља класични другостепени поступак већ извесну комбинацију првостепеног и другостепеног поступка, будући да другостепени суд осим испитивања првостепене одлуке донете искључиво на основу писане документације, непосредно у контрадикторном поступку изводи доказе (што је карактеристика првостепеног кривичног поступка). Према томе, **ако су у жалби предложени докази противречни или нејасни или ако је по оцени суда неопходно да се предмет доказивања свестрано расправи, другостепени суд може извести и доказе по службеној дужности, крећући се при томе у границама жалбе.**⁹

Тако, на пример, ако власник у жалби предложи читање код јавног бележника оверене изјаве сведока или достави налаз и мишљење вештака о вредности одређене имовине или доказе о законитим приходима који нису прибављени од Јединице за финансијску истрагу и слично, суд може по службеној дужности одредити непосредно саслушање сведока и вештака или након саслушања вештака одредити ново вештачење или од Јединице за финансијске истраге или другог надлежног органа затражити проверу доказа достављених од власника односно додатне доказе ради разјашњења чињеница наведених у жалби. Исто тако суд може од странака ради разјашњења чињеница које се оспоравају жалбом, тражити додатне доказе. Тако је већ у пракси уочено да су судови у овој фази поступка по службеној дужности давали налоге Јединици за финансијске истраге за прибављање додатних доказа и проверу постојећих.

Следеће **спорно питање јесу процесна правила о извођењу доказа саслушањем изведених власника тј. правног следбеника и трећег лица, када је захтев тужиоца усмерен**

⁹ Став усвојен на седници Кривичног одељења Врховног касационог суда од 3. фебруара 2020. године.

против њих. Ова лица представљају странке у поступку а Закон о одузимању имовине проистекле из кривичног дела и ЗКП немају процесна правила о саслушању такве странке. Таква лица нису окривљени нити оштећени већ су странке (члан 3, тачка 4) као што су у парничном поступку тужилац и тужени, због чега би најправичније било да се они саслушавају по правилима о саслушању странака у парничном поступку, за шта не постоји законско упориште јер Закон не упућује на сходну примену ЗПП-а већ ЗКП-а. **Једино што у овој ситуацији остаје јесу правила о саслушању сведока у кривичном поступку, иако би се у том случају радило о специфичном сведоку тзв. „сведоку у сопственој ствари“.** У таквом случају би посебан нагласак морао бити на упозорењу ових сведока у смислу члана 95, став 2 ЗКП-а.¹⁰

У пракси је уочено да се у поступку привременог а и трајног одузимања имовине као докази прихватају оверене изјаве сведока дате пред јавним бележником без непосредног саслушања тих сведока. Иако су по начину прибављања то законити докази, за њихово прихватање од стране суда недостаје оцена кредибилитета сведока који је изјаву дао а до које се долази у непосредном и унакрсном испитивању сведока на рочишту, због чега такве изјаве сведока треба схватити као предлог суду за њихово непосредно саслушање.

7.2.3.3. Одлуке другостепеног суда по жалби

Одлучујући о жалби против првостепене одлуке, другостепени суд ће жалбу **одбацити** ако је неблаговремена, непотпуна или изјављена од неовлашћеног лица (члан 32, став 1). Уколико након одржаног рочишта и оцене доказа изведених у првостепеном поступку и доказа изведених на рочишту, **другостепени суд утврди да је првостепена одлука правилна и законита, решењем ће одбити** жалбу као неосновану (члан 35, став 2).

Другостепени суд ће **усвојити жалбу власника** и у целини или делимично укинути меру привременог одузимања имовине проистекле из кривичног дела изречену првостепеном одлуком ако утврди тј. ако власник докаже да не постоји вероватноћа да ће трајно одузимање имовине бити онемогућено или отежано; нема довољно доказа о постојању основане сумње у криминално порекло имовине; власник докаже да није власник целокупне или дела привремено одузете имовине; вредност имовине проистекле из кривичног дела не прелази износ од 1.500.000,00 динара. За доношење ове одлуке **довољно је да власник**

¹⁰ Став усвојен на седници Кривичног одељења Врховног касационог суда од 3. фебруара 2020. године.

докаже непостојање бар једног од наведених услова, што значи да недостатак једног од ових алтернативно постављених услова доводи до усвајања жалбе власника и укидања мере привременог одузимања имовине у целини или делимично (члан 32, став 3).

У супротном, ако јавни тужилац докаже да је окривљени, окривљени сарадник или оставилац против којег постоје основи сумње да је извршио кривично дело из члана 2 Закона, изворни власник имовине вредније од 1.500.000,00 динара чије се одузимање тражи (без обзира против кога је захтев усмерен), да постоји основана сумња у криминално порекло имовине и вероватноћа да би без привременог одузимања имовине било отежано или онемогућено њено трајно одузимање, суд ће донети одлуку којом **уважава жалбу** јавног тужиоца и у целини или делимично **одређује привремено одузимање имовине проистекле из кривичног дела чије се одузимање захтевом тужиоца тражи, а који је првостепеном одлуком делимично или у целини одбијен**. При томе тужилац је дужан да докаже кумулативно постојање свих наведених услова. У оба ова случаја суд то чини решењем којим се првостепена одлука преиначава.

Законом није прописано да власник у овој фази поступка доказује да нема основа сумње да је извршено кривично дело из члана 2 Закона (а што је један од услова за привремено одузимање имовине криминалног порекла), за шта је изричито прописано да доказује јавни тужилац. Ради се, као и код вредности имовине већој од 1.500.000,00 динара о објективном услову неопходном за привремено одузимање имовине који произлази из чињенице да се води предистражни поступак или је покренута истрага за кривично дело из члана 2 Закона, за чије покретање је довољно постојање основа сумње на извршење кривичног дела. Оспоравање постојања основа сумње на извршење кривичног дела може се вршити у кривичном а не у поступку привременог одузимања имовине, будући да је за тај поступак довољно да јавни тужилац докаже постојање објективне чињенице а то је да се против физичког или правног лица води предистражни односно истражни поступак због кривичног дела из члана 2 Закона.

Одлуку о жалби другостепени суд доноси у року од осам дана од закључења рочишта. И у овом случају ради се о инструктивном року без правних последица за његово прекорачење.

7.2.3.4. Укидање првостепеног решења о привременом одузимању имовине и спорна питања у вези са одлукама другостепеног суда

Одредбом члана 33 Закона прописано је да ако је у истом предмету првостепено решење већ једанпут укинато, да ће другостепени суд у седници већа или након одржаног рочишта донети одлуку, с тим да побијано решење не може укинути и упутити на поновно одлучивање првостепеном суду. Ова одредба изазвала је у пракси озбиљне недоумице и различита тумачења јер Закон уопште није прописао могућност да другостепени суд као врсту одлуке донесе одлуку којом се укида првостепено решење о привременом одузимању имовине (члан 32 Закона). Због тога је, у оквиру уједначавања судске праксе а на захтев ниже-степенних судова, Врховни касациони суд на седници Кривичног одељења одржаној 16. септембра 2019. године заузео став да **„другостепени суд када одлучује о жалби против решења из члана 25 Закона о одузимању имовине проистекле из кривичног дела не може укинути првостепено решење, већ мора по одржаном рочишту из члана 30 Закона мериторно одлучити“**. Према мишљењу Врховног касационог суда то произлази из одредбе члана 32 Закона у којој су прецизно наведене одлуке које другостепени суд може донети поводом жалбе и где није предвиђена могућност укидања првостепеног решења. Ово је у складу и са осталим одредбама Закона које регулишу поступак пред првостепеним и другостепеним судом. Наиме, чланом 25 Закона је предвиђено да првостепени суд одлучује на основу писане документације достављене од стране јавног тужилаштва и власника и према томе нема могућност да држи рочиште и непосредно изводи доказе, а што је у надлежности другостепеног суда, јер у смислу одредбе члана 29 истог закона, странке уз жалбу могу доставити нове доказе а другостепени суд их изводи на рочишту. У том смислу, ако првостепени суд нема могућност да држи рочиште на којем би изводио доказе, нема ни логичног смисла за укидање првостепеног решења након одржаног рочишта пред другостепеним судом који је извео доказе предложене у жалби, већ је једино целисходно да другостепени суд мериторно одлучи о захтеву јавног тужиоца за привремено одузимање имовине.

Следеће **спорно питање јесте да ли другостепени суд када одлучује о жалби против решења о привременом одузимању имовине из члана 25 Закона може првостепено решење преиначити тако што ће меру привременог одузимања имовине проистекле из кривичног дела изречену одлуком првостепеног суда заменити мером забране располагања таквом имовином или не може**. Ово питање такође је изазвало различита тумачења у пракси, због чега је у оквиру уједначавања судске праксе **Врховни касациони**

суд на седници Кривичног одељења од 16. септембра 2019. године заузео став да другостепени суд не може донети такву одлуку зато што одредбом члана 32 Закона којом се прописује које одлуке другостепени суд може донети по жалби, није предвиђено доношење овакве врсте одлуке. Доношење такве одлуке је могуће тек након правноснажности одлуке којом се имовина криминалног порекла привремено одузима (члан 34, став 1, тачка 3) и то у поступку преиспитивања оправданости правноснажно изречене мере привременог одузимања имовине, по службеној дужности (члан 34, став 3).

7.2.4. Престанак трајања мере привременог одузимања имовине

Правноснажно изречена мера привременог одузимања имовине најдуже може трајати док суд не одлучи о захтеву за трајно одузимање имовине (члан 34, став 2), али суд може да одреди и краће трајање те мере, што ствара обавезу суда да пре истека рока трајања мере одлучи о потреби њеног даљег трајања или о њеном укидању. До престанка трајања мере привременог одузимања имовине долази и у случају када јавни тужилац не поднесе захтев за трајно одузимање имовине у законом прописаном року од шест месеци од дана када му је достављена правноснажна пресуда којом је утврђено да је учињено кривично дело из члана 2 Закона (члан 34, став 1, тачка 1 у вези члана 38, став 1). Рок од шест месеци за подношење захтева јавног тужиоца за трајно одузимање имовине је преклузиван јер његово прекорачење има процесну последицу у виду престанка трајања мере привременог одузимања имовине, што даље ствара обавезу Дирекције за управљање одузетом имовином да привремено одузету имовину врати власнику. У овом случају трајање мере привременог одузимања имовине престаје по сили закона, без одлуке суда уколико захтев за трајно одузимање имовине уопште није поднет, односно правноснажношћу одлуке суда о одбачају захтева тужиоца за трајно одузимање имовине као неблагоприятног, а које решење суд доноси сходном применом ЗКП-а.

Трајање мере привременог одузимања имовине проистекле из кривичног дела престаје и пре истека рока у коме јавни тужилац може поднети захтев за трајно одузимање имовине, у случају када одлуком суда пре истека тог рока наведена мера буде правноснажно укинута или замењена мером забране располагања таквом имовином (члан 34, став 1, тачке 2 и 3). До тога може доћи уколико је суд правноснажном одлуком одредио краће трајање мере од максимално предвиђеног, па након истека тог рока није поново одлучио о овој мери или ју је укинуо, што се у пракси готово не дешава или када у поступку преиспитивања

оправданости даљег трајања мере привременог одузимања имовине, одлучи да је укине или замени блажом мером (члан 34, ставови 3 и 4).

7.2.5. Преиспитивање правноснажне одлуке о привременом одузимању имовине

Суд је овлашћен да све до подношења захтева јавног тужиоца за трајно одузимање имовине, преиспита правноснажну одлуку о привременом одузимању имовине. У једном случају то чини по службеној дужности, најмање једном годишње када испитује оправданост даљег трајања ове мере (члан 34, став 3) а у другом случају поступа по образложеном предлогу Дирекције за управљање одузетом имовином (члан 34, став 4) због отежаног управљања привремено одузетом имовином.

7.2.5.1. Преиспитивање по службеној дужности

Законом је прописано да суд мора најмање једном годишње по службеној дужности преиспитати правноснажну одлуку о привременом одузимању имовине проистекле из кривичног дела и да при томе има могућност да ту меру у оправданим случајевима укине или замени блажом мером - забраном располагања привремено одузетом имовином, али није прописано који су то оправдани случајеви који могу довести до укидања или замене ове мере, већ је то препуштено судској пракси. Дакле, ради се о фактичном питању препуштеном оцени суда. Приликом преиспитивања оправданости даљег трајања правноснажно изречене мере привременог одузимања имовине, суд није овлашћен да испитује основаност и законитост правноснажне одлуке којом је та имовина претходно правноснажно привремено одузета, већ само одлучује о томе да ли и даље постоје околности утврђене том правноснажном одлуком, које оправдавају њено даље трајање или су се појавиле нове околности које указују да даља примена наведене мере није оправдана и да је треба укинути (члан 35, став 1), или да су се појавиле околности које указују да се и блажом мером може обезбедити трајно одузимање имовине и у том случају се мера привременог одузимања имовине проистекле из кривичног дела замењује мером забране располагања таквом имовином (члан 35, став 2).¹¹ Дакле, ради се о поступању суда сличном поступку преиспитивања одлуке о притвору у кривичном поступку, када суд такође по службеној дужности

¹¹ Одлуке Верховног касационог суда Кзз ОК 17/2017 и Кзз ОК 18/2017.

у законом одређеним временским интервалима одлучује о оправданости даљег трајања притвора према окривљеном (члан 216, став 3 и члан 215, став 1 ЗКП).

7.2.5.2. Врсте одлука које суд доноси у првостепеном поступку преиспитивања правноснажног решења о привременом одузимању имовине проистекле из кривичног дела, по службеној дужности

Зависно од оцене конкретних околности и фазе поступка у којој се одлука преиспитује, судија за претходни поступак односно председник већа пред којим се одржава главни претрес у кривичном поступку доноси следеће одлуке:

- решење о укидању мере привременог одузимања имовине уколико нађе да су се током трајања мере појавиле околности које указују да даља примена привременог одузимања имовине није оправдана (члан 35, став 1);
- решење о замени мере привременог одузимања имовине, мером забране располагања том имовином, уколико нађе да су се током трајања мере појавиле околности које указују да се и овом блажом мером може обезбедити трајно одузимање имовине (члан 35, став 2);

Против ових одлука суда дозвољена је жалба у року од три дана од дана достављања решења, о којој одлучује ванрасправно веће првостепеног суда, дакле искључена је деволутивност (члан 37, став 1).

Оно што законом није прописано, јесте **коју врсту одлуке суд доноси уколико нађе да је даље трајање правноснажно изречене мере привременог одузимања имовине оправдано, а што су најчешћи случајеви у пракси и да ли је против такве одлуке суда дозвољена жалба и уколико је дозвољена, ко о њој одлучује.**

Ова **правна празнина** довела је до неправилног поступања у пракси јер су првостепени судови у таквом случају „продужавали“ трајање мере привременог одузимања имовине иако је она правноснажном одлуком која се преиспитује већ била одређена у максималном трајању, што није могуће јер се трајање мере не може продужити ван њеног максималног рока трајања. Истовремено, судови су одређивали да иако мера траје до доношења одлуке суда о захтеву тужиоца за трајно одузимање имовине, по том конкретном решењу може трајати „до даље одлуке суда“ а најдуже годину дана од доношења решења, када ће бити поново преиспитана. Тиме је фактички у поступку преиспитивања оправданости

даљег трајања привременог одузимања имовине скраћен рок трајања ове мере одређен правноснажном одлуком која се преиспитује. Оваквим поступањем судова изрека решења учињена је потпуно нејасном и противречном а и прекорачена су законом дата овлашћења у овом поступку. Наиме, у поступку преиспитивања оправданости даљег трајања правноснажно изречене мере привременог одузимања имовине, суд није овлашћен да продужава или скраћује рокове трајања наведене мере одређене правноснажном одлуком коју преиспитује, већ је овлашћен само да оцени оправданост њеног даљег трајања и у зависности од те оцене правноснажно изречену меру о привременом одузимању имовине остави на снази, укине је или замени блажом мером - забраном располагања таквом имовином. Врховни касациони суд је у више одлука¹² по захтевима за заштиту законитости против правноснажних решења донетих у поступку преиспитивања оправданости даљег трајања правноснажно изречених мера привременог одузимања имовине проистекле из кривичног дела заузео став да:

- **Пошто Законом о одузимању имовине проистекле из кривичног дела није прописана врста одлуке коју суд доноси у поступку преиспитивања оправданости даљег трајања правноснажном одлуком изречене мере привременог одузимања имовине проистекле из кривичног дела, суд уколико нађе да је даље трајање ове мере оправдано, по сходној примени члана 212, став 5 ЗКП доноси одлуку којом „оставља на снази“ правноснажну одлуку о привременом одузимању имовине која је предмет преиспитивања.**
- **Како законом није прописано да ли незадовољна странка има право жалбе против одлуке суда којом се „оставља на снази“ правноснажна одлука о привременом одузимању имовине иако има то право, ко одлучује о жалби, у таквом случају сходно се примењује одредба члана 465, став 1 ЗКП о жалби против решења донетог у првом степену. Према тој одредби, против решења органа поступка донесених у првом степену странке имају право на жалбу, осим ако је ЗКП-ом изричито одређено да жалба није дозвољена (у случају из члана 212, став 5 ЗКП није прописано да жалба није дозвољена) те како је, на основу одредбе члана 37, став 2 Закона о одузимању имовине проистекле из кривичног дела, у поступку преиспитивања оправданости**

¹² Кзз ОК 17/2017 и Кзз ОК 18/2017.

даљег трајања правноснажно изречене мере привременог одузимања имовине, надлежност за одлучивање о жалби на решење о укидању или замени наведене мере дата ванпретресном већу (при чему ЗКП-ом није другачије одређено), то је и за одлучивање о жалби против решења којим се наведена мера оставља на снази, надлежно ванпретресно веће првостепеног суда.

7.2.5.3. Преиспитивање по предлогу Дирекције за управљање одузетом имовином

У пракси готово да нема судских одлука о преиспитивању правноснажне одлуке о привременом одузимању имовине на образложени предлог Дирекције за управљање одузетом имовином. До оваквог преиспитивања правноснажне одлуке може доћи уколико Дирекција образложеним предлогом увери суд да је управљање привремено одузетом имовином отежано или да проузрокује несразмерно високе трошкове, у ком случају суд, уколико нађе да је предлог Дирекције оправдан, може донети само једну врсту одлуке и то одлуку којом ће меру привременог одузимања имовине заменити мером забране располагања таквом имовином (члан 34, став 4).

За доношење ове одлуке осим чињенице отежаног управљања имовином, неопходно је да суд нађе (исто као и код доношења одлуке по службеној дужности) да се и овом блажом мером може обезбедити трајно одузимање имовине (члан 35, став 3). Уколико је предлог Дирекције решењем суда одбачен или одбијен као неоснован, против таквог решења жалба није дозвољена нити Дирекција може на основу истих чињеница поднети нови предлог (члан 36). Ако Дирекција то ипак учини суд ће га својом одлуком одбацити као недозвољен. У овом поступку жалба је дозвољена само против решења којим је суд усвојио предлог Дирекције и заменио меру привременог одузимања имовине, мером забране располагања том имовином (члан 37, став 1) о којој, као и у случају поступања суда по службеној дужности, одлучује ванпретресно веће истог суда (члан 37, став 2). За изјављивање жалбе у овом случају, по правилу, може бити заинтересован јавни тужилац уколико и поред постојања околности отежаног управљања имовином сматра да блажа мера у виду забране располагања таквом имовином није довољна за обезбеђење трајног одузимања имовине.

7.2.5.4. Рочиште за преиспитивање правноснажне одлуке о привременом одузимању имовине

У оба случаја преиспитивања правноснажне одлуке о привременом одузимању имовине (по службеној дужности и по предлогу Дирекције) првостепени суд може (али не мора) заказати

рочиште (члан 35, став 4) на које ће позвати власника, његовог браниоца или пуномоћника, јавног тужиоца и представника Дирекције, при чему недолазак уредно позваних лица не спречава одржавање рочишта (члан 35, став 5). Да ли ће пре доношења одлуке, суд заказати рочиште или неће зависи од оцене околности сваког конкретног случаја, тј. од оцене суда да ли је присуство наведених лица и одржавање рочишта од значаја за доношење одлуке. Одржавање рочишта у великој мери може суду олакшати доношење одлуке јер на рочишту власник може изнети нове чињенице и околности које суду нису познате а које могу бити од утицаја на доношење одлуке, док јавни тужилац има прилику да их оспори, а и представник Дирекције може детаљније образложити тешкоће у управљању имовином. Стога би одржавање рочишта било корисно, посебно приликом преиспитивања по службеној дужности јер суд, по правилу, нема друге прилике за упознавање са новим чињеницама и измењеним околностима насталим током трајања мере привременог одузимања имовине, будући да преиспитивање оправданости даљег трајања мере привременог одузимања имовине није дозвољено на предлог странака. То наравно не значи да странке не могу о тим чињеницама и околностима обавештавати суд и на други начин (дописима и слично), али је у таквом случају за правилну одлуку суда потребна провера тих навода на рочишту. У пракси се у највећем броју случајева, готово без изузетка одлуке у овом поступку доносе без одржавања рочишта, што не представља добру праксу.

7.2.5.5. Одлуке суда по жалби у поступку преиспитивања правноснажне одлуке о привременом одузимању имовине

Као што је већ претходно речено, против одлука суда донетих у првостепеном поступку преиспитивања правноснажне одлуке о привременом одузимању имовине проистекле из кривичног дела по службеној дужности и на предлог Дирекције, дозвољена је жалба странака у року од три дана од дана достављања решења о којој одлучује ванпретресно веће првостепеног суда, осим у случају одбачаја и одбијања предлога Дирекције, када изјављивање жалбе није дозвољено. На одлучивање по жалби сходно се примењују одредбе чланова 32 и 33 Закона, што значи да ванпретресно веће може жалбу одбацити као неблаговремену, непотпуну и недозвољену ако је изјављена од неовлашћеног лица, одбити је као неосновану и усвојити те у целини или делимично укинути меру привременог одузимања имовине (члан 32, ставови 1, 2 и 3). Како се ради о сходној а не буквалној примени одредбе члана 32 Закона, суд ће по жалби моћи преиначити првостепену одлуку и укинути привремено одузимање имовине само када одлучује о жалби на решење донето по службеној дужности јер доношење такве одлуке није могуће у поступку по предлогу Дирекције (члан 34,

став 4). За разлику од поступка по жалби против првостепене одлуке суда о привременом одузимању имовине из члана 25 Закона, где другостепени суд не може преиначити првостепену одлуку о привременом одузимању имовине и заменити је мером забране располагања том имовином, у овом поступку (преиспитивања) жалбени суд то може учинити тј. може зависно од првостепене одлуке донети све врсте законом прописаних преиначујућих одлука. Међутим, како одредбом члана 32 Закона уопште није прописана могућност укидања првостепеног решења, то и у овом случају (као и у случају жалбе на првостепено решење о привременом одузимању имовине из члана 25 Закона) није могуће да жалбени суд укине првостепено решење и предмет врати на поновно одлучивање, већ мора мери торно одлучити, због чега је одредба члана 33 Закона неприменљива.

8. Трајно одузимање имовине проистекле из кривичног дела

8.1. Захтев за трајно одузимање имовине

Поступак трајног одузимања имовине је најважнија фаза у читавом поступку одузимања имовине проистекле из кривичног дела јер се покретањем овог поступка захтева од суда да реши својинску судбину имовине чије се криминално порекло претпоставља.

Поступак се покреће подношењем захтева јавног тужиоца за трајно одузимање имовине проистекле из кривичног дела и то у року од 6 месеци од дана достављања јавном тужиоцу правноснажне пресуде којом је утврђено да је учињено кривично дело из члана 2 овог закона. Захтев се подноси суду који је одлучивао о кривичном делу из члана 2 Закона а о поднетом захтеву одлучује ванрасправно веће из члана 21, став 2 ЗКП.

Захтев јавног тужиоца за трајно одузимање имовине садржи податке о правноснажној пресуди за кривично дело из члана 2 Закона, законски назив кривичног дела, податке о окривљеном, односно окривљеном сараднику, означање имовине коју треба одузети, доказе о имовини коју поседују или су поседовали окривљени односно окривљени сарадник и о њиховим законитим приходима, околности које указују да је имовина проистекла из кривичног дела односно околности које указују на постојање очигледне несразмере између имовине и законитих прихода, разлоге који оправдавају потребу за трајним одузимањем имовине.

Захтев против правног следбеника мора да садржи, поред свих наведених података, и податке да је правни следбеник наследио имовину проистеклу из кривичног дела.

Захтев против трећег лица мора да садржи доказе да је имовина проистекла из кривичног дела пренета у циљу осујећења одузимања имовине. Код захтева за трајно одузимање имовине у односу на трећа лица или правног следбеника досадашња пракса указује да захтев треба да садржи податке и о законитим приходима како трећих лица тако и податке о законитим приходима осуђеног (осуђени, осуђени окривљени сарадник или оставилац против кога поступак услед смрти није вођен или је обустављен а у кривичном поступку је утврђено да је заједно са осуђенима извршио кривично дело из члана 2 Закона).

Поступак је хитан, одлука се доноси на главном рочишту пре ког се одржава припремно рочиште које ће суд одржати у року од 30 дана од дана подношења захтева. По окончању главног рочишта суд доноси решење којим усваја или одбија захтев за трајно одузимање имовине.

8.1.1. Садржина захтева јавног тужиоца за трајно одузимање имовине - укњижене непокретности од власника - окривљеног, односно окривљеног сарадника

Уз овај захтев, поред напред наведеног, достављају се докази о власнику, имовини и о законитим приходима и трошковима живота.

Власништво над имовином може се доказивати на више начина према врсти имовине. Код непокретних ствари постоји разлика код утврђивања власништва зависно од тога да ли се ради о укњиженим или неукњиженим непокретностима (стамбеним зградама, становима, пословним зградама, пољопривредном земљишту, градском грађевинском земљишту и др).

Код непокретности које су укњижене, власништво се доказује исправом - изводом из РГЗ Службе за катастар непокретности и исправом о основу стицања својине на укњиженој непокретности (правни послови на основу којих је стечено право својине - уговори о купопродаји, поклон, грађењу и сл.). Из ових исправа доказује се и чињеница која је предмет доказивања - вредност непокретности коју власник поседује. Власништво над укњиженом непокретношћу и њена вредност доказује се и исправама Пореске управе о утврђеној пореској основици и висини плаћеног пореза за дату непокретност.

Власништво на непокретностима које нису укњижене може се доказивати исправама које се односе на стицање неукњижене непокретности - уговора о купопродаји, поклон, грађењу и сл. правних послова. Власништво на неукњиженој непокретности може се доказивати и

другим исправама - које се односе на конкретну непокретност и то везано за изградњу и опремање неукњижене непокретности (уговори о изградњи, рачуни за грађевински материјал, електроинсталације, намештај и сл.). Власништво на неукњиженој непокретности могуће је доказивати и путем исказа сведока. За неукњижене непокретности власништво се може доказивати и исправама јавно комуналних предузећа који се тичу конкретних неукњижених непокретности.

Власништво на укњиженим и неукњиженим непокретностима може се доказивати и материјалом насталим спровођењем посебних доказних радњи у кривичној истрази због извршења кривичних дела из члана 2 Закона – тајно праћење и снимање осумњичених, као и тајни надзор комуникација осумњичених (код оних кривичних дела где је ова посебна доказна радња по закону могућа).

Власништво на покретним стварима утврђује се на основу доказа прибављених претресањем станова и других просторија или лица, потврдама о привремено одузетим предметима (уговори и други правни послови о стицању имовине, рачунима који се односе на имовину), регистрационим подацима о возилима, хартијама од вредности, подацима прибављеним од банака и других финансијских институција. Власништво на покретним стварима може се доказивати, такође, на основу материјала прибављеног посебном доказном радњом – тајног праћења и снимања осумњичених и тајним надзором комуникација осумњичених на начин како је то напред наведено.

Докази о законитим приходима власника су исправе Републичког фонда ПИО и Пореске управе. То су законити приходи који подлежу опорезивању – зараде, приходи од пољопривреде и шумарства, приходи од самосталне делатности, приходи од ауторских права, права сродних ауторском праву и права индустријске својине, приходи од капитала, приходи од непокретности, капитални добици и остали приходи - приход остварен давањем у закуп покретних ствари (добици од игара на срећу, приходи од осигурања лица, приходи спортиста и спортских стручњака).

Чињенице о начину и трошковима живота власника могу се доказивати прибављањем података од Републичког завода за статистику о просечној заради и о просечним трошковима живота грађана у Републици Србији. Чињенице о начину и трошковима живота могу се доказивати и на основу доказа прибављених током претреса станова или других просторија (писане забелешке власника, фотографије са путовања, рачуни за смештај у луксузним

хотелима и сл.), доказа прибављених из банака (коришћење платних картица за плаћање ових услуга туристичким агенцијама или о трошењу новца на различитим дестинацијама у иностранству).

Задатак јавног тужиоца је да прибави и представи суду доказе о очигледној несразмери између вредности имовине и законитих прихода власника, на основу чега произлази и закључак о вероватности да се ради о имовини проистеклој из кривичног дела.

8.1.2. Садржина захтева јавног тужиоца за трајно одузимање имовине - неукњижене непокретности од власника - окривљеног, односно окривљеног сарадника

Власништво на неукњиженој непокретности, као и њена вредност се доказује исправама - уговорима о купопродаји непокретности, грађењу, поклону и др., исправама Пореске управе о утврђењу пореске основице и висини плаћеног пореза за дату непокретност. Власништво на неукњиженој непокретности могуће је доказивати и путем исказа сведока. Власништво се може доказивати и исправама јавно комуналних предузећа о корисницима услуга који се тичу конкретних непокретности, као и рачунима сачињавањем приликом изградње и опремања ових непокретности. Докази о овим чињеницама могу произаћи из материјала насталог спровођењем посебних доказних радњи у кривичној истрази за извршења кривичних дела из члана 2 Закона – тајно праћење и снимање, као и тајни надзор комуникација (код оних кривичних дела где је ова посебна доказна радња по закону могућа).

8.2. Поступак пред првостепеним судом

Одузимање имовине проистекле из кривичног дела се спроводи у посебном поступку пред првостепеним судом који је донео правноснажну осуђујућу пресуду против неког лица за неко од кривичних дела предвиђених чланом 2 Закона о одузимању имовине проистекле из кривичног дела.

Надлежно за поступање је кривично веће суда који је донео првостепену одлуку.

Поступак за трајно одузимање имовине је хитан.

Суд поступа искључиво на основу благовременог захтева овлашћеног јавног тужиоца, а никада по службеној дужности.

Захтев је благовремен ако је поднет од стране јавног тужиоца у року од 6 месеци од дана када је јавном тужиоцу достављена правноснажна осуђујућа пресуда. Дакле, првостепени суд најпре мора утврдити да ли је и када одлука постала правноснажна а онда утврдити датум када је такву одлуку примио јавни тужилац јер се ти датуми често у пракси јако разликују. Ако првостепени суд утврди да је захтев јавног тужиоца неблаговремено поднет исти ће одбацити сходном применом одредаба ЗКП.

Закон о одузимању имовине проистекле из кривичног дела такође не регулише поступање суда након оцене благовремености захтева јавног тужиоца за трајно одузимање имовине, али како је чланом 38, став 2 истог закона предвиђено шта захтев треба да садржи, то је јасно да би суд сходном применом одредбе члана 229 ЗКП требао приступити испитивању да ли поднесак садржи све што је потребно да би се по њему могло поступати. Ако суд у овој фази поступка утврди да захтев јавног тужиоца не садржи све елементе наведене у члану 38 овог закона, позваће јавног тужиоца да у остављеном року захтев исправи или допуни. Уколико јавни тужилац у одређеном року то не учини захтев се може одбацити у смислу одредбе члана 229, став 3 ЗКП у вези одредбе члана 4, став 4 Закона о одузимању имовине проистекле из кривичног дела.

Поступку за трајно одузимање имовине може претходити поступак за привремено одузимање те имовине и одлука о привременом одузимању, али то није неопходно. Након што се донесе правноснажна осуђујућа пресуда јавни тужилац може тражити трајно одузимање имовине иако претходно није спроведен поступак привременог одузимања имовине.

Поступак одлучивања суда по захтеву јавног тужиоца за трајно одузимање имовине пред првостепеним судом обухвата:

- припремно рочиште,
- главно рочиште,
- доношење одлуке.

8.2.1. Припремно рочиште

Припремно рочиште суд заказује најкасније у року од 30 дана од дана подношења захтева.

Сврха припремног рочишта је да стране предложи доказе који ће се изводити ради потврђивања или оспоравања захтева јавног тужиоца и у позиву за ово рочиште суд назначава странкама да је потребно да изнесу чињенице и предложи доказе.

Поставља се питање да ли странке у поступку (јавни тужилац, власник и пуномоћник) могу у каснијим фазама поступка предложити доказе који су им били познати али их без оправданог разлога на припремном рочишту нису предложили. Како та ситуација није изричито предвиђена Законом о одузимању имовине проистекле из кривичног дела, сходном применом ЗКП (члан 350, став 1) може се утврдити да суд неће изводити оне доказе који су странкама били познати али их нису предложили на припремном рочишту без оправданог разлога, с тим да у смислу става 1 члана 350 ЗКП суд мора упозорити странке да се неће извести они докази који су им били познати али их без оправданог разлога на припремном рочишту нису предложили.

По саслушању обе стране суд треба да донесе одлуку о прихватању или одбијању доказних предлога странака већ на самом припремном рочишту како би странке већ тада знале који докази ће се изводити и како би евентуално благовремено прикупили извесне доказе које је суд прихватио да изведе.

Суд такође, под условима предвиђеним чланом 15, став 4 ЗКП може прибављати доказе по службеној дужности.

На припремно рочиште се позива јавни тужилац и власник, као и његов пуномоћник.

Уредан позив странака је услов за одржавање рочишта али недолазак уредно обавештеног власника не спречава одржавање рочишта. Присуство јавног тужиоца као подносиоца захтева је обавезно.

Уколико власнику није могуће извршити уредну доставу позива за припремно рочиште истом ће суд поставити пуномоћника по службеној дужности који ће заступати интересе власника у поступку за трајно одузимање имовине.

8.2.2. Главно рочиште

Главно рочиште се одржава у року од 3 месеца од дана одржавања припремног рочишта, а ако неке доказе треба прибавити из иностранства рок за одржавање главног рочишта се може продужити за још 3 месеца.

Чланом 41, став 3 Закона о одузимању имовине проистекле из кривичног дела је потпуно ограничено време за прибављање доказа утолико што је речено да ће се главно рочиште одржати по протеку рока од 6 месеци од одржавања припремног рочишта, без обзира што одређени доказ није прибављен. Ово ограничење у прибављању доказа, пре свега, погађа власника на коме је терет доказивања у овој фази поступка. Поставља се питање да ли се тај доказ који се евентуално касније прибави може истицати у жалбеном поступку или кроз захтев за понављање поступка за трајно одузимање имовине. С обзиром да је од странака благовремено предложен доказ сматрамо да се по његовом прибављању може истицати у жалбеном поступку, па и у захтеву за понављање поступка за трајно одузимање имовине. При том треба имати у виду да су ови рокови за одржавање главног рочишта инструктивног карактера и да у пракси нема сметњи да судови и по протеку рока од 6 месеци од одржавања припремног рочишта одрже главно рочиште и цене доказе предложене од странака.

На главно рочиште суд позива:

- јавног тужиоца,
- власника,
- пуномоћника власника и
- по потреби друга лица (сведоке и др.).

Суд је дужан да власника позове тако да има довољно времена да се припреми за извођење доказа тј. да има најмање 15 дана од дана када прими позив до одржавања рочишта. Присуство јавног тужиоца је обавезно а одсуство уредно позваног власника, пуномоћника и других лица не спречава одржавање рочишта.

Главно рочиште почиње изношењем садржине захтева од стране јавног тужиоца.

Јавни тужилац је дужан да изнесе доказе:

- о имовини коју окривљени (окривљени сарадник) поседује, те прецизно означи имовину чије одузимање тражи а чија вредност мора бити већа од 1.500.000,00 динара;
- о законитим приходима власника;
- доказе којима се потврђују околности које указују на постојање очигледне несразмере између имовине и законитих прихода.

Ако је захтев усмерен на имовину правног следбеника јавни тужилац треба да изнесе и доказе да је правни следбеник наследио имовину проистеклу из кривичног дела а када је у питању захтев против трећег лица тужилац предлаже и доказе да је имовина проистекла из кривичног дела пренета у циљу осујећења одузимања, те да је имовина пренета на треће лице без накнаде или уз накнаду која очигледно не одговара стварној вредности.

Да би ове чињенице биле доказане, по правилу, јавни тужилац још током финансијске истраге која претходи и привременом и трајном одузимању треба да обухвати и трећа лица а увек чланове најуже породице окривљеног како би утврдио њихове приходе и трошкове живота.

У пракси је тешко утврдити на основу којих чињеница је јавни тужилац доказивао да накнада не одговара стварној вредности, као и субјективни елемент тј. да је пренос имовине извршен у циљу осујећења одузимања а суштински би то значило да треба доказати да се заправо ради о фиктивном правном послу, да треће лице заправо и није постало суштински власник имовине, да није ушло у посед исте или да је држалац имовине за рачун окривљеног.

Власник (окривљени, окривљени сарадник, треће лице и др.) се изјашњава о наводима и доказима јавног тужиоца али истовремено се може изјашњавати и о околностима које жели доказати доказима које је он предложио.

Најчешће предлагани докази у пракси од стране власника су:

- писани докази у виду уверења и потврда разних правних лица о приходима власника,
- разни уговори о стицању својине (купопродаја, замена и слично),
- уговори о зајму,

- уговори о суинвестирању у градњи,
- изводи банака, биланси стања и др.,
- саслушање сведока на околности стицања одређене имовине.

Када се на главном рочишту саслушавају **сведоци** предложени од стране власника на околности законитости прихода власника најчешће су у питању сведоци који говоре у прилог тврдњи да су они (сведоци) власнику дали извесну суму новца на зајам. У тим ситуацијама суд треба оценом исказа предложених сведока и исказа самог власника а у склопу и других доказа да утврди да ли се евентуално ради о симулованом правном послу или реално о зајму. На то може указати више чињеница и то рецимо:

- да ли постоји писани уговор о зајму,
- каква је садржина тог уговора,
- да ли је уговорен начин и време враћања позајмице,
- да ли је уговорена казнена камата у случају доцње,
- да ли је уговорено адекватно обезбеђење дуга,
- да ли је било сведока при предаји новца.

Сем тога суд мора утврдити и да ли је сведок на кога се власник позива заиста био у могућности да обезбеди и преда власнику ту количину новца на зајам.

По окончању главног рочишта које би, по правилу, требало да се држи без прекида и одлагања првостепени суд доноси **решење** којим усваја или одбија захтев за трајно одузимање имовине.

Према члану 44, став 2 Закона о одузимању имовине проистекле из кривичног дела решење о трајном одузимању имовине треба да садржи:

- податке о власнику,
- законски назив кривичног дела из пресуде,
- податке о имовини која се одузима, односно вредност која се одузима од власника ако је располагао имовином проистеклом из кривичног дела у циљу осујећења њеног одузимања,

- одлуку о трошковима управљања привремено одузетом имовином,
- одлуку о имовинско правном захтеву оштећеног и трошковима заступања.

Приметно је да ни одредбом наведеног члана 44 Закона о одузимању имовине проистекле из кривичног дела а ни било којом другом одредбом овог закона није регулисано да ли и на који начин суд одлучује о трошковима насталим вођењем поступка за привремено одузимање имовине и поступка за трајно одузимање имовине. С обзиром на то, треба применити сходно одредбе ЗКП које регулишу питање трошкова кривичног поступка и то чланове 261-268 ЗКП.

У том смислу решење о трајном одузимању имовине треба да садржи и одлуку суда о томе да ли се власник обавезује да плати трошкове вођења поступка или се ослобађа од плаћања истих, те ти трошкови падају на терет буџетских средстава.

У пракси се појавило као спорно и питање како се решава накнада трошкова вођења поступка за привремено одузимање имовине и поступка за трајно одузимање имовине власнику који је имао пуномоћника а у односу на ког власника је правноснажно одбијен захтев јавног тужиоца за трајно одузимање имовине?

У смислу већ наведених чињеница о сходној примени ЗКП власник у односу на кога је правноснажно одбијен захтев јавног тужиоца за трајно одузимање имовине би имао право на накнаду трошкова које је имао у току трајања поступка за привремено и трајно одузимање имовине у виду ангажовања адвоката, трошкова превоза ради доласка у суд и сл. сходно одредби члана 265, став 1 ЗКП.

Првостепено решење се доставља власнику, пуномоћнику, јавном тужиоцу, Дирекцији за управљање одузетом имовином и Јединици за финансијске истраге.

Против првостепеног решења овлашћено лице (јавни тужилац, власник и пуномоћник) могу изјавити жалбу у року од 15 дана од дана достављања решења али жалба не спречава извршење, тако да Дирекција одмах по пријему првостепеног решења предузима мере за управљање одузетом имовином и то чини до правноснажног окончања поступка за трајно одузимање.

8.3. Поступак пред судом који поступа као жалбени суд

Одредбом члана 47, став 3 Закона о одузимању имовине проистекле из кривичног дела предвиђено је да о жалби против првостепеног решења одлучује надлежни другостепени суд. Суштински надлежност жалбеног суда одређује се према одредбама Закона о уређењу судова (чланови 23 и 24), тако да, ако је поступак за трајно одузимање имовине на основу правноснажне осуђујуће пресуде за кривично дело за које је предвиђена казна затвора до 5 година по жалби је надлежан Виши суд а у свим осталим случајевима другостепени суд је Апелациони суд, с тим што су посебна одељења за организовани криминал и ратне злочине при Апелационом суду у Београду надлежна када је у питању поступање по предметима посебних одељења за организовани криминал и ратне злочине Вишег суда у Београду.

Жалбени суд поступа у већу од троје судија с тим што је судија известилац истовремено и председник већа.

Веће жалбеног суда поступа на основу сходне примене ЗКП у седници већа о којој обавештава јавног тужиоца и лица која у жалби траже присуство седници у смислу одредбе члана 447, став 2 ЗКП.

Решавајући о жалби суд може жалбу одбацити као неблаговремену или недозвољену, одбити жалбу као неосновану или уважити жалбу и решење преиначити или укинути и предмет упутити на поновно одлучивање.

Међутим, ако је у истом предмету решење већ једанпут било укинато, другостепени суд ће заказати рочиште и одлучити о жалби тако што ће сам другостепени суд изводити доказе и мериторно одлучити, дакле не може поново укинути првостепено решење.

Рочиште се тада одржава пред другостепеним судом по правилима која су предвиђена за одржавање рочишта у поступку за привремено одузимање имовине (чланови 30 и 31 Закона о одузимању имовине проистекле из кривичног дела).

Према члану 30 овог закона на рочиште се позива власник, његов бранилац или пуномоћник и јавни тужилац. Позивање свих ових лица је обавезно независно од тога да ли су у жалби тражили присуство, па чак ако има више власника (осуђени и треће лице) на рочиште се зову сви независно од тога да ли су сви изјавили жалбу.

Недолазак уредно обавештених странака не спречава одржавање рочишта.

Према члану 31, став 2 у вези члана 48, став 3 Закона о одузимању имовине проистекле из кривичног дела започето рочиште довршиће се, по правилу, без прекида или одлагања, што је у досадашњој пракси судова углавном било немогуће због обимности доказа који су извођени.

8.4. Трајно одузимање имовине у предметима у којима је окривљени склопио споразум о признању кривичног дела

Према одредбама ЗКП јавни тужилац и окривљени током кривичног поступка могу закључити споразум о признању кривичног дела који ће суд прихватити и на основу истог донети осуђујућу пресуду.

Према члану 314 ЗКП споразум мора обавезно садржати:

- опис кривичног дела које је предмет оптужбе,
- признање окривљеног да је учинио кривично дело,
- споразум о врсти, мери или распону казне или друге кривичне санкције,
- споразум о трошковима кривичног поступка, о одузимању имовинске користи прибављене кривичним делом и о имовинско правном захтеву уколико је поднет,
- изјаву о одрицању странака и браниоца од права на жалбу против одлуке којом је суд у потпуности прихватио споразум осим у случају из члана 319, став 3 ЗКП и
- потпис странака и браниоца.

Поред ових елемената споразум може садржати, између осталог, и споразум у погледу имовине проистекле из кривичног дела која ће бити одузета од окривљеног.

Дакле, предмет споразума између окривљеног и јавног тужиоца може бити конкретна имовинска корист за коју постоје докази и окривљени признаје да је прибављена конкретним кривичним делом које окривљени признаје.

У пракси се појавило питање да ли предмет споразума између окривљеног и јавног тужиоца може бити и имовина која потиче из криминалне делатности, али не из конкретног кривичног дела за које се водио кривични поступак. Таквих споразума је било у пракси и мишљења смо да их суд треба прихватити у смислу одредбе члана 314, став 2, тачка 3 ЗКП када се ради о имовини окривљеног (осуђеног) као власника.

Међутим, даље се поставља питање може ли се пресудом донетом на основу прихваћеног споразума о признању кривичног дела (члан 314, став 2, тачка 3 ЗКП) одузети имовина пренета на власника – треће лице или не може?

Сматрамо да се пресудом донетом на основу прихваћеног споразума о признању кривичног дела може одузети само имовина која је у формалном власништву окривљеног али не и имовина која је у формалном власништву трећег лица. У односу на то лице имовина се одузима у поступку спроведеном по Закону о одузимању имовине проистекле из кривичног дела у коме тужилац доказује да се у ствари ради о имовини осуђеног која је пренета на треће лице без накнаде или уз накнаду која не одговара стварној вредности имовине а у циљу осујећења одузимања а треће лице доказује супротно тј. да је законити власник имовине чије се одузимање тражи. Оваквим решењем се суштински врши заштита евентуално савесног трећег лица.

8.5. Одузимање по вредности

Члан 44, став 2 Закона о одузимању имовине проистекле из кривичног дела предвиђа да решење о трајном одузимању имовине, између осталог, треба да садржи податке о имовини која се одузима, што значи да је предмет одузимања увек конкретно означена имовина, одређена или пак одредива. Међутим, ако је та конкретна имовина неодвојива јер се у међувремену њоме располагало управо у циљу осујећења одузимања или се помешала са другом законито стеченом имовином суд може у поступку за трајно одузимање имовине утврдити вредност те имовине без да исту конкретизује и одлучити који износ се има одузети од власника из било које имовине (може се узети и из имовине која је законито стечена).

Основним одредбама овог закона и то чланом 4, став 3 предвиђено је да ако одузимање имовине проистекле из кривичног дела није могуће одузеће се друга имовина која одговара вредности имовине проистекле из кривичног дела.

У пракси су то ситуације када се тачно утврди која имовина потиче из кривичног дела (на пример стан одређене површине на тачно наведеној адреси) али иста непокретност односно стан у међувремену буде захваћен пожаром и његово одузимање није могуће. У тој ситуацији ако власник поседује другу имовину, на пример, стан који је наследио, то се сходно цитираној одредби Закона од власника може одузети и тај стан који је наследио до висине износа који одговара вредности имовине проистекле из кривичног дела.

Исти принцип се може применити и када осуђени отуђи имовину која проистиче из криминалне делатности теретним правним послом, а стичалац (треће лице) је савестан купац.

8.6. Права трећих лица на одузету имовину

8.6.1. Права оштећених

Како је поступак за трајно одузимање имовине условљен постојањем правноснажне осуђујуће пресуде за конкретно кривично дело то је јасно да се из имовине која се одузима од власника пре свега намирају физичко или правно лице које је оштећено извршењем конкретног кривичног дела.

Члан 45, став 1 Закона о одузимању имовине проистекле из кривичног дела предвиђа да уколико је правноснажном пресудом донета одлука о имовинско правном захтеву оштећеног, суд који одлучује о трајном одузимању имовине ће у решењу о трајном одузимању имовине одлучити да се **тај износ** у висини досуђеног имовинско правног захтева излучи из одузете имовине и сходно томе припадне оштећеном.

Уколико осуђујућом пресудом није одлучено о имовинско правном захтеву оштећеног, суд који решава о трајном одузимању имовине такође може решењем излучити **део имовине** која се трајно одузима ради каснијег намирења имовинско правног захтева оштећеног.

У овој ситуацији се поставља питање на основу чега суд утврђује висину тог дела имовине који ће се изузети из укупне имовине која је предмет трајног одузимања јер се

углавном ради о томе да у кривичном поступку није прецизно одређена висина штете коју је оштећени претрпео и стога и није досуђен имовинско правни захтев. Наиме, нејасно је на основу којих чињеница ће суд који одлучује у поступку трајног одузимања имовине утврдити висину штете за оштећеног, ако то није могао утврдити кривични суд при утврђивању кривице, али стоји чињеница да је чланом 45 истог закона надаље предвиђено и да у решењу о трајном одузимању имовине суд може да одлучи о имовинско правном захтеву оштећеног чије постојање је утврђено правноснажном пресудом.

8.6.2. Заштита интереса окривљеног и других лица

Осим оштећеног из одузете имовине се намирују и трошкови управљања привремено одузетом имовином, као и трошкови за пуномоћника власника који је постављен по службеној дужности, али само ако се пуномоћник не може наплатити од власника.

О обавези плаћања и висини износа који се наплаћује у корист пуномоћника власника одлука се доноси у решењу о трајном одузимању имовине у смислу члана 44, став 2 Закона о одузимању имовине проистекле из кривичног дела.

Овај закон предвиђа и да се у току поступка за трајно одузимање имовине мора заштити и сам власник уколико би била угрожена његова егзистенција, те је у том смислу ставом 3 члана 45 Закона предвиђено да ће суд у решењу о трајном одузимању имовине одлучити да власнику остави део имовине ако би њеним одузимањем било доведено у питање издржавање власника.

Још једна категорија лица чији се интереси морају заштити у поступку одузимања имовине су лица која је власник дужан да издржава а што такође произлази из одредбе члана 45, став 3 овог закона.

У оба случаја о нужности примене овог члана односно обиму заштите власника и трећих лица које он издржава одлучује се у складу са одредбама Закона који уређује извршење и обезбеђење.

8.6.3. Заштита савесног стицаоца

О заштити савесног стицаоца Закон о одузимању имовине проистекле из кривичног дела говори у делу који се односи на привремено одузимање имовине и то у члану 26, став 2

Закона о одузимању имовине проистекле из кривичног дела којим се предвиђа да у решењу о привременом одузимању имовине суд може одредити да се привремено одузимање не односи на имовину коју треба изузети применом правила о заштити савесног стицаоца.

У пракси су то најчешће ситуације где је окривљени стекао одређену имовину извршењем кривичног дела и након тога, а пре процесуирања извршио је пренос те имовине на треће лице и то уз одговарајућу накнаду (најчешће уговорима о купопродаји по којима није извршена укњижба, па тако окривљени може фигурирати као земљишно књижни власник непокретности у моменту покретања истраге, а да је суштински уговор извршен у смислу предаје непокретности и исплате купопродајне цене). У тој ситуацији јавни тужилац може поднети захтев за привремено одузимање и те земљишно књижне непокретности, не знајући ко је стварни власник, али суд након утврђивања релевантних чињеница може поступити у смислу члана 26, став 2 Закона о одузимању имовине проистекле из кривичног дела ако утврди да се ради о савесном стицаоцу, те ову имовину изузети од одузимања управо ради заштите савесног трећег лица.

Како се Законом о одузимању имовине проистекле из кривичног дела не дефинише појам савесног стицаоца потребно је сагледати одредбе Закона о основама својинско правних односа које се односе на стицање својине и државину. Наиме, одредбом члана 33 Закона о основама својинско-правних односа предвиђено је да се право својине на непокретности стиче уписом у јавну књигу на основу правног посла или на други одговарајући начин одређен законом. Чланом 72, став 1 истог закона предвиђено је да је државина законита ако се заснива на пуноважном правном основу који је потребан за стицање права својине и ако није прибављена силом, преваром или злоупотребом поверења. Ставом 2 истог члана предвиђено је да је државина савесна ако држалац не зна или не може знати да ствар коју држи није његова док је ставом 3 овог члана предвиђено да се савесност државине претпоставља.

У овим ситуацијама, када се из имовине која је предмет одузимања ради заштите савесног стицаоца изузме одређена имовина у односу на окривљеног може се поступити у смислу члана 4, став 3 Закона о одузимању имовине проистекле из кривичног дела и од окривљеног се одузети друга имовина (која може бити и законито стечена) а која одговара вредности имовине проистекле из кривичног дела и пренета је на трећег савесног стицаоца.

9. Ванредни правни лекови

Законом о одузимању имовине проистекле из кривичног дела нису прописани ванредни правни лекови али упућујућа норма члана 4, став 4 Закона на сходну примену ЗКП-а, подразумева да су у овом поступку дозвољени Законом о кривичном поступку прописани ванредни правни лекови у мери у којој се у складу с правном природом овог поступка могу сходно применити.

9.1. Понављање поступка одузимања имовине проистекле из кривичног дела

Понављање кривичног поступка као ванредни правни лек због чињеничних питања у кривичном поступку дозвољен је само **против правноснажне пресуде** тј. уколико је кривични поступак окончан правноснажном пресудом (чланови 470 и 473, став 1 ЗКП).

Како се поступак одузимања имовине проистекле из кривичног дела према одредбама Закона о одузимању имовине проистекле из кривичног дела окончава **правноснажним решењем** о трајном одузимању имовине, **у пракси се поставило питање да ли је сходном применом ЗКП-а и у овом поступку дозвољено понављање поступка за трајно одузимање имовине или није, с обзиром да се поступак не окончава правноснажном пресудом како је то прописано одредбама ЗКП-а.** У пракси су се појавила разна тумачења, па је Врховни касациони суд ради уједначавања судске праксе на седници Кривичног одељења од 16. јуна 2014. године донео закључак да: **„Понављање поступка за одузимање имовине проистекле из кривичног дела окончаног правноснажним решењем о трајном одузимању имовине проистекле из кривичног дела, дозвољено је по правилима за понављање кривичног поступка окончаног правноснажном пресудом, без обзира што се форма те одлуке назива решењем а из разлога што је такво правноснажно решење у поступку одузимања имовине пристекле из кривичног дела, по својој правној природи изједначено са правноснажном пресудом у кривичном поступку“.**

Наиме, како се у кривичном поступку правноснажном пресудом коначно одлучује о главној ствари кривичног поступка тј. о извршењу кривичног дела, тако се и правноснажним решењем о трајном одузимању имовине проистекле из кривичног дела коначно одлучује о главној ствари тог поступка тј. о захтеву овлашћеног тужиоца за трајно одузимање имовине проистекле из кривичног дела. Дакле, као што се правноснажном пресудом у односу на окривљеног у кривичном поступку одлучује о главној ствари кривичног поступка, тако се и правноснажним решењем о трајном одузимању имовине проистекле из кривичног дела у односу на власника имовине, коначно одлучује о главној ствари тог поступка тј. о трајном одузимању имовине проистекле из кривичног дела. То значи да оно што пресуда представља у кривичном поступку за окривљеног, то у поступку трајног одузимања имовине проистекле из кривичног дела, за власника представља решење о трајном одузимању имовине. Једина разлика је у томе што је предмет поступка окончаног правноснажним осуђујућом пресудом утврђење да је кривично дело извршено и да је окривљени крив за извршено кривично дело а у решењу о трајном одузимању имовине предмет поступка је утврђење да је имовина власника проистекла из кривичног дела због чега се од њега и трајно одузима. У супротном, када се одредбе ЗКП-а о понављању кривичног поступка окончаног правноснажном пресудом не би могле сходно применити и на поступак одузимања имовине проистекле из кривичног дела окончаног правноснажним решењем о трајном одузимању имовине проистекле из кривичног дела само због тога што је форма те одлуке - решење, створила би се апсурдна ситуација у којој би, на пример, правноснажно осуђени у кривичном поступку могао исходити понављање кривичног поступка окончаног правноснажном пресудом због кривичног дела из члана 2 Закона о одузимању имовине проистекле из кривичног дела на основу кога му је правноснажним решењем трајно одузета имовина, па би у поновљеном кривичном поступку могао бити правноснажно ослобођен од оптужбе а потом, иако је услов за трајно одузимање имовине проистекле из кривичног дела постојање правноснажне осуђујуће пресуде за кривично дело из члана 2 Закона о одузимању имовине проистекле из кривичног дела а којег више нема, не би могао само зато што понављање поступка није могуће за поступак окончан правноснажним решењем, исходити и понављање поступка за трајно одузимање имовине проистекле из кривичног дела иако несумњиво постоји нова чињеница и нови доказ - ослобађајућа пресуда, која не само да може већ и мора довести до укидања мере трајног одузимања имовине проистекле из кривичног дела.

Одлучујући о захтеву за понављање поступка окончаним правноснажним решењем о трајном одузимању имовине проистекле из кривичног дела, суд сходно поступа и доноси одлуке по одредбама ЗКП-а за понављање кривичног поступка окончаног правноснажним пресудом.

Потпуно је другачија ситуација када се ради о правноснажном решењу о привременом одузимању имовине проистекле из кривичног дела, јер је у питању одлука о привременој мери обезбеђења трајног одузимања имовине којом се коначно не одлучује о главној ствари поступка одузимања имовине проистекле из кривичног дела. **Како ЗКП-ом није прописана могућност понављања поступка окончаног правноснажним одлуком о привременој мери обезбеђења (што би у кривичном поступку одговарало одлуци о притвору против окривљеног или одлуци о привременој мери обезбеђења одузимања имовинске користи из члана 540 ЗКП) то против такве правноснажне одлуке суда није дозвољено понављање поступка.**¹³

9.2. Захтев за заштиту законитости

Захтев за заштиту законитости као ванредни правни лек због повреде закона и људских права загарантованих Уставом и Европском конвенцијом о људским правима и основним слободама, сходном применом ЗКП-а дозвољен је и против правноснажних одлука (и поступка који им је претходио) јавног тужиоца и суда донетих у поступку одузимања имовине проистекле из кривичног дела.

Када се захтев подноси због повреде закона (члан 485, став 1, тачка 1 ЗКП) што су најчешћи случајеви у пракси, овлашћења Републичког јавног тужиоца за подношење овог ванредног правног лека нису ограничена роковима нити повредама закона јер захтев може поднети због повреда свих законских одредби примењених у правноснажној одлуци коју побија (члан 483, став 2 ЗКП). За разлику од РЈТ, окривљени и његов бранилац (што у поступку одузимања имовине проистекле из кривичног дела одговара власнику окривљеном и окривљеном сараднику) у подношењу захтева за заштиту законитости ограничени су роком (30 дана од дана достављања правноснажне одлуке власнику окривљеном или

¹³ Став усвојен на седници Кривичног одељења Врховног касационог суда од 3. фебруара 2020. године.

окривљеном сараднику), условом да су против првостепене одлуке изјавили жалбу уколико је дозвољена и повредама закона прописаним у члану 485, став 4 ЗКП. Конкретно, ради се о повреди закона из члана 441, став 3 ЗКП према којој правноснажну одлуку о одузимању имовине проистекле из кривичног дела могу побијати ако су њоме повређене законске одредбе, што подразумева повреду одредаба Закона о одузимању имовине проистекле из кривичног дела и одредаба ЗКП-а и других закона које су у побијаној одлуци сходно примењене. Одлучујући о овом ванредном правном леку против правноснажне одлуке донете у поступку одузимања имовине проистекле из кривичног дела, Врховни касациони суд може донети сходном применом ЗКП-а све одлуке прописане одредбама чланова 490-493 ЗКП као и у кривичном поступку. Сходна примена одредаба ЗКП-а у поступку по овом ванредном правном леку против одлука донетих у поступку одузимања имовине проистекле из кривичног дела односи се и на случајеве када је захтев за заштиту законитости изјављен из других законом дозвољених разлога из члана 485, став 1, тачке 2 и 3 (примена неуставног закона или повреда људског права и слободе учесника поступка која је зајемчена Уставом или Европском конвенцијом о заштити људских права и основних слобода а што је утврђено одлуком Уставног суда или Европског суда за људска права).

9.3. Лица овлашћена на подношење ванредних правних лекова против правноснажних одлука донетих у поступку одузимања имовине проистекле из кривичног дела

Кључно питање код оба ванредна правна лека јесте да ли су тзв. изведени власници имовине - правни следбеник и треће лице овлашћени на изјављивање ових правних лекова.

Према одредбама ЗКП-а **захтев за понављање поступка** могу поднети странке и бранилац, а после смрти окривљеног јавни тужилац и лица наведена у члану 433, став 2 Законика која у корист оптуженог могу изјавити жалбу (члан 471, став 1 ЗКП). У кривичном поступку странке су окривљени и јавни тужилац односно приватни тужилац и оштећени као тужилац док су у поступку одузимања имовине проистекле из кривичног дела странке - власник (без обзира да ли је изворни или изведени) и јавни тужилац (члан 4, став 1). Већ граматичким тумачењем ових норми да се закључити да пошто су на изјављивање овог правног лека овлашћене странке, а што је у поступку одузимања имовине проистекле из кривичног

дела и изведени власник, то сходном применом одредбе члана 471, став 1 ЗКП **захтев за понављање поступка окончаног правноснажним решењем о трајном одузимању имовине проистекле из кривичног дела од власника - правног следбеника и трећег лица, могу поднети и та лица.**¹⁴

Потпуно је другачији случај код **захтева за заштиту законитости** где су по одредбама ЗКП-а за подношење захтева овлашћени Републички јавни тужилац, окривљени и његов бранилац (483, став 1 ЗКП) што значи да овај правни лек могу сходном применом ЗКП-а изјавити само власник - окривљени, окривљени сарадник, њихови браниоци и Републички јавни тужилац али не и власници - правни следбеник и треће лице те њихови пуномоћници, већ у њихову корист то могу учинити само изворни власници (окривљени и окривљени сарадник) и њихови браниоци, те Републички јавни тужилац који захтев може изјавити у корист и на штету тих лица, што се и примењује у пракси Врховног касационог суда.

14 Став усвојен на седници Кривичног одељења Врховног касационог суда од 3. фебруара 2020. године.

10. Управљање одузетом ИМОВИНОМ

Чланом 49 Закона прописано је да је Дирекција дужна да одузетом имовином управља са пажњом доброг домаћина, односно доброг стручњака.

Дирекција управља одузетом имовином по пријему решења о привременом одузимању имовине, односно решења о трајном одузимању имовине.

У циљу ефикаснијег управљања одузетом имовином, дато је овлашћење министру надлежном за правосуђе да подзаконским актом ближе уреди поступање Дирекције, а у вези са тим и овлашћење Дирекције да уговара услуге у циљу обављања послова из своје надлежности у складу са актом министра.

Министарство правде израдило је Правилник о ближеј садржини записника о одузимању имовине, евиденцијама које се воде у Дирекцији за управљање одузетом имовином и начину вођења евиденција. Правилник је објављен у „Службеном гласнику РС“, бр. 17/09. Због доцнијих измена, односно доношења Упутства о садржини и начину састављања записника о одузетој имовини, Правилник из 2009. године примењује се само у делу који се односи на евиденције које Дирекција води.

10.1. Евидентирање одузете имовине

Чланом 50 Закона предвиђено је да Дирекција о одузетој имовини којом управља сачињава записник и води посебну евиденцију, чију садржину ближе прописује министар надлежан за правосуђе.

Министарство правде израдило је Упутство о садржини и начину састављања записника о одузетој имовини. Наведено упутство објављено је у „Службеном гласнику РС“, бр. 25/18. Поред садржине записника о одузимању имовине Упутством је прописан и сам изглед

записника, односно формулар записника који се попуњава на лицу места приликом одузимања имовине.

Приликом вођења наведених евиденција Дирекција је дужна да поступа у складу са прописима који уређују заштиту података о личности.

Чланом 51 Закона прописано је да је извршење решења суда о привременом одузимању имовине извршно и да га непосредно спроводи Дирекција.

Само извршење организује се у јако кратком року од пријема одлуке суда. Решење се извршава уз асистенцију припадника МУП, те је Дирекција у том сегменту везана Законом о полицији по коме је потребно асистенцију затражити најмање 72 сата пре дана за који је заказано извршење.

Припадници МУП проверавају стање на терену и у односу на ситуацију на терену ангажују по потреби ватрогасну јединицу, Центар за социјални рад уколико има малолетне деце и по потреби обезбеђују присуство припадника МУП из посебних организационих јединица као што је КД екипа и сл. О стању на терену извештавају Дирекцију и потом се креће у сам поступак преузимања односно извршења решења о одузимању имовине.

Трошкове чувања, одржавања и управљања привремено одузетом имовином сноси Дирекција, од дана преузимања те имовине, односно дана извршења решења.

10.2. Поверавање управљања одузетом имовином

Чланом 52 Закона дата је могућност директору Дирекције да може одлучити да привремено одузета имовина остане код власника, односно да је може поверити на управљање другом правном или физичком лицу, на основу уговора.

Могућност да имовина остане код власника на чувању Дирекција до сада није користила.

Могућност да се привремено одузета имовина повери на управљање другом правном лицу користи се и односи се на моторна возила.

Наиме, државни органи и институције, као и институције које се баве социјалним и друштвено корисним пословима подносе захтеве Дирекцији да им се доделе на управљање

и коришћење моторна возила. Захтев који наведени органи и институције подносе Дирекцији морају бити образложени у смислу оправданости и основаности потребе да им се доделе возила. На основу оваквог захтева директор Дирекције доноси одлуку о давању возила на коришћење, а на основу тога се закључује уговор о давању возила на коришћење.

Уговором је на детаљан начин одређено коришћење возила. Такође приликом преузимања возила сачињава се записник о стању у коме се возило налази, а записник је саставни део уговора о давању возила на коришћење. Приликом преузимања врши се и процена вредности возила која је такође саставни део уговора. Возила се каско осигуравају, а трошак осигурања возила, као и трошак процене вредности возила сноси корисник возила. Такође, возила се осигуравају тако да винкулација, за случај настале штете на возилу иде у корист Дирекције.

Уколико се корисник не стара о возилу са пажњом доброг домаћина, не осигура каско возило или се на други начин несавесно односи према возилу Дирекција задржава право једностраног раскида уговора. У случају раскида уговора корисник се обавезује да Дирекцији надокнади све трошкове настале евентуалним недомаћинским и нестручним коришћењем возила.

10.3. Издавање привремено одузетих непокретности

Чланом 52а Закона регулисано је издавање привремено одузетих непокретности којима управља Дирекција односно дата је могућност Дирекцији да издаје привремено одузете непокретности.

По одузимању непокретности приступа се њеном издавању. Уколико се током самог поступка извршења односно преузимања непокретности у предметној непокретности налазе закупци Дирекција ће им понудити да остану у закупу и да, у року не дужем од недељу дана, поднесу Дирекцији писани захтев за узимање непокретности у закуп уз који прилажу и уговор по основу кога се тренутно налазе у закупу непокретности. По достављању захтева за издавање непокретности у закуп закључује се уговор о закупу са Дирекцијом.

Уколико предметна непокретност није издата и у њој живи лице од кога је имовина одузета или је непокретност празна, власник непокретности може да закључи уговор о закупу непокретности.

Уколико нема закупца у непокретности и уколико власник није заинтересован за узимање непокретности у закуп Дирекција оглашава издавање непокретности и непокретност издаје најповољнијем понуђачу. Издавање непокретности се оглашава у јавном гласилу и на сајту Министарства правде - Дирекције.

Закупнина се одређује по тржишним условима. Пословни простор се издаје по ценовницима које објављују градови или општине у којим се непокретности налазе. Непокретности намењене за становање издају се такође по тржишним условима, а износ закупнине се одређује у консултацијама са водећим агенцијама за промет и издавање непокретности. Висина закупнине формира се и имајући у виду стање у коме се непокретност налази, њихове условности за пословање или становање, а посебно имајући у виду да се дешавало да су непокретности које је преузимала Дирекција биле и девастиране, од стране власника, пред само предавање непокретности Дирекцији, а по правилу су и ненамештене.

Уговори се закључују на рок од годину дана и могу се анексима продужавати до одлуке суда о трајном одузимању имовине или одлуке о укидању привременог одузимања. У сваком уговору о закупу непокретности, посебним чланом је регулисано да:

- Дирекција има право да раскине уговор за случај да се купац према непокретности не односи на уобичајен начин, са пажњом доброг домаћина и уколико уредно не плаћа закупнину, комуналне и друге трошкове одржавања непокретности;
- закупцима је забрањено да непокретности издају у подзакуп;
- дирекција има право да, у случају хитне примене Закона о одузимању имовине проистекле из кривичног дела (доношења решења о трајном одузимању имовине), раскине уговор о закупу;
- све непокретности морају да буду осигуране а винкулација за случај штете иде у корист Дирекције.

Такође, за случај да дође до окончања односно раскида уговора о закупу, купац непокретност предаје у стању у коме је непокретност и примио.

Уколико купац, по обавештењу од стране Дирекције да је раскинут уговор о закупу не напусти непокретност у остављеном року од стране Дирекције, исељење купца Дирекција спроводи непосредно, по потреби уз асистенцију МУП у року од 72 часа од часа достављања захтева.

Постоји и посебна могућност Дирекције да поједине непокретности, на захтев државног органа или органа аутономне покрајине или јединице локалне самоуправе, које су привремено одузете, додели без накнаде за обављање друштвено корисних послова. Ова могућност коришћена је у предметима у којима су привремено одузете куће и станови у којима није било купаца, који су дати на коришћење без накнаде следећим установама:

- установама за дневни боравак деце – вртићима,
- школама односно установама за образовање и смештај деце са посебним потребама,
- удружењима родитеља деце болесне од рака,
- локалним самоуправама за тзв. програм „На пола пута“, као и
- за смештај „Деце са улице“.

Новац добијен од издавања непокретности чува се на посебним рачунима Дирекције који се воде у Министарству финансија, Управи за трезор РС. Новац добијен од издавања прати правну судбину непокретности која се издаје што значи да у случају враћања имовине власнику Дирекција му враћа и износ закупнине умањен за евентуалне трошкове одржавања те непокретности, а за случај трајног одузимања новац са овог рачуна пребацује се на рачун за трајно одузету имовину и иде директно у буџет РС.

На приход од издавања непокретности Дирекција плаћа порез у складу са законом који уређује порез на доходак грађана. Ово из разлога што власници непокретности врло често избегавају да Пореској управи пријаве уговоре о издавању непокретности и не плаћају ту врсту пореза. За случај враћања имовине, од укупног износа закупнине који је Дирекција наплатила задржава се 20% на име плаћања пореза на приход грађана, а остатак новца оствареног издавањем непокретности одмах се уплаћује власнику. По добијању решења којим се утврђује пореска обавеза Дирекција, од задржаног дела закупнине, плаћа порез и копију решења и доказа да је порез уплаћен доставља власнику непокретности.

10.4. Управљање привремено одузетим привредним друштвима

Члан 53 Закона односи се на управљање одузетим привредним друштвима.

У досадашњој примени закона појавили су се велики проблеми у управљању привремено одузетим привредним друштвима. Законом је дато овлашћење Дирекцији да може послове управљања привремено одузетим правним лицем пренети на физичко или друго правно лице на основу посебног уговора. У том случају, лице на које је пренето право управљања има статус заступника друштвеног капитала, са правима и обавезама који су дефинисани одредбама Закона о приватизацији, члановима 42-45.

Поступање Дирекције у односу на привредна друштва зависи од облика организовања одузетих привредних друштва, а што су најчешће или друштва с ограниченом одговорношћу – ДОО (са једнодомним или дводомним управљањем, у смислу одредбе члана 198 Закона о привредним друштвима) или акционарска друштва АД.

По пријему решења о привременом одузимању имовине Дирекција поступа у складу са одредбама члана 49 Закона.

Иницијално, Дирекција врши увид у јавно доступне регистре и евиденције као што су портал Агенције за привредне регистре – АПР, Народне банке Србије – ради увида у јединствени регистар рачуна и увида у евентуалне блокаде рачуна, њихов износ, дужину трајања блокаде рачуна и остале јавно доступне податке са овог портала, те врши увид у сајт Централног регистра, депоа и клиринга хартија од вредности – ЦРХОВ. Све ово је неопходно ради добијања иницијалних информација о привредним друштвима и организације њиховог преузимања.

Уколико је поред оснивачких удела одузета и имовина привредног друштва Дирекција врши забележбу решења о одузимању и у Републичком геодетском заводу, Служби за катастар непокретности уколико се ради о непокретној имовини.

Уколико се из доступних биланса и успеха пословања може посумњати у истинитост њихове садржине и комплетно пословање привредног друштва које је одузето, Дирекција може да изврши процену вредности привредног друштва, као и контролу финансијског и правног пословања, за шта се ангажују судски вештачи економске струке.

10.4.1. Поступање са друштвом с ограниченом одговорношћу – ДОО

Дирекција решење о привременом одузимању друштва с ограниченом одговорношћу доставља Агенцији за привредне регистре, ради уписа решења о привременом одузимању у регистар Агенције. Сиже решења о привременом одузимању имовине се уписује у Забележбе регистра привредних друштава АПР-а. По добијању решења АПР о упису промене у регистру, Дирекција ступа у контакт са лицем овлашћеним за заступање привредног друштва и најављује долазак ради преузимања привредног друштва и предузимања неопходних правних радњи.

Уколико се ради о једночланом ДОО, које по одредбама члана 198 Закона о привредним друштвима има скупштину, коју чине сви оснивачи и једног или више директора, онда Дирекција заказује седницу друштва, с тим што Дирекција врши функцију скупштине друштва као једини оснивач. На скупштини друштва констатује се да је донето предметно решење о одузимању имовине и објашњавају његова дејства. Такође, може се заменити дотадашње лице овлашћено за заступање и именовати ново лице, што Дирекција у пракси најчешће и ради.

Дирекција може да задржи лице које је до одузимања било овлашћено да заступа друштво али да одреди да то лице заступа друштво са ограниченим овлашћењима за заступање (као на пример да самостално одлучује о пословима вредности до одређене суме, а да му је за одлучивање о располагању имовином веће од наведене вредности потребна претходна писана сагласност Дирекције, што се такође уписује у регистар АПР, као ограничење у заступању привредним друштвом).

Уколико Дирекција именује ново лице за заступање одузетог привредног друштва то лице закључује уговор о раду са привредним друштвом које је одузето. Обавеза привредног друштва је да Дирекцији доставља завршне рачуне, полугодишње рачуне о пословању, као и да доставља рачуне о пословању кад год то Дирекција затражи.

Такође, вршећи функцију јединог оснивача Дирекција контролише рад привредног друштва и преко скупштине друштва, јер је скупштина орган привредног друштва са најширим овлашћењима, у складу са одредбама члана 200 Закона о привредним друштвима.

10.4.2. Поступање са акционарским друштвима – АД

Дирекција решење о привременом одузимању доставља Агенцији за привредне регистре ради уписа решења о привременом одузимању у регистар Агенције. Као и у случају друштава са ограниченом одговорношћу, и код акционарских друштава се изрека решења о привременом одузимању уписује у форми забележбе регистра привредних друштава АПР-а.

Такође, решење о привременом одузимању оставља се ЦРХов ради уписа решења у њихов регистар и забране располагања акцијама, као и права која проистичу из акција и преносе се на Дирекцију.

По добијању решења АПР и ЦРХов Дирекција, иницира поступак за сазивање ванредне скупштине акционара, која се у складу са чланом 373 Закона о привредним друштвима не може заказати у року краћем од 21 дан. Позив за седницу објављује се на интернет страни регистра привредних субјеката Агенције за привредне регистре и интернет страници Централног регистра, у смислу одредбе члана 335 Закона о привредним друштвима. На овој седници скупштине се констатује доношење решења о привременом одузимању имовине и објасне његова дејства.

У зависности од одузетог пакета акција зависи да ли се Дирекција понаша као већински или као власник са мањинским правом гласа. Уколико је одузет већински пакет акција за одлучивање, на седницама скупштине акционара Дирекција сама доноси одлуке из надлежности скупштине, сем одлука за које је потребна двотрећинска већина гласова акционара, а у складу са Законом о привредним друштвима.

И акционарска друштва, као и друштва са ограниченом одговорношћу могу имати систем једнодомног и дводомног управљања. Поред наведеног, на првој ванредној скупштини акционара мења се састав надзорног или управног одбора, како би Дирекција имала непосредну контролу над радом привредног друштва. Такође, један од чланова надзорног или управног одбора је и запослени у Дирекцији преко кога се врши још непосреднија контрола и увид у рад привредног друштва.

На овој седници констатује се и да ли се мења лице овлашћено за заступање и остали директори уколико у привредном друштву постоји одбор директора. Као и у случају када

је одузето ДОО и АД је у обавези да Дирекцији доставља завршни рачун, билансе стања и билансе успеха, као и извештаје о пословању кад год то Дирекција затражи.

10.4.3. Поступање са одузетим привредним друштвима у фази стечаја

Посебну и специфичну ситуацију представљају привредна друштва која се решењем о привременом одузимању имовине дају Дирекцији на управљање, а која се у моменту преузимања налазе у некој од фаза стечајног поступка.

По одредбама Закона о стечају, он се окончава или банкротством или реорганизацијом привредног друштва. Под банкротством се подразумева намирење поверилаца из вредности целокупне имовине стечајног дужника, односно стечајног дужника као правног лица. Реорганизација подразумева намирење поверилаца према усвојеном плану реорганизације и то редефинисањем дужничко-поверилачких односа, статусним променама дужника или на други начин који је предвиђен планом реорганизације.

Имајући у виду одредбе Закона о одузимању имовине проистекле из кривичног дела, јасно је да се Дирекција, као орган чија је обавеза да се о имовини која јој је поверена на управљање стара са пажњом доброг домаћина, односно доброг стручњака, настоји да свако од привредних друштава код кога постоји трајнија неспособност плаћања, презадуженост или непоступање по усвојеном плану реорганизације, па последично и опасност од банкротства, уведе у фазу реорганизације, а не банкротства.

Усвајање Плана реорганизације или УППР-а (Унапред припремљеног плана реорганизације – када се план реорганизације подноси истовремено са предлогом за покретање стечајног поступка, он се тада зове УППР) Дирекцију као некога ко управља привремено одузетим привредним друштвом доводи пред изразито комплексан и изазован задатак, са мноштвом пре свега финансијских обавеза, са строгим роковима за спровођење плана, који не могу бити дужи од пет година и низом изазова са запосленим радницима, неисплаћеним зарадама, често незаконитим штрафовима и суштинским сукобом интереса између различитих органа власти у својству поверилаца.

10.5. Управљање ефективним новцем, драгоценостима и предметима посебне вредности

Чланом 54 Закона уређује се поступање са домаћим и страним ефективним новцем као и са предметима од историјске, културне и научне вредности, односно драгоценостима. Ове предмете Дирекција предаје на чување установама одговорним за чување збирки научних и културних добара и са тим институцијама закључује појединачне уговоре о депоновању привремено одузетих добара. Такве уговоре Дирекција је закључила са:

- Народним музејом у Београду,
- Музејом примењене уметности у Београду и
- Музејом аутомобила у Београду.

Поред наведеног, привремено одузето оружје се предаје на чување Министарству унутрашњих послова, а трофејно оружје музеју.

Дирекција има закључен уговор са Народном банком Србије о депоновању девизних средстава на рачуне Дирекције који се воде код НБС. Мора се констатовати да се на ова средства плаћа негативна каматна стопа. За измирење ове негативне каматне стопе Дирекција издваја средства из свог буџета.

Такође, Дирекција са НБС има закључен и уговор о депоновању драгоцености у виду остава у сеф НБС. Наведене оставе депонују се по процедурама које прописује НБС. Депоновање може да врши само лице овлашћено од стране Дирекције за депоновање драгоцености и племенитих метала, уз претходну доставу прописане документације, и то у року који не може бити краћи од 24 часа од тренутка предаје захтева и прописане документације Народној банци Србије.

Иста је процедура и за подизање остава из сефа НБС.

10.6. Продаја привремено одузете покретне имовине

Одредбама чланова 55 и 56 Закона дато је овлашћење Дирекцији да може без одлагања продати привремено одузету покретну имовину, а у циљу очувања вредности те имовине, као и да може продати привремено одузету покретну имовину у циљу одржавања

привремено одузете непокретне имовине која је одузета од истог власника. За овакво поступање Дирекције није потребна претходна сагласност суда од измена Закона од 2013. године.

Могућност да прода привремено одузету покретну имовину Дирекција није користила од измена Закона од 2013. године, а у претходном периоду користила је ову могућност само у једном предмету и то само ради очувања вредности привремено одузете покретне имовине, за шта је по тада важећем закону, добила сагласност суда који је донео решење о привременом одузимању имовине.

Новац добијен продајом привремено одузете покретне имовине чува се на посебним рачунима Дирекције који се воде у Министарству финансија, Управи за трезор РС. Новац добијен продајом привремено одузете имовине прати правну судбину привремено одузете укупне имовине што значи да у случају враћања имовине власнику Дирекција му враћа и износ добијен продајом привремено одузете покретне имовине, а за случај трајног одузимања новац се са рачуна за чување новца добијеног продајем привремено одузете покретне имовине пребацује на рачун за трајно одузету имовину и иде директно у буџет РС.

Дирекција ниједном није користила могућност да прода привремено одузету покретну имовину како би одржала привремено одузету непокретну имовину.

10.6.1. Начин продаје покретне имовине

Чланом 57 Закона уређен је начин продаје покретне имовине од стране Дирекције.

Покретна имовина продаје се усменим јавним надметањем, а време и место одржавања јавног надметања, као и време разгледања робе која се продаје објављује се у "Службеном гласнику Републике Србије" односно другом јавном гласилу.

Пре продаје имовине врши се процена сваке појединачне ствари која се продаје од стране овлашћеног судског вештака. Процењена вредност са фотографијама сваке појединачне ствари доставља се Дирекцији и служи као каталог за продају имовине, а доступан је свим заинтересованим лицима током времена које је одређено за разгледање ствари, најчешће два сата пре почетка усменог јавног надметања.

Почетна цена на јавном надметању не може бити нижа од процењене вредности. Уколико имовина не буде продата током два усмена јавна надметања може се продати непосредном погодбом.

Лако кварљива роба и животиње могу бити продате и без усменог јавног надметања. Наравно, за продају те имовине потребно је такође извршити процену вредности, као и да се испуне сви фито санитарни услови прописани законом (као што је рок трајања, рок употребе, карантин за животиње и сл).

Посебан изазов Дирекције јесте управљање лако кварљивом робом као што је дуван. Дуван се одузима у приличним количинама и то у сировом стању, али поступци одзимања прилично дуго трају, па је складиштење тих количина дувана повезано са великим трошковима складиштења. Такође, пошто се ради о складиштима која нису намењена за чување такве врсте робе долази до влажења, буђања и пропадања дувана до тренутка одузимања и преузимања од стране Дирекције.

Сирови дуван ниједна фабрика дувана није заинтересована да купи, када је и у одличном стању, зато што имају своје посебне канале набављања дувана преко дистрибутера из иностранства. Овај дуван Дирекција може само да уништи што је повезано са новим додатним трошковима, поред трошкова који су постојали током самог поступка одузимања. Са становишта Дирекције ово представља само трошак односно минус за буџет Републике Србије. Веома слична ситуација је и са осталим прехранбеним производима.

Имајући у виду задатак Дирекције да се са одузетом имовином понаша са пажњом доброг домаћина Дирекција је, како би избегла трошкове уништавања великих количина дувана, са Пољопривредним факултетом у Новом Саду закључила уговор за израду студије о компостирању дувана и добијању ђубрива. У сарадњи са казнено поправним заводима, који имају економије и стоку, а у складу са поступцима коју су утврђени наведеном студијом, дуван се превози на економије казнено поправних завода ради компостирања и добија врло квалитетно ђубриво.

10.6.2. Коришћење привремено одузете имовине у хуманитарне сврхе

Чланом 58 Закона предвиђено је да привремено одузета покретна имовина која не буде продата у року дужем од годину дана може бити поклоњена у хуманитарне сврхе, на основу

одлуке Владе, по прибављеном мишљењу министра надлежног за здравство или социјалну заштиту или уништена. Поред тога, прописано је и уништавање, под надзором Дирекције, одузете имовине која се не може продати из здравствених и других разлога.

Ова могућност коришћена је неколико пута. На иницијативу Дирекције Влада је доносила закључке којима је у случају поплава или других елементарних непогода Црвеном крсту или локалним самоуправама из угрожених подручја поклањана одећа, обућа и сл. На наведене предлоге мишљења су давали Министарство финансија, Министарство за рад, борачка и социјална питања као и друга министарства са чијом је надлежношћу био везан предмет закључка Владе.

10.6.3. Управљање новчаним средствима добијеним управљањем и продајом покретне имовине

Чланом 59 Закона прописано је да се новчана средства добијена управљањем и продајом покретне имовине чувају на посебном рачуну Дирекције, а могу се користити за повраћај имовине и накнаду штете и трошкова.

Ова средства могу да се користе и за позајмице правним лицима чијом имовином управља Дирекција, ради спречавања умањења вредности имовине.

Могућност да се средства добијена управљањем и продајом покретне имовине користе за позајмице правним лицима којима управља Дирекција коришћена је неколико пута. У свим случајевима радило се о привредним друштвима којима су позајмице биле неопходне за даље пословање.

Процедура давања позајмице изгледа тако што се привредна друштва обраћају Дирекцији захтевом да им се одобри позајмица. У захтеву се поред износа позајмице наводи и детаљно образложен разлог за тражење позајмице односно намена средстава која Дирекција евентуално буде одобрила, као и време на које тражену позајмицу могу да врате. Уз захтев се прилажу и одговарајуће одлуке ограна привредног друштва, у складу са обликом организовања и управљачком структуром друштва. Уколико директор Дирекције одобри давање тражене позајмице са привредним друштвом се закључује уговор о позајмици. Све позајмице су строго наменске и привредна друштва су дужна да по реализацији позајмице Дирекцији доставе извештај о наменском трошењу средстава. Поред тога, привредна друштва су дужна да дају обезбеђење Дирекцији за износ одобрене позајмице увећан за

20% од износа одобрених средстава. Обезбеђење се даје у виду хипотеке првог реда на непокретностима, који се уписује у Катастар непокретности Републичког геодетског завода. Такође, привредно друштво издаје и бланко менице које се чувају у Дирекцији. На одобрена средства обрачунава се каматна стопа у висини есконтне стопе НБС.

Одредбама чланова 60 и 61 Закона уређен је поступак повраћаја имовине, односно обештећење власника привремено одузете имовине, за коју је, у складу са овим законом, утврђено да не потиче из кривичног дела.

10.7. Поступање са трајно одузетом имовином

Чланом 62 Закона прописано је да имовина и новчана средства добијена продајом имовине постају својина Републике Србије, када одлука о трајном одузимању имовине постане правноснажна. Трајно одузете девизе и ефективни страни новац уплаћују се и воде на посебним рачунима Дирекције код Народне банке Србије. Трајно одузети динари уплаћују се на рачуне Дирекције за трајно одузете динаре који се воде у Управи за трезор Министарства финансија и са тог рачуна пребацују директно у буџет Републике Србије.

Трајно одузетом непокретном имовином управља Дирекција до одлуке Владе о располагању том имовином. На овај начин јавност је боље упозната са подацима о томе која је имовина одузета у складу са одредбама овог закона, као и у које сврхе се та имовина користи имајући у виду да се ради о посебном начину стицања имовине Републике Србије.

Такође, Влада може да одреди намену трајно одузете имовине у циљу обављања друштвено корисних послова.

Чланом 63 Закона прописано је да, по одбитку трошкова управљања одузетом имовином и намирења имовинскоправног захтева оштећеног, новчана средства добијена продајом трајно одузете имовине уплаћују се у буџет Републике Србије. Од тога се 30% ових средстава користи за финансирање социјалних и здравствених потреба у складу са одлуком Владе.

11. Међународна сарадња

11.1. Међународна оперативна полицијска сарадња

Међународна оперативна полицијска сарадња представља један од најважнијих услова за успешну борбу како против организованог тако и против свих других облика криминала.

Ефикасна и правовремена размена полицијских обавештајних података и информација представља један од важнијих услова за успешну реализацију међународне правне помоћи.

У законодавству Републике Србије међународна правна помоћ у кривичним стварима је регулисана *Законом о међународној правној помоћи у кривичним стварима*. У надлежности Министарства правде Републике Србије је поступање по замолницама домаћих и страних судова за пружање међународне правне помоћи. Послове међународне правне помоћи у оквиру Министарства правде Републике Србије обавља Сектор за међународну правну помоћ – Одељење за међународну правну помоћ (www.mpravde.gov.rs).

Полицијски службеници Јединице за финансијске истраге (ЈФИ) остварују активну међународну оперативну полицијску сарадњу путем примљених и упућених захтева за провере који се прослеђују преко постојећих канала за размену информација, и то:

- CARIN мреже (CARIN Network),
- ИНТЕРПОЛ-а (The International Criminal Police Organization) и ЕУРОПОЛ-а (European Police Office) и
- Официра за везу амбасада страних земаља у Републици Србији.

Кроз наведене канале, размењују се подаци о имовини физичких и/или правних лица обухваћених захтевом за провере у оквиру међународне оперативне полицијске сарадње, док се размена доказа одвија преко међународне правне помоћи у кривичним стварима у складу са Законом о међународној правној помоћи у кривичним стварима Републике Србије.

Захтеви за провере, упућени или примљени, односе се на идентификовање непокретне (зграде, куће, станови, пословни простори, гараже итд.) и покретне имовине (возила, пловила, привредни субјекти итд.) проистекле из кривичног дела у циљу њеног привременог или трајног одузимања, а због постојања сумње да су физичка и/или правна лица која су предмет провера, извршењем кривичних дела остварила противправну имовинску корист и тако стечена средства искористила за куповину покретних и непокретних ствари у другој држави.

11.1.1. CARIN Network

Camden Asset Recovery Inter-Agency Network

Током октобра месеца 2002. године, у Даблину, одржана је конференција која представља почетак рада ове организације. CARIN мрежа (Camden Asset Recovery-Inter Agency Nework) званично је почела са радом на Оснивачком конгресу у Хагу, који је одржан 22-23. септембра 2004. године.

CARIN је неформалана мрежа стручњака – практичара (контаката) у области праћења имовине, њеног замрзавања и привременог одн. трајног одузимања. То је међумрежа, јер свака држава чланица има свог представника у виду официра надлежног за спровођење закона (полиција, царина и др.) и експерата из области правосуђа (јавни тужиоци, судија и др. у зависности од правног система државе чланице). Сврха CARIN мреже је да повећа ефикасност у спровођењу активности својих чланова на мултиагенцијској основи, како би се извршиоцима кривичних дела ускратила могућност да користе и располажу средствима која су стекли извршењем кривичних дела.

CARIN је најзначајнији систем за спровођење закона у поступцима проналажења организованих криминалних група, са посебним акцентом на одузимању њихових финансијских средстава. Основни циљ CARIN мреже је да се појача и побољша ефикасност и напори њених чланова, на основу мултиагенцијске међународне сарадње, ради лишавања криминалаца њихове нелегално стечене имовине. Идеја је да цео процес одузимања имовине, од финансијске истраге до замрзавања и трајног одузимања буде праћен овом врстом сарадње.

CARIN је међуагенцијска мрежа. То подразумева да свака држава има по два представника из органа који су укључени у ове поступке, у зависности од правног система сваке чланице.

Редовни састанци одржавају се једном годишње.

CARIN мрежа тренутно има 53 чланице, укључујући земље чланице ЕУ и 9 међународних организација. Својство члана имају државе чланице ЕУ као и државе, јурисдикције и треће стране које су биле позване на Оснивачки конгрес 2004. године.

Република Србија има својство посматрача у CARIN мрежи почев од редовног годишњег заседања у Прагу одржаног од 15. до 17. септембра 2010. године.

CARIN мрежом управља Надзорни комитет који броји 9 чланова и ротирајуће председништво (на годину дана).

Стални секретаријат CARIN мреже смештен је у ЕУРОПОЛ-у Хагу, који врши све секретарске послове за CARIN мрежу.

Контакт тачка ове мреже у Републици Србији су у:

- Министарству правде - Дирекцији за управљање одузетом имовином и
- Министарству унутрашњих послова - Јединици за финансијске истраге.

11.1.2. INTERPOL

The International Criminal Police Organization

EUROPOL

European Police Office

Јединица за финансијске истраге (ЈФИ) остварује међународну оперативну полицијску сарадњу са ИНТЕРПОЛ-ом посредством **Управе за међународну оперативну полицијску сарадњу (УМОПС)** Министарства унутрашњих послова Републике Србије.

Управа за међународну оперативну полицијску сарадњу (УМОПС) је оперативна управа у Дирекцији полиције, основана 2010. године одлуком Владе Републике Србије. Формирана је због неопходности да се у складу са европским интеграцијама образује заједничко тело за реализацију и унапређење међународне оперативне полицијске сарадње у вези са сузбијањем криминала.

Управа за међународну оперативну полицијску сарадњу (УМОПС) у свом саставу има 4 одељења, и то:

- Одељење за послове ИНТЕРПОЛ-а,
- Одељење за послове ЕВРОПОЛ-а,
- Одељење за управљање информацијама,
- Одељење за координацију осталих облика међународне сарадње.

11.1.2.1. Одељење за послове ИНТЕРПОЛ-а

Одељење за послове ИНТЕРПОЛ-а односно Национални централни биро ИНТЕРПОЛ-а Београд, као део Управе за међународну оперативну полицијску сарадњу, представља **Контакт тачку МУП-а РС**, за комуникацију између српске и страних полицијских служби путем ИНТЕРПОЛ-овог заштићеног канала за размену података од оперативног полицијског значаја.

Основне активности Одељења за послове ИНТЕРПОЛ-а, су:

- Расписивање ИНТЕРПОЛ-ових потерница,
- Трагање за лицима за којима су расписане међународне потернице страних држава у Србији и, трагање за лицима у иностранству за којима су расписане међународне потернице надлежних органа Републике Србије,
- Координација и реализација у вези са пословима екстрадиције са страним државама и нашим надлежним органима,
- Послови међународне правне помоћи,
- Помоћ државама чланицама ИНТЕРПОЛ-а и другим међународним организацијама у вези са истрагама кривичних дела са којима се у везу доводе српски држављани или имају елемент иностраности,
- Кооперација са другим домаћим органима који не припадају МУП-у и органима страних држава,
- Едукација и
- Промоција ИНТЕРПОЛ-а у Републици Србији.

Основне области у којима са остварује сарадња са страним полицијским службама су области криминала, које су најраспрострањеније у Републици Србији и иностранству, као што су:

- Кријумчарење и илегална трговина опојним дрогама,
- Илегалне миграције,
- Тероризам,
- Имовински деликти,
- Привредни криминал и прање новца,
- Високотехнолошки криминал,
- Еколошки криминал,
- Фалсификовање путних исправа и осталих личних докумената.

11.1.2.2. Одељење за послове ЕВРОПОЛ-а

Одељење за послове ЕВРОПОЛ-а, Управе за међународну оперативну полицијску сарадњу, јесте **национална контакт тачка између ЕВРОПОЛ-а, држава чланица ЕУ и трећих страна - оперативних партнера и надлежних националних служби** (полиција, царина, Управа за спречавање прања новца и др). Размена информација између ЕВРОПОЛ-а и Националних јединица реализује се путем криптографски заштићене интернет везе СИЕНА (SIENA - Secure Information Exchange Network Application).

Сарадња између ЕВРОПОЛ-а, држава чланица ЕУ и трећих страна - оперативних партнера одвија се када расположиви подаци указују на умешаност организованих криминалних група и када су испуњени одређени услови (учешће најмање две државе чланице ЕУ, као и да је кривично дело у надлежности ЕВРОПОЛ-а). Законски оквир за функционисање ЕВРОПОЛ-а у Републици Србији је Закон о потврђивању споразума о оперативној и стратешкој сарадњи између Републике Србије и Европске полицијске канцеларије.

Најважније активности Одељење за послове ЕВРОПОЛ-а су:

- поступање по захтевима ЕВРОПОЛ-а, држава чланица ЕУ и трећих страна - оперативних партнера,
- достављање захтева и информација националних полицијских јединица и других компетентних органа ЕВРОПОЛ-а,
- потпора националним експертима при учешћу у ЕВРОПОЛ-овим аналитичким радним фајловима (AWF SOC – Аналитички радни фајл за организовани криминал и

AWF CT – Аналитички радни фајл за борбу против тероризма и њиховим припадајућим фокалним тачкама у складу са потписаним радним аранжманима),

- координација оперативних активности и координација у оквиру контролисаних испорука и заједничких истражних тимова (JIT),
- као и унос података у аналитичке радне фајлове (допринос и унакрсне провере у фокалним тачкама).

11.1.3. Официр за везу

Liaison Officer

Полицијски службеници Јединице за финансијске истраге (ЈФИ) остварују међународну оперативну полицијску сарадњу преко официра за везу амбасада страних земаља у Републици Србији. Сарадња са официрима за везу се остварује путем примљених и упућених захтева за провере физичких и/или правних лица на територији Републике Србије односно територији стране државе.

На овај начин, размењују се подаци о имовини физичких и/или правних лица обухваћених захтевом за провере у оквиру међународне оперативне полицијске сарадње, док се размена доказа одвија преко међународне правне помоћи у кривичним стварима у складу са Законом о међународној правној помоћи у кривичним стварима Републике Србије.

11.2. Међународна правосудна сарадња

11.2.1. Правни основ сарадње

Међународна сарадња у циљу одузимања имовине проистекле из кривичног дела остварује се на основу међународних конвенција. Ове конвенције би морале бити правни основ који се наводи у молбама за правну помоћ које шаљу наши правосудни органи надлежним правосудним органима других земаља. Ако нека питања нису уређена овим конвенцијама међународна сарадња се по принципу узајамности остварује на основу одредаба Закона о одузимању имовине проистекле из кривичног дела и Закона о пружању међународне правне помоћи у кривичним стварима.

Молбама за међународну сарадњу може се тражити:

1. проналажење имовине проистекле из кривичног дела,
2. забрана располагања и привремено одузимање имовине проистекле из кривичног дела, и
3. трајно одузимање имовине проистекле из кривичног дела.

11.2.2. Поступак пружања међународне правне помоћи на основу примљених замолница

Међународна сарадња, у смислу члана 65 Закона, обухвата пружање помоћи иностраном правосудном органу у проналажењу имовине проистекле из кривичног дела, забрану располагања и привремено или трајно одузимање имовине проистекле из кривичног дела.

По пријему замолнице надлежног иностраног правосудног органа, јавни тужилац односно суд, у смислу члана 72, став 1 Закона, испитује да ли су испуњене следеће претпоставке:

1. да тражена помоћ није у супротности са основим начелима домаћег правног поретка;
2. да извршење молбе не би штетило суверенитетету, јавном поретку или интересима наше земље;
3. да су у иностраном поступку доношења одлуке о трајном одузимању имовине задовољени стандарди правичног суђења;
4. да између наше земље и стране државе постоји узајамност.

11.2.2.1. Молба за проналажење имовине проистекле из кривичног дела

Молба за проналажење имовине проистекле из кривичног дела поред података наведених у члану 68 Закона, које мора садржати свака молба, мора садржати и околности из којих произлазе основи сумње да имовина проистиче из кривичног дела а како је то прописано чланом 69 Закона. Јавни тужилац након доношења решења о усвајању молбе, упућује захтев јединици у циљу откривања и проналажења имовине проистекле из кривичног дела (члан 73). Поступајући по захтеву јавног тужиоца Јединица за финансијске истраге предузима мере у складу са одредбама чланова од 17 до 22 Закона, у циљу проналажења, обезбеђења доказа о постојању, месту или кретању, врсти, правном статусу или вредности

имовине проистекле из кривичног дела. Након прибављања ових података, јавни тужилац их доставља иностраном правосудном органу као одговор на упућену молбу и тиме окончава поступак међународне сарадње.

11.2.2.2. Молба за забрану располагања и привремено одузимање имовине проистекле из кривичног дела

Молба за забрану располагања и привремено одузимање имовине проистекле из кривичног дела поред података наведених у члану 68 Закона мора садржати и одлуку о покретању кривичног поступка или захтев за покретање поступка за трајно одузимање имовине из кривичног дела у земљи која је упутила молбу. Одлуку о молби за међународну сарадњу у овом случају доноси надлежни суд и то ванпретресно веће из члана 21, став 3 ЗКП. На седницу ванрасправног већа позивају се јавни тужилац, постављени бранилац односно пуномоћник.

Ако постоји опасност да ће се располагати имовином проистеклом из кривичног дела пре него што буде одлучено о молби суд може донети наредбу о забрани располагања имовином која може важити до одлуке суда о молби иностраног правосудног органа (члан 74, став 2).

Привремено одузимање траје до окончања кривичног поступка у земљи која је упутила молбу, односно поступка за трајно одузимање имовине у тој земљи. Уколико овај поступак у земљи молићи не буде окончан у року од 2 године од доношења решења нашег суда о привременом одузимању, наш суд ће по службеној дужности укинути решење о привременом одузимању. Наш суд ће 6 месеци пре истека рока обавестити инострани орган о последицама протеча овога рока. Ако инострани орган пре истека рока достави потребне доказе наш суд може одлучити да привремено одузимање траје још најдуже 2 године. У овој ситуацији привремено одузимање имовине би могло трајати најдуже 4 године.

11.2.2.3. Молба за трајно одузимање имовине проистекле из кривичног дела

Ова молба за међународну сарадњу поред података из члана 68 Закона, мора садржати и одлуку иностраног правосудног органа о трајном одузимању имовине проистекле из кривичног дела. Одлуку о молби за међународну сарадњу у овом случају доноси надлежни суд и то ванпретресно веће из члана 21, став 3 ЗКП. На седницу ванрасправног већа позивају се јавни тужилац, постављени бранилац односно пуномоћник.

Законом који уређује међународну правну помоћ и сарадњу у овој области и овим законом регулисана је међународна сарадња за проналажење ове имовине у иностранству, као и поступак за њено привремено одузимање - замрзавање и касније трајно одузимање. Закон је усклађен са свим европским стандардима у овој области, превођених за постојећи степен европских интеграција Републике Србије.

11.3. Уговори о деоби имовине са иностранством

Међународна пракса (нпр. Мерида, Палермо и Њујоршка конвенције УН, као и правила УНЕ-СКО), изграђена на основу билатералних и мултилатералних уговора, којих је потписница и Република Србија, је да се по трајном одузимању имовине, из њене вредности:

- прво намирују судски трошкови који су проузроковани овим поступком,
- оштећена лица извршењем кривичног дела и
- *bona fide* трећа лица.

Имовина која остане након намирења ових лица дели се између држава које су учествовале у овом поступку, односно државе пред којом је вођен поступак за одузимање и која је одузела имовину, са једне стране и државе у којој је дело извршено и чији је држављанин лице које је дело извршило и који је власник одузете имовине, са друге стране. Како би се по окончању судских поступака приступило деоби имовине између заинтересованих држава и саме поделе имовине, потребно је да постоји закључен уговор о деоби имовине.

Овим уговором се прецизирају случајеви у којима се уговор примењује, зависно да ли се ради о држави молиљи или замољеној држави, која учествује у истрагама или поступцима који резултирају одузимањем имовине или исплатом средстава у вредности одузете имовине. Уговором се прецизирају и облици сарадње која је резултирала или се очекује да ће резултирати одузимањем имовине или исплатом средстава у вредности одузете имовине. Њиме се регулишу и удели који се исплаћују, валута у којој се исплаћују, као и рачуни на које се овако добијен новац уплаћује. Такође, одређује се и централни орган који је канал комуникације за питања која додатно могу да настану током примене уговора.

Министарство правде израдило је предлоге уговора о деоби имовине са Краљевином Шпанијом, Црном Гором, Републиком Српском и Босном и Херцеговином. Влада је усвојила

предлоге ових уговора и усвојила платформу за вођење преговора за закључивање уговора. Такође, са Бразилом су завршени преговори за закључење уговора о правној помоћи у кривичним стварима, у коме се посебна глава односи на деобу имовине са иностранством. На овај начин биће решено питање деобе имовине и са Уједињеним Арапским Емиратима, Аргентином, а предложено је и Народној Републици Кини.

12. Примери аката надлежних органа у поступку одузимања имовине проистекле из кривичног дела

12.1. Наредба за спровођење финансијске истраге

РЕПУБЛИКА СРБИЈА

ТУЖИЛАШТВО ЗА ОРГАНИЗОВАНИ КРИМИНАЛ

ОИК бр. -----

Београд, ----- године

На основу члана 19, став 1 у вези са чланом 17, став 1 и чланом 2 Закона о одузимању имовине проистекле из кривичног дела, доносим:

НАРЕДБУ

О ПОКРЕТАЊУ ФИНАНСИЈСКЕ ИСТРАГЕ

Против власника (окривљени, окривљени сарадник, оставилац, правни следбеник или треће лице):

ХХ, са личним подацима

- јер постоје основи сумње да поседује знатну имовину проистеклу из кривичног дела.

Образложење

Пред овим Тужилаштвом у току је предистражни/истражни поступак КТИ. бр. ----- против окривљеног због постојања сумње да је извршио кривично дело Неовлашћене производње и стављања у промет опојних дрога из члана 246, став 4 у вези става 1 КЗ.

Из прикупљених података у предистажном поступку/у току истраге произлази основ сумње да власник поседује знатну имовину проистеклу из кривичног дела (навести која је имовина до тог тренутка идентификована).

Код оваквог стања ствари, имајући у виду кривично дело које се окривљеном ставља на терет, налазим да су испуњени законски услови за доношење ове наредбе.

ЗАМЕНИК ТУЖИОЦА
ЗА ОРГАНИЗОВАНИ КРИМИНАЛ

12.2. Наредба јавног тужиоца банци или другој финансијској организацији за достављање података о стању пословних и личних рачуна и сефова власника

РЕПУБЛИКА СРБИЈА

ТУЖИЛАШТВО ЗА ОРГАНИЗОВАНИ КРИМИНАЛ

ОИК бр. -----

Београд, ----- године

Заменик тужиоца за организовани криминал, у поступку финансијске истраге ОИК бр. ----, у предмету власника окр. -----, на основу члана 22, став 1 Закона о одузимању имовине проистекле из кривичног дела, донео је дана ----- године:

НАРЕДБУ

НАЛАЖЕ СЕ да „XXX банка“ ад Нови Сад, Јединици за финансијску истрагу, МУП-а РС, Дирекције полиције, УКП, СБПОК,, достави следеће податке за рачуне које **осумњичени АА** поседује у банци и то: о отварању динарских и девизних рачуна, ко су овлашћена лица за располагање новчаним средствима на рачуну, о промету по наведеним рачунима, од стране ког физичког или правног лица су вршене уплате, по којим основима и у корист ког физичког или правног лица су вршене исплате или трансфери и по којим основима, и то за:

- динарски рачун број -----

- девизни рачун број -----

НАЛАЖЕ СЕ да „XXX банка“ ад Нови Сад, Јединици за финансијску истрагу, МУП-а РС, Дирекције полиције, УКП, СБПОК достави податке о сефовима које поседује власник - окривљени ----- и то: о датуму закупа сефова, податке из евиденције о приступању сефовима, податке о овлашћеним лицима за приступање сефовима и податке о приступању сефовима од стране овлашћених лица.

Подаци у вези са финансијском истрагом поверљиви су и представљају тајне податке одређене у складу са законом који уређује тајност података у смислу члана 18, став 2 Закона о одузимању имовине проистекле из кривичног дела.

РАЗЛОЗИ

Тужилаштво за организовани криминал спроводи финансијску истрагу против власника окривљеног----- због основа сумњи да поседује имовину проистеклу из кривичног дела.

Према подацима које је прикупила Јединица за финансијске истраге произлази да Петар Петровић поседује динарски и девизни рачун у „XXX banci“ а.д. Нови Сад и на тим рачунима остварује приливе средстава из непознатих извора. Такође са истих рачуна врши новчане трансфере у иностранство и плаћања по основу коришћења кредитних и дебитних платних картица.

Како се обављају трансакције преко напред наведених рачуна заменик тужиоца за организовани криминал је на основу члану 22, став 1 Закона о одузимању имовине проистекле из кривичног дела РС донео наредбу, као у диспозитиву.

ЗАМЕНИК ТУЖИОЦА ЗА ОРГАНИЗОВАНИ КРИМИНАЛ

12.3. Наредба јавног тужиоца о забрани располагања имовином и о привременом одузимању покретне имовине (члан 24)

РЕПУБЛИКА СРБИЈА

ТУЖИЛАШТВО ЗА ОРГАНИЗОВАНИ КРИМИНАЛ

ОИК бр. -----

Београд, ----- године

На основу члана 24 Закона о одузимању имовине проистекле из кривичног дела, доносим:

НАРЕДБУ

ЗАБРАЊУЈЕ СЕ ВЛАСНИКУ окривљеном ----- и Јовану Јовановићу и Петру Петровићу, овлашћеним лицима, располагање новчаним средствима која се налазе на динарском рачуну број ----- / девизном рачуну број ----- у „АБЦ“ ад банци, као и свим будућим новчаним приливима на тим рачунима.

Ова мера може трајати до доношења одлуке суда о захтеву овог тужилаштва за привремено одузимање имовине од власника а најдуже три месеца од дана доношења.

Ову наредбу извршава Јединица за финансијске истраге Службе за борбу против организованог криминала МУП-а Републике Србије.

РАЗЛОЗИ

Из прикупљених података произлази да је -----, власник динарског и девизног рачуна ----- и новчаних средстава на девизним рачунима у наведеној банци. Овлашћена лица за располагање новчаним средствима на рачуну су, поред власника рачуна, и Јован Јовановић и Петар Петровић.

У току финансијске истраге коју је спровело Тужилаштво за организовани криминал утврђено је постојање очигледне несразмере између законитих прихода власника имовине с једне стране и износа новца на рачунима власника у банци с друге стране, што указује да постоји основана сумња да је та имовина проистекла из кривичног дела. Како

постоји вероватноћа да би власник рачуна и од њега овлашћена лица, могли располагати овом имовином пре него што суд одлучи о поднетом захтеву овог тужилаштва за привремено одузимање те имовине, испуњени су законски услови за доношење ове наредбе.

ЗАМЕНИК ЈАВНОГ ТУЖИОЦА

12.4. Захтев за привремено одузимање имовине

ВИШИ СУД У БЕОГРАДУ
ПОСЕБНО ОДЕЉЕЊЕ
Београд

Достављамо вам:

- извештај МУП-а Р. Србије - Дирекције полиције – УКП – СБПОК – Јединице за финансијске истраге бр. ---- од године;
- уверење Републичког фонда за ПИО од 7. 6. 2018. године о подацима о осигурању (пријавама/одјавама);
- уверење Републичког фонда за ПИО од 7. 6. 2018. године о подацима о стажу осигурања, зарадама, накнадама зарада, основицама осигурања, уговореним и другим накнадама и висини уплаћених доприноса остварених од 1. 1. 1970. године (М4);
- потврду Републичког фонда за ПИО од 7. 6. 2018. године да се за наведена лица не врши исплата пензије од стране тог фонда;
- потврду Републичког фонда за ПИО од 7. 6. 2018. године да се за наведена лица не врши исплата накнаде за помоћ и негу другог лица;
- извештај Одељења пореске администрације са пореским пријавама за наведена лица за утврђивање пореза на имовину;
- решење Пореске управе филијала ----- од године,
- извод Републичког геодетског завода – Службе за катастар непокретности Б бр. ---- од 15. 6. 2018. године;
- решење Републичког геодетског завода – Службе за катастар непокретности ---- бр. ---- од године,

- извод из регистрационог листа за путничко моторно возило марке „Volkswagen“, тип „Golf“, број шасије -----, рег. ознаке -----, произведено 2018. године;

- потврду МУП-а Р. Србије – Дирекције полиције – Полицијске управе ---- КУ бр. --- од 10. 5. 2018. године о предметима привремено одузетим од окр. -----;

- уговор о купопродаји стана -----, закључен године, између -----
-, као продавца и -----, као купца;

- записнике Тужилаштва за организовани криминал ОИК бр. ----- од 26. 9. 2018. године о саслушању окр. ----- и испитивању његове супруге -----,

па, на основу члана 23, став 1 Закона о одузимању имовине проистекле из кривичног дела, подносим:

ЗАХТЕВ ЗА ПРИВРЕМЕНО ОДУЗИМАЊЕ ИМОВИНЕ

Према:

1. Окр. XXX

2. Трећем лицу XXXX(супрузи окр. XXX);

3. Трећем лицу XXXX (сину окр. XXX);

у односу на имовину коју поседују и то:

окр. XXX

- новац у готовини у износу од 78.600 евра, који му је привремено одузет, по потврди МУП-а Р. Србије – Дирекције полиције – УКП бр. ---- од ----- године.

треће лице XXXX

- трособан стан у -----, површине 80м², на четвртном спрату, стан број 20 у улици -----, који се налази на кат. парцели број --, КО --- у вредности од динара

треће лице XXXX

- путничко моторно возило марке „Volkswagen“, тип „Golf“, број шасије ----, рег. ознаке -----, произведено 2018. године у вредности од динара

јер постоји основана сумња да је наведена имовина проистекла из кривичног дела, те да постоји вероватноћа да би касније одузимање ове имовине било отежано или онемогућено.

РАЗЛОЗИ

По наредби овог тужилаштва КТИ бр. -----, спроводи се истрага против окривљеног, због кривичног дела Удруживање ради вршења кривичних дела из члана 346, став 5 Кривичног законика и кривичног дела Злоупотреба положаја одговорног лица из члана 234, став 3 у вези са ставом 1 Кривичног законика.

Из резултата спроведене финансијске истраге произлази основана сумња да је имовина, чије се привремено одузимање захтева, у очигледној несразмери са законитим приходима окривљеног и трећих лица, те да се као таква, има сматрати имовином проистеклом из кривичног дела, у смислу одредбе члана 3, тачка 2 Закона о одузимању имовине проистекле из кривичног дела.

ПОДАЦИ О ИМОВИНИ: -----

Наводе се подаци о знатнијој имовини коју поседују окривљени и трећа лица и њеној вредности:

Из пореске пријаве трећег лица ----- од 16. 4. 2018. године за утврђивање пореза на имовину, заведену под бројем -----; извода Републичког геодетског завода – Службе за катастар непокретности ----- бр. ---- од године; уговора о купопродаји стана ОПУ:- -----, закљученог године, између -----, као продавца и -----, као купца; решења Републичког геодетског завода – Службе за катастар непокретности ----- бр. ---- од године, као и записника Тужилаштва за организовани криминал ОИК бр. ---- од године о испитивању трећег лица XXXX утврђује се да је треће лице власник трособног стана у месту -----, те да је право својине на овом стану стекла на основу уговора о купопродаји стана ОПУ ----- од године, за купопродајну цену у износу од 54.000 евра, коју

је исплатила продавцу у готовини, с тим што је стварна вредност наведеног стана износила 62.470 евра или 7.308.000 динара у динарској противвредности.

ПОДАЦИ О ВОЗИЛИМА: -----

Из регистрационог листа за путничко возило произлази да је треће лице XXXX власник путничког возила марке „Volkswagen“, тип „Golf“, број шасије ----- рег. ознаке -----, произведеног 2018. године, да је право својине на овом возилу стекао на основу купопродајног уговора од 4. 4. 2018. године за купопродајну цену у износу од 16.830 евра или 1.819.600 динара у динарској противвредности.

ПОДАЦИ О ГОТОВОМ НОВЦУ: -----

Из потврде МУП-а Р. Србије, Дирекције полиције, Полицијске управе Б. КУ бр. ---- од ----- године о предметима привремено одузетим од окривљеног произлази да окривљени поседује новац у готовини у износу од 78.600 евра, те да му је, поред тог девизног износа, између осталог, привремено одузет и кључ за претходно наведено путничко моторно возило марке „Volkswagen“, тип „Golf“, рег. ознаке -----, чији је власник његов син треће лице XXXX.

На саслушању код Тужиоца за организовани криминал, на записнику ОИК бр. ----- од 26. 9. 2018. године, окривљени је одбио да одговори на питање о пореклу новца који је код њега пронађен и уз издату потврду му привремено одузет.

Изјашњавајући се о пореклу новца у износу од 54.000 евра, којим је купила наведени стан, треће лице XXXX је на испитивању код Тужиоца за организовани криминал, на записнику ОИК бр. ----- од 26. 9. 2018. године, навела да јој је новац поклонио као „мираз“ отац, сада пок. -----, који је иначе радио у ЈП „Железнице Србије“, као кондуктер, док јој се мајка ----- бавила пољопривредом, с тим што је додала да њени родитељи поседују земљиште, шуме и „доста имања“.

Изјашњавајући се о пореклу новца којим је купио путничко возило треће лице је на испитивању код Тужиоца за организовани криминал на записнику ОИК бр. од 26. 9. 2018. године одбио да одговори на питање одакле потиче овај новац.

Подаци о приходима окривљеног и трећих лица: -----

Из уверења Републичког фонда за ПИО од 7. 6. 2018. године о подацима о осигурању (пријавама/одјавама) за окривљеног и уверења Републичког фонда за ПИО од 7. 6. 2018. године о подацима о стажу осигурања, зарадама, накнадама зарада, основицама осигурања, уговореним и другим накнадама и висини уплаћених доприноса остварених од 1. 1. 1970. године (М4) за окривљеног произлази да је он први пут засновао радни однос у предузећу ----- где и данас ради, те да је у анализираном периоду од 2003. године до 2017. године, по подацима Републичког фонда за ПИО остварио укупну зараду из радног односа у износу од 7.958.008,00 динара (противвредност 80.944 евра).

Према подацима Пореске управе окривљени је у периоду од 2003. до 2017. године остварио укупне приходе из радног односа и ван радног односа у износу од 8.218.599,00 динара (противвредност 81.634 евра), а током 2018. године у износу од 617.187,10 динара (противвредност 5.186 евра).

Из уверења Републичког фонда за ПИО од 7. 6. 2018. године о подацима о осигурању (пријавама/одјавама) за треће лице ----- и уверења Републичког фонда за ПИО од 7. 6. 2018. године о подацима о стажу осигурања, зарадама, накнадама зарада, основицама осигурања, уговореним и другим накнадама и висини уплаћених доприноса остварених од 1. 1. 1970. године (М4) за треће лице ----- произлази да је у периоду од 1. 5. 2002. до 1. 7. 2015. године, са дужином прекидима, била запослена у три правна лица ----- те да је у анализираном периоду од 2003. до 2017. године, по подацима Републичког фонда за ПИО остварила укупну зараду у износу од 56.311,00 динара (противвредност 887 евра).

Према подацима Пореске управе треће лице ----- је у периоду од 2003. до 2017. године остварила укупне приходе из радног односа и ван радног односа у износу од 184.742,00 динара (противвредност 1.986 евра), а током 2018. године није имала остварених прихода из радног и ван радног односа.

Из потврда Републичког фонда за ПИО од 7. 6. 2018. године за треће лице ----- произлази да ово лице до сада није било запослено, те да није остварило никакву зараду из радног односа.

Према подацима Пореске управе, треће лице ----- није имао остварених прихода из радног односа и ван радног односа у анализираном периоду од 2003. до 2017. године, као ни током 2018. године.

Из наведених доказа о законитим приходима окривљених и трећих лица, ако би се узели у обзир подаци из Пореске управе, што је за њих повољније, произлази да су у периоду од 2003. године, па све до сада, остварили укупне законите приходе из радног односа и ван радног односа у износу од 9.020.528,10 динара (противвредност 88.806 евра)

Из уверења Републичког фонда за ПИО од 22. 6. 2018. године за родитеље трећег лица XXXX произлази да су у анализираном периоду од 2003. до 2017. године родитељи трећег лица, на име зараде из радног односа и пензије, заједно примили укупан износ од 4.489.585 динара (противвредност 45.405 евра).

Према подацима Пореске управе, родитељи трећег лица XXXX су у периоду од 2003. до 2017. године заједно остварили укупне приходе из радног и ван радног односа у износу од 1.215.977 динара (противвредност 16.574 евра), а током 2018. године у износу од 267,54 динара.

Имајући у виду претходно наведене висине укупних евидентираних прихода из радног односа и ван радног односа родитеља трећег лица XXXX у периоду од 2003. до 2018. године, као и њихове трошкове живота, очигледно је да они нису могли из тих својих скромних законитих прихода издвојити износ од 54.000 евра и поклонити га својој кћери, овде трећем лицу XXXX у сврху куповине предметног стана, те да је према томе, део њеног исказа, у којем се тврди супротно, неистинит. Осим тога, када се има у виду да треће лице према сопственом исказу, има старију неудату сестру, која је незапослена и остала је да живи код родитеља, да је треће лице XXXX брак са окривљеним закључила још 1996. године, дакле више од двадесет година пре куповине предметног стана, као наводног „мираза“, те да је њен супруг окривљени, знатно пре куповине предметног стана, крајем 2008. године, већ стекао један двособан стан у месту -----, који је сасвим довољан за задовољење стамбених потреба њихове породице и то новцем из дугорочног стамбеног кредита, чији претежни део још увек није отплатио, поменути део исказа трећег лица показује се као потпуно нелогичан, неживотан и неприхватљив.

НАПОМЕНА:

Ради утврђивања трошкова живота могу се користити подаци Републичког завода за статистику о просечним трошковима живота - Извод из методологије израде потрошачке корпе Републичког завода за статистику и извештаји Министарства трговине о кретању куповне моћи становништва и потрошачке корпе у периоду од 2000. до 2018. године.

Када се од овог укупног износа остварених законитих прихода окривљеног и трећих лица одбију укупни трошкови живота ових лица за посматрани период, који су, према потрошачкој корпи износили 76.725 евра, долази се до закључка да су окривљени и трећа лица, од наведених укупних законитих прихода, могли слободно да располажу са укупним износом од свега 3.081 евра.

Када се овај износ упореди са износом од 149.430 евра, колико износи укупна вредност имовине чије се привремено одузимање захтева, очигледно је да су ови износи у очигледној несразмери, те да стога постоји основана сумња да је предметна имовина проистекла из кривичног дела, у смислу одредбе члана 3, тачка 2 Закона о одузимању имовине проистекле из кривичног дела.

С обзиром на то да трећа лица имају могућност да у сваком тренутку, лично или преко других лица, својих пуномоћника, располажу предметним станом и предметним путничким моторним возилом, те да у односу на предметни новац у готовини у износу од 78.600 евра, иако је он привремено одузет уз потврду од стране полицијских службеника МУП-а Р. Србије, још увек није донета никаква одлука о његовој даљој судбини, тако да постоји могућност да у сваком тренутку овај новац буде враћен његовом власнику окр. -----, након чега би и он могао тим новцем несметано располагати, то постоји вероватноћа да би касније одузимање предметне имовине проистекле из кривичног дела било отежано и онемогућено.

Из изнетих разлога, предлагемо да Посебно одељење Вишег суда у Београду, након разматрања достављених доказа и евентуалних одговора противне стране на овај захтев, у смислу одредбе члана 25, став 2 Закона о одузимању имовине проистекле из кривичног дела, донесе решење којим ће усвојити овај захтев и одредити привремено одузимање предметне имовине.

ЗАМЕНИК ТУЖИОЦА
ЗА ОРГАНИЗОВАНИ КРИМИНАЛ

12.5. Захтев за трајно одузимање имовине

РЕПУБЛИКА СРБИЈА

ТУЖИЛАШТВО ЗА ОРГАНИЗОВАНИ КРИМИНАЛ

ОИК бр. -----

ВИШИ СУД У БЕОГРАДУ

ПОСЕБНО ОДЕЉЕЊЕ

Достављамо правноснажну пресуду Вишег суда у Београду – Посебног одељења СПК По1 бр. ----- године са обавештењем истог суда о наступању правноснажности, па на основу члана 38 Закона о одузимању имовине проистекле из кривичног дела, подносимо:

ЗАХТЕВ ЗА ТРАЈНО ОДУЗИМАЊЕ ИМОВИНЕ

Према:

Осуђеном -----

у односу на имовину коју поседује и то:

- приземну породичну стамбену зграду површине 253м² и приземну помоћну зграду површине 16м², које се налазе у ----- на кат. парцели бр. ----- КО ----- и уписане су у лист непокретности бр. ----- КО -----, у вредности од динара

јер из резултата спроведене финансијске истраге произлази да је наведена имовина окривљеног ----- против кога је правноснажно завршен кривични поступак вођен пред Вишим судом у Београду, Посебним одељењем правноснажном пресудом Вишег суда у Београду – Посебног одељења СПК По1 бр. -----, године којом је осуђени ----- оглашен кривим због кривичног дела Неовлашћена производња и стављање у промет опојних дрога из члана 246, став 1 у вези са чланом 33 Кривичног законика и осуђен на казну затвора у трајању од 4 (четири) године и 8 (осам) месеци.

Стога,

ПРЕДЛАЖЕМ

Да суд закаже и одржи главно рочиште за одлучивање о захтеву за трајно одузимање имовине на који позвати:

1. Тужиоца за организовани криминал,
2. Осуђеног,
3. Браниоца осуђеног.

Да се на главном рочишту прочитају докази које достављамо:

- извештај МУП-а Р. Србије - Дирекције полиције – УКП – СБПОК – Јединице за финансијске истраге, стр. пов. бр. -----;

- допис Републичког фонда за ПИО од -----, године;

- уверење Републичког фонда за ПИО од 11. 5. 2018. године о подацима о осигурању (пријавама/одјавама) за осуђеног -----;

- уверење Републичког фонда за ПИО од 11. 5. 2018. године о подацима о стажу осигурања, зарадама, накнадама зарада, основицама осигурања, уговореним и другим накнадама и висини уплаћених доприноса остварених од 1. 1. 1970. године (М4) за осуђеног -----;

- потврду Републичког фонда за ПИО од 11. 5. 2018. године да се за осуђеног ----- не врши исплата пензије од стране тог фонда; уверење Републичког фонда за ПИО од 11. 5. 2018. године о подацима о осигурању (пријавама/одјавама) за -----, мајку осуђеног -----;

- уверење Републичког фонда за ПИО од 11. 5. 2018. године о подацима о стажу осигурања, зарадама, накнадама зарада, основицама осигурања, уговореним и другим накнадама и висини уплаћених доприноса остварених од 1. 1. 1970. године (М4) за ----- мајку осуђеног -----;

- допис Републичког геодетског завода – Сектора за катастар непокретности
----- од 20. 6. 2018. године; пријаву осуђеног ----- о промени права на непокретности
од 23. 6. 2015. године;

- уговор о купопродаји непокретности ОПУ ----- године, закључен
између -----, као продавца и осуђеног -----, као купца;

- решење Републичког геодетског завода – Службе за катастар непокретности
---- бр. ---- године; препис листа непокретности бр. ----- КО ----- од 20. 6. 2018. године;
допис Општинске управе општине ----- бр. ----- од 11. 5. 2018. године;

- извештај Општинске управе општине ----- – Одељења за утврђивање и
наплату јавних прихода бр. ----- од 10. 5. 2018. године; пореску пријаву осуђеног ----
-----за утврђивање пореза на имовину од 23. 6. 2015. године;

- извод из земљишних књига за ЗКУЛ бр. ----- КО -----;

- уговор о зајму ----- из -----;

- заложна изјава -----;

- извод из земљишних књига за ЗКУЛ бр. ----- од 19. 10. 2009. године;

- решење Општинског суда у ----- бр. ДН ----- од 22. 10. 2009. године;

- записник Основног суда у ----- бр. И ----- од 30. 8. 2013. године;

- закључак Основног суда у -----бр. И ----- од 29. 4. 2014. године;

- записник Основног суда у ----- бр. И —од године;

- пореску пријаву осуђеног ----- за утврђивање пореза на пренос апсолутних
права од 25. 12. 2015. године;

- записник Пореске управе – Експозитуре ----- о процени тржишне вредно-
сти непокретности изласком на терен бр. ----- од 29. 3. 2016. године;

- решење Министарства финансија Р. Србије – Пореске управе – Експозитуре
----- бр. ----- од 29. 3. 2016. године;

- уговор о купопродаји непокретности бр. ОПУ ----- од 25. 9. 2015. године, закључен између осуђеног, као продавца и -----, као купца, дана 11. 3. 2009. године.

РАЗЛОЗИ

Правноснажном пресудом Вишег суда у Београду – Посебног одељења СПК По1 бр. ----- од 22. 5. 2018. године осуђени оглашен је кривим због кривичног дела Неовлашћена производња и стављање у промет опојних дрога из члана 246, став 1 у вези са чланом 33 Кривичног законика и осуђен на казну затвора у трајању од 4 (четири) године и 8 (осам) месеци.

Из резултата спроведене финансијске истраге произлази основана сумња да је предметна имовина, чије се трајно одузимање захтева, у очигледној несразмери са законитим приходима осуђеног, те да се, као таква, има сматрати имовином проистеклом из кривичног дела, у смислу одредбе члана 3, тачка 2 Закона о одузимању имовине проистекле из кривичног дела.

Наиме, из извештаја МУП-а Р. Србије - Дирекције полиције – УКП – СБПОК – Јединице за финансијске истраге ---- „О“ стр. пов. бр. ---- од 13. 4. 2018. године; извештаја МУП-а Р. Србије - Дирекције полиције – УКП – СБПОК – Јединице за финансијске истраге „О“ стр. пов. бр. ---- од 17. 9. 2018. године; пријаве осуђеног о промени права на непокретности од 23. 6. 2015. године; уговора о купопродаји непокретности ОПУ ----- од 22. 6. 2015. године, закљученог између -----, као продавца и осуђеног, као купца; решења Републичког геодетског завода – Службе за катастар непокретности ----- бр. ----- од 14. 7. 2015. године; преписа листа непокретности бр. --- КО ----- од 20. 6. 2018. године; дописа Општинске управе општине ----- бр. ---- од 11. 5. 2018. године; извештаја Општинске управе општине ----- – Одељења за утврђивање и наплату јавних прихода бр. ---- од 10. 5. 2018. године и пореске пријаве осуђеног за утврђивање пореза на имовину од 23. 6. 2015. године, произлази да је осуђени власник предметне приземне породичне стамбене зграде површине 253м² и предметне приземне помоћне зграде површине 16м², које се налазе у ----- на кат. парцели бр. ---- КО ----- и уписане су у лист непокретности бр. ---- КО -----, те да је право својине на овим зградама стекао на основу уговора о купопродаји непокретности ОПУ ---- од 22. 6. 2015. године, за купопродајну цену у износу од 12.000.000 динара, коју је исплатио у целости продавцу.

Када су у питању евидентирани законити приходи осуђеног, из уверења Републичког фонда за ПИО од 11. 5. 2018. године о подацима о осигурању (пријавама/одјавама) за овог осуђеног и уверења Републичког фонда за ПИО од 11. 5. 2018. године о подацима о стажу осигурања, зарадама, накнадама зарада, основицама осигурања, уговореним и другим накнадама и висини уплаћених доприноса остварених од 1. 1. 1970. године (М4) за овог осуђеног произлази да је први пут засновао радни однос 21. 9. 2010. године у привредном друштву ----- које је тада и основао, где је био запослен до 27. 9. 2011. године, након чега је 28. 9. 2011. године основао друго привредно друштво ----- и у њему засновао радни однос, који још увек траје, те да је у периоду од 2011. године до 2014. године, по подацима Републичког фонда за ПИО остварио укупну зараду из радног односа у износу од 743.581,54 динара (противвредност 6.549,26 евра).

Према подацима Пореске управе, осуђени је у периоду од 2011. до 2015. године остварио укупне приходе из радног односа и ван радног односа у износу од 681.514 динара (противвредност 5.857,36 евра).

Када се поменути износи законитих прихода осуђеног упореде са износом од 12.000.000 динара, колико износи вредност предметне непокретне имовине, чије се трајно одузимање захтева, очигледно је да су ови износи у очигледној несразмери, те да стога постоји основана сумња да је предметна имовина проистекла из кривичног дела, у смислу одредбе члана 3, тачка 2 Закона о одузимању имовине проистекле из кривичног дела.

При томе су без икаквог утицаја на постојање поменуте очигледне несразмере околности које наводи сам осуђени у свом исказу а то је да је осим зараде имао и других прихода, као и да су приходе имали чланови његове породице – мајка и отац. Он наводи да је поред евидентираних законитих прихода од зараде располагао новцем који потиче од продаје куће 2015. године. У свом исказу наводи да то потврђују следећи докази: уговор о зајму ----- из -----, заложна изјава -----; извод из земљишних књига за ЗКУЛ бр. ----- од 19. 10. 2009. године; решење Општинског суда у ----- бр. ДН----- од 22. 10. 2009. године; записника Основног суда у ----- бр. И ---- од 30. 8. 2013. године; закључка Основног суда у ----- бр. И. ----- од 29. 4. 2014. године; записника Основног суда у ----- бр. И. — од године; пореска пријава осуђеног за утврђивање пореза на пренос апсолутних права од 25. 12. 2015. године; записник Пореске управе – Експозитуре ----- о процени тржишне вредности непокретности изласком на терен бр. ----- од 29. 3. 2016. године; решења Министарства финансија Р. Србије – Пореске управе – Експозитуре ----- бр. ---- од 29. 3. 2016.

године; уговор о купопродаји непокретности бр. ОПУ ---- од 25. 9. 2015. године, закључен између осуђеног, као продавца и -----, као купца, дана 11. 3. 2009. године. Из ових доказа произлази да је осуђени позајмио износ од 22.000 евра, а затим, услед немогућности зајмопримца да му врати тај износ, дана 27. 5. 2014. године, у извршном поступку стекао право својине на дотадашњој имовини дужника (зајмопримца) – кући изграђеној без грађевинске дозволе, површине у основи 101м² и земљишту укупне површине 4 ара, који се налазе у ----- бр. -----, на кат. парцели бр. ----- КО -----, те да је потом дана 25. 9. 2015. године ове некретнине продао купцу ----- за износ од 14.800,00 евра.

Ово пре свега из разлога што осуђени, према подацима Републичког фонда за ПИО и Пореске управе, у време када је наводно позајмио износ од 22.000 евра није уопште остваривао било какве законите приходе, из чега несумњиво произлази да наведени девизни износ, уколико га је уопште и имао и заиста позајмио поменутом лицу, потиче из нелегалних извора прихода.

Осим тога, све и да је осуђени дана 11. 3. 2009. године имао довољно законитих прихода из којих би могао позајмити наведени девизни износ, када се има у виду да је поменуте некретнине које је стекао у извршном поступку од дужника -----, продао 25. 9. 2015. године, дакле три месеца након стицања својине на предметним некретнинама чије се трајно одузимање захтева, и то за износ од 14.800 евра, очигледно је да новац којим је исплатио купопродајну цену за непокретност чије се одузимање захтева не потиче, чак ни делимично, од тог прихода.

Уз претходно наведено, с обзиром да из извештаја МУП-а Р. Србије - Дирекције полиције – УКП – СБПОК – Јединице за финансијске истраге – „О“ стр. пов. бр. ---- од 13. 4. 2018. године; уверења Републичког фонда за ПИО од 11. 5. 2018. године о подацима о осигурању (пријавама/одјавама) за -----, мајку осуђеног -----, уверења Републичког фонда за ПИО од 11. 5. 2018. године о подацима о стажу осигурања, зарадама, накнадама зарада, основицама осигурања, уговореним и другим накнадама и висини уплаћених доприноса остварених од 1. 1. 1970.године (М4) за ----- мајку осуђеног -----; потврде Републичког фонда за ПИО од 11. 5. 2018. године да се за мајку осуђеног ----- не врши исплата пензије од стране тог фонда, као и података Пореске управе, несумњиво произлази да је отац осуђеног ----- преминуо још 13. 12. 1998. године, да мајка овог осуђеног -----, која живи са њим у заједничком домаћинству, има евидентиране само законите приходе из радног односа, остварене у 1984. години, у укупном износу од свега

42.460 динара, те да осуђени, очигледно није од прихода чланова своје породице могао да добије новац којим је купио предметне непокретности.

Из изнетих разлога, предлажемо да Посебно одељење Вишег суда у Београду, након припремног рочишта, на главном рочишту изведе предложене доказе и потом, у смислу одредбе члана 44, став 2 Закона о одузимању имовине проистекле из кривичног дела, донесе решење којим ће усвојити овај захтев за трајно одузимање предметне имовине.

ЗАМЕНИК ТУЖИОЦА
ЗА ОРГАНИЗОВАНИ КРИМИНАЛ

12.6. Решење о усвајању захтева за привремено одузимање имовине

Република Србија
ВИШИ СУД У БЕОГРАДУ
ПОСЕБНО ОДЕЉЕЊЕ
ЗА ОРГАНИЗОВАНИ КРИМИНАЛ
Број: Пои-По1 бр.
Дана: 14. 12. 2018.
Београд
Устаничка 29

Виши суд у Београду - Посебно одељење за организовани криминал, судија за претходни поступак, са записничарем, у поступку за привремено одузимање имовине према окривљеном власнику НМ и трећем лицу ЖМ и ММ, по захтеву Тужилаштва за организовани криминал бр. ОИК бр. од 5. 11. 2018. године, на основу чланова 25 и 26 Закона о одузимању имовине проистекле из кривичног дела („Службени гласник РС”, бр. 32/2013) донео је дана 14. 12. 2018. године

РЕШЕЊЕ

УСВАЈА СЕ захтев Тужилаштва за организовани криминал ОИК бр. од 5. 11. 2018. године, за привремено одузимање имовине проистекле из кривичног дела, па се

ПРИВРЕМЕНО ОДУЗИМА

од окривљеног НМ, ЈМБГ од оца, рођеног, држављанина РС, са пребивалиштем у, против кога се пред Вишим судом у Београду - Посебно одељење за организовани криминал води истрага због кривичног дела удруживања ради вршења кривичних дела из члана 346, став 5 у вези става 4 КЗ и кривичног дела Злоупотреба положаја одговорног лица из члана 234, став 3 у вези става 1 КЗ

- новац у износу од 80.000 евра који је истом привремено одузет по потврди МУП РС УКП бр.

од трећег лица ЖМ, ЈМБГ, од оца, рођене држављанина РС, са пребивалиштем у, супруге окривљеног НМ

- стан површине 80м² у Шиду, ул. бр., на кп. бр., чија је вредност 14.000 евра

од трећег лица ММ, ЈМБГ, од оца рођеног, држављанина РС, са пребивалиштем у, сина окривљеног НМ

- путничко моторно возило марке „Пасат“, број шасије, број мотора, регистарски број, чија је вредност 900.000,00 динара.

Привремено одузимање имовине ће трајати најдуже док суд не одлучи о захтеву за трајно одузимање имовине, с тим што у складу са чланом 34, став 3 Закона о одузимању имовине проистекле из кривичног дела суд ће најмање једном годишње по службеној дужности преиспитати донету одлуку а имовином ће у складу са чланом 9 истог закона управљати Дирекција за управљање одузетом имовином.

О б р а з л о ж е њ е

Тужилаштво за организовани криминал је дана 5. 11. 2018. године на основу члана 23, став 1 Закона о одузимању имовине проистекле из кривичног дела поднело суду захтев за привремено одузимање имовине ОКИ бр. у коме је предложило да се од окр. НМ и трећих лица ЖМ и ММ привремено одузме имовина јер постоји основана сумња да је имовина наведена у захтеву проистекла из кривичног дела а постоји опасност да би касније одузимање ове имовине било отежано или онемогућено.

Судија за претходни поступак је у складу са чланом 23, став 3 Закона о одузимању имовине проистекле из кривичног дела, власнику и трећим лицима и пуномоћнику доставио захтев ТОК Оик бр. уз поуку да у року од 15 дана од дана пријема истог могу суду доставити одговор са предлогом доказа.

Пуномоћник окривљеног и трећих лица адвокат је доставио у законском року одговор у коме је навео да су окривљени и супруга истог остварили законите приходе којим су стекли своју имовину а да је финансијском истрагом непотпуно утврђено колики су били приходи родитеља супруге окривљеног а који су истој дали новац за

куповину предметног стана. Указано је да је окривљени новац за куповину предметног возила које је поклонио сину, трећем лицу ММ позајмио од пријатеља ЗЗ.

Испитан пред ТОК окр. НМ је навео да је био запослен у предузећу од 1996. године, да је и приватно радио те да је од остварених прихода и кредита купио стан током 2008. године а да је његова супруга треће лице ЖМ добила новац од родитеља којим је купила предметни стан а да је путничко возило марке „Пасат“ који се води на сина купио током 2016. године, те да не жели да се изјашњава о пореклу новца који је полиција код њега затекла и привремено одузела.

Треће лице ЖМ је пред ТОК изјавила да је била запослена у предузећу где је радила 5 година али није била пријављена, те да поседује стан који је купила од новца који је добила од родитеља.

Након што је размотрио захтев ТОК за привремено одузимање имовине, наводе из одговора на захтев, све приложене доказе судија за претходни поступак је донео одлуку као у изреци са следећих разлога:

Читањем наредбе ТОК о спровођењу истраге Кти бр. утврђено је да је окривљеном НМ стављено на терет да је извршио кривично дело удруживање ради вршења кривичних дела из члана 346, став 5 у вези става 4 КЗ и кривично дело Злоупотреба положаја одговорног лица из члана 234, став 3 у вези става 1 КЗ а из до сада прикупљених доказа произлазе основи сумње да је окривљени извршио кривична дела која му се стављају на терет.

Читањем потврде о привремено одузетим предметима МУП РС бр. утврђено је да је од окр. НМ привремено одузет новац у износу од 80.000 евра.

Читањем уговора о стамбеном кредиту бр. од 10. 12. 2008. године који је закључен између Војвођанске банке и НМ утврђено је да је НМ одобрен кредит за куповину стана у у износу од 18.000 евра.

Читањем уговора о купопродаји стана од 8. 3. 2018. године између РР и ЖМ који је оверен од стране јавног бележника утврђено је да је ЖМ стекла право својине на стану у површине 80м² за купопродајну цену од 14.000 евра.

Читањем уговора о поклону закљученог 10. 5. 2018. године утврђено је да је НМ поклонио трећем лицу ММ путничко возило марке „Пасат“ рег. број, а читањем рачуна број утврђено је да је предметно возило плаћено 900.000,00 динара.

На основу података Пореске управе и Републичког фонда за ПИО утврђено је да је окр. НМ у периоду од 2003. до 2017. године остварио укупне приходе из радног односа и ван радног односа у износу од 9.000.000,00 динара.

На основу података Пореске управе и Републичког фонда за ПИО утврђено је да је треће лице ЖМ у истом периоду остварила укупне приходе из радног односа и ван радног односа у износу од 200.000,00 динара.

На основу потврде Републичког фонда за ПИО за треће лице ММ утврђено је да исти није био запослен и није остварио било какву зараду из радног односа а на основу података Пореске управе се утврђује да није имао остварених прихода из радног односа и ван радног односа.

На основу уверења Републичког фонда за ПИО утврђено је да су родитељи трећег лица ЖМ у периоду од 2003. до 2017. године на име зараде из радног односа и пензије заједно приходовали 5.000.000,00 динара.

На основу решења ЈП Путеви Србије утврђено је да је оцу трећег лица ЖМ на име отпремнине исплаћен новчани износ од 600.000,00 динара.

Оценом наведених доказа суд је несумњиво утврдио да је окр. НМ власник новца који је од њега одузет према потврди о привремено одузетим предметима, да је његова супруга треће лице ЖМ власник предметног стана у Шиду, ул. бр., а да је треће лице ММ власник предметног путничког возила марке „Пасат“. По оцени суда када се узму у обзир приходи окривљеног и трећег лица ЖМ а према подацима РФ ПИО и Пореске управе произлази да је предметна имовина у очигледној несразмери са њиховим законитим приходима и да стога постоје основи сумње да је имовина проистекла из кривичног дела. Окривљени није пружио никакав доказ да је новац у износу од 80.000 евра стекао на законит начин, а такође није ничим доказао да је од 33 позајмио новац у износу од 7.000 евра те да је истим новцем стекао предметно возило марке „Пасат“ које је поклонио сину. Оцењујући наводе окривљеног и трећег лица да је предметни стан власништво ЖМ купљен од поклоне који је њој учинио покојни отац односно њени родитељи а у склопу података

о приходима родитеља трећег лица ЖМ и потврде ЈП Путеви Србије о исплати отпремнине суд налази да треће лице ЖМ није учинила вероватним да је предметна непокретност купљена на тај начин односно да је стан плаћен новцем добијеним од родитеља нарочито ако се има у виду да је отац трећег лица остварио отпремнину током 2008. године а да је непокретност односно предметни стан купљен тек 2018. године.

Имајући у виду наведено испуњени су услови из члана 25 Закона о одузимању имовине проистекле из кривичног дела, наиме произлази постојање основа сумње да је предметна имовина проистекла из кривичног дела извршеног од стране окривљеног а да је стан пренет на треће лице – супругу, а путничко возило на треће лице – сина окривљеног јер постоји очигледна несразмера између законитих прихода окривљеног и трећих лица и вредности предметне имовине.

По оцени суда у конкретном случају су испуњени услови из члана 23, став 1 Закона о одузимању имовине проистекле из кривичног дела јер постоји вероватноћа да ће власници располагати имовином па би касније одузимање имовине било отежано или онемогућено с обзиром да из списка предмета произлази да је током поступка предметни стан од стране трећег лица ЖМ издаван у закуп.

Одлука о трајању мере привременог одузимања донета је у смислу члана 34 Закона о одузимању имовине проистекле из кривичног дела.

Имајући у виду све наведено судија за претходни поступак је на основу члана 25 и 26 Закона о одузимању имовине проистекле из кривичног дела одлучио као у изреци решења.

Записничар Судија за претходни поступак

ПРАВНА ПОУКА:

Против овог решења дозвољена је жалба

у року од 8 дана од дана пријема

писаног отправка решења Апелационом суду у Београду

а преко овог суда.

Жалба не одлаже извршење решења.

12.7. Решење о одбијању захтева за привремено одузимање имовине

Република Србија
ВИШИ СУД У БЕОГРАДУ
Број: К Пои
Дана: 30. 1. 2019.
Београд

Виши суд у Београду, судија за претходни поступак са записничарем, у поступку за привремено одузимање имовине према окривљеном власнику НМ, чији је пуномоћник адв. по захтеву Вишег јавног тужилаштва у Београду, на основу одредбе члана 25 Закона о одузимању имовине проистекле из кривичног дела („Службени гласник РС”, бр. 32/2013) донео је дана 30. 1. 2019. године

РЕШЕЊЕ

ОДБИЈА СЕ захтев Вишег јавног тужилаштва у Београду за привремено одузимање имовине проистекле из кривичног дела од окривљеног – власника НМ као неоснован.

Образложење

Наредбом Вишег јавног тужилаштва у Београду Кти бр. окривљеном НМ је стављено на терет извршење кривичног дела Давање мита из члана 368, став 1 КЗ.

Захтевом за привремено одузимање имовине Вишег јавног тужилаштва у Београду, јавни тужилац је предложио привремено одузимање имовине проистекле из кривичног дела од окривљеног – власника НМ и то путничког моторног возила марке „Ауди“ произведено 2017. године чија је вредност 1.590.000,00 динара.

Суд је у смислу одредбе члан 23, став 3 Закона о одузимању имовине проистекле из кривичног дела окривљеном – власнику и пуномоћнику истог доставио захтев ВЈТ за привремено одузимање имовине уз поуку да у року од 15 дана од дана пријема наведеног захтева могу суду доставити одговор са доказима о начину стицања својине на имовини која је предмет захтева.

У писаном одговору на захтев за привремено одузимање имовине пуномоћник власника – окривљеног адв. навео је да је захтев тужилаштва неоснован, да нису наведени разлози из којих произлази вероватноћа да би касније одузимање било отежано или онемогућено, а пре свега да се у конкретном случају и не може применити Закон о одузимању имовине проистекле из кривичног дела јер вредност предмета кривичног дела не прелази износ од 1.500.000,00 динара, у прилог чему је доставио рачун за ручни сат марке „Сеико“.

Одлучујући о поднетом захтеву ВЈТ суд је прочитао списе предмета Ки бр., извештај МУП РС ДП УКУП Службе за борбу против организованог криминала – Јединице за финансијске истраге 03/2-1 број „О“ Стр. пов. од 16. 1. 2018. године и рачун СТР „Фосил“ за ручни сат марке „Сеико“ од па је утврдио да је захтев ВЈТ за привремено одузимање имовине неоснован и то из следећих разлога:

Одредбом члана 2, став 2 у вези става 1 Закона о одузимању имовине проистекле из кривичног дела предвиђено је да се одредбе овог закона примењују између осталог и за кривична дела из члана 368, ставови 1-3 и став 5 КЗ ако имовинска корист прибављена кривичним делом, односно вредност предмета кривичног дела прелази износ од 1.500.000,00 динара.

Читањем списка предмета Ки бр. утврђено је да је окривљеном НМ стављено на терет да је службеном лицу учинио поклон у виду ручног сата марке „Сеико“ да у оквиру свог службеног овлашћења изврши службену радњу коју не би смело извршити.

Читањем рачуна СТР „Фосил“ за ручни сат марке „Сеико“ утврђено је да је вредност истог 750.000,00 динара.

Имајући у виду неспорно утврђену чињеницу да је вредност предмета кривичног дела које се окривљеном ставља на терет вредности која је знатно испод износа од 1.500.000,00 динара, а применом одредбе члана 2, став 2 Закона о одузимању имовине проистекле из кривичног дела суд је утврдио да у конкретном случају не постоје законски услови за примену истог закона те је захтев ВЈТ за привремено одузимање имовине у односу на окр. НМ одбио као неоснован у смислу одредбе члана 25, став 2 у вези члана 2 Закона о одузимању имовине проистекле из кривичног дела.

Записничар Председник већа - судија

ПРАВНА ПОУКА:

Против овог решења дозвољена је жалба

у року од 15 дана од дана пријема писаног отправка решења

Апелационом суду у Београду а преко овог суда.

12.8. Решење о усвајању захтева за трајно одузимање имовине

Република Србија
ВИШИ СУД У БЕОГРАДУ
ПОСЕБНО ОДЕЉЕЊЕ
ЗА ОРГАНИЗОВАНИ КРИМИНАЛ
Тои-По1 бр.
Дана: 20. 3. 2019. године
Београд
Устаничка 29

Виши суд у Београду Посебно одељење за организовани криминал, у већу састављеном од судија председника већа, и судија, чланова већа, са записничарем, у поступку за трајно одузимање имовине према осуђеном власнику НМ по захтеву Тужилаштва за организовани криминал ОИК бр. од 30. 11. 2018. године, након одржаног главног рочишта у присуству заменика тужиоца за организовани криминал, осуђеног НМ и пуномоћника осуђеног адвоката, одлучујући на основу члана 44 Закона о одузимању имовине проистекле из кривичног дела („Службени гласник РС”, бр. 32/2013) донео је дана 20. 3. 2019.године

РЕШЕЊЕ

УСВАЈА СЕ захтев Тужилаштва за организовани криминал ОИК бр. од 30. 11. 2018. године за трајно одузимање имовине проистекле из кривичног дела,

па се од осуђеног – власника НМ ЈМБГ, од оца и мајке, девојачко, рођеног дана, у месту, држављанина Републике Србије, са пребивалиштем у Сомбору, који је правноснажно осуђен пресудом Вишег суда у Београду - Посебно одељење за организовани криминал Спк По1 бр. од 22. 5. 2018. године правноснажна дана 2. 7. 2018. године због извршења кривичног дела Неовлашћена производња и стављање у промет опојних дрога из члана 246, став 1 у вези чланова 33 и 61 КЗ на казну затвора у трајању од 5 година и 2 месеца

ТРАЈНО ОДУЗИМА

Породична стамбена зграда површине 200м² у Сомбору, улица, која се налази на кп бр. уписана у лист непокретности

Одузетом имовином ће до правноснажног окончања поступка за трајно одузимање имовине управљати Дирекција за управљање одузетом имовином Републике Србије.

Образложење

Пресудом Вишег суда у Београду - Посебно одељење за организовани криминал Спк По1 бр. од 22. 5. 2018. године, правноснажна дана 2. 7. 2018. године окривљени НМ оглашен је кривим због кривичног дела Неовлашћена производња и стављање у промет опојних дрога из члана 246, став 1 и осуђен на казну затвора у трајању од 5 година и 2 месеца.

Захтевом за трајно одузимање имовине Тужилаштва за организовани криминал ОИК бр. од 30. 11. 2018. ТОК је предложио трајно одузимање имовине проистекле из кривичног дела од осуђеног – власника НМ и то породичне стамбене зграде површине 200м² у Сомбору, улица, која се налази на кп бр. уписана у лист непокретности, јер из резултата спроведене финансијске истраге произлази да је наведена имовина осуђеног проистекла из кривичног дела.

Веће из члана 21, став 4 ЗКП је након што је утврдило да су испуњене претпоставке из члана 38 Закона о одузимању имовине проистекле из кривичног дела односно да је захтев поднет у законом прописаном року и да садржи све неопходне елементе, одржало припремно рочиште, а затим и главно рочиште у присуству осуђеног, његовог пуномоћника, адв. и заменика ТОК.

На главном рочишту заменик ТОК је остао при захтеву да се изведу докази који су описани у захтеву ТОК.

Осуђени власник и његов пуномоћник су на главном рочишту оспорили испуњеност услова за трајно одузимање тиме што су указали да није испуњен услов из члана 38, став 1 Закона о одузимању имовине проистекле из кривичног дела тј. да захтев није поднет у року од 6 месеци од дана достављања правноснажне пресуде. Приложио је

изјаву брата осуђеног оверену код нотара према којој је отац осуђеног предао износ од 50.000 евра брату осуђеног да би исти предао свом брату, те је пуномоћник навео и да је отац осуђеног дуго година радио у Аустрији и зарадио тај новац легалним путем а оставио га свом сину – осуђеном.

На главном рочишту суд је извршио увид и прочитао писане доказе из извештаја МУП РС - Дирекције полиције - УКП - СБПОК - Јединица за финансијске истраге са свим прилозима, изјаву Кр оверену од стране јавног бележника, уговор о купопродаји непокретности од 20. 5. 2007. године закључен између НМ и ЗС као продаваца и ТТ као купца Ов бр., извештај аустријског пензијског осигурања о подацима из матичне евиденције фонд ПИО за осуђеног НМ.

Суд је извршио увид у пресуду Вишег суда у Београду Посебно одељење Спк По1 – правноснажна дана 2. 7. 2018. године којом је прихваћен споразум о признању кривичног дела закључен између ТОК и осуђеног па је осуђени оглашен кривим због кривичног дела Неовлашћена производња и стављање у промет опојних дрога из члана 246, став 1 у вези члана 33 и 1 КЗ и осуђен на јединствену казну затвора у трајању од 5 година и 2 месеца те је према осуђеном изречена мера безбедности одузимање предмета у смислу члана 87 КЗ и члана 246, став 7 КЗ.

Оценом изведених доказа суд је утврдио да су испуњени услови за усвајање захтева ТОК за трајно одузимање имовине проистекле из кривичног дела.

Имовином проистеклом из кривичног дела у смислу одредбе члана 3, став 1, тачка 2 Закона о одузимању имовине проистекле из кривичног дела сматра се имовина власника која је у очигледној несразмери са његовим законитим приходима.

У смислу наведене законске одредбе потребно је утврдити две чињенице и то постојање имовине и постојање очигледне несразмере између вредности имовине са једне стране и законито стечених прихода са друге стране а која чињеница би указала да се до такве имовине могло доћи само извршењем кривичног дела.

Суд је читањем наведене пресуде утврдио да је осуђени НМ оглашен кривим за кривично дело за које се примењују одредбе Закона о одузимању имовине проистекле из кривичног дела у смислу члана 2 овог закона.

Такође из наведених доказа суд је као неспорно утврдио да је осуђени власник породичне стамбене зграде површине 200м² у Сомбору, улица, која се налази на кп бр. уписана у лист непокретности а која је купљена према уговору о купопродаји непокретности за купопродајну цену од 12.000.000,00 динара која је у потпуности исплаћена па је осуђени уписан у земљишне књиге као једини власник непокретности дана 20. 5. 2015. године. Суд је надаље утврђивао да ли између наведене имовине осуђеног и његових законитих прихода постоји очигледна несразмера.

С тим у вези суд је пре свега имао у виду извештај Републичког фонда за ПИО, као и податке Пореске управе а који су обједињени у извештају Јединице за финансијске истраге од 11. 1. 2019. године по којим подацима је осуђени у периоду од 2003. до 2017. године имао укупне приходе у износу од 6.400 евра а у исто време према извештају Пореске управе имао приходе у износу од 10.200 евра, па је суд прихватио да је осуђени као законите приходе у истом периоду имао онај приход који је наведен од стране Пореске управе а који је већи и повољнији по осуђеног, дакле 10.200 евра.

Сем тога суд је имао у виду да је у истом периоду осуђени имао и приход од продаје стана у Сомбору у улици, а по уговору о продаји непокретности за коју непокретност је добио износ од 1.000.000,00 динара, који износ је урачунат као приход а имајући у виду да је исти стан осуђени претходно добио путем наследства.

Суд је у вредност имовине осуђеног односно његове расходе урачунао износ од 100.000 евра који је исплатио на име купопродаје предметног стана који је према уговору купио од продавца ЗН као и износ од 15.000 евра који је стечен продајом куће у селу до које је осуђени дошао у извршном поступку за дуг који је ДН имао према осуђеном а коју кућу је касније осуђени продао ТД за поменути износ од 15.000 евра тако да по налажењу суда укупна вредност имовине осуђеног коју је исти стекао у периоду од 2003. до 2017. године износи 115.000 евра.

Суд је ценио наводе пуномоћника осуђеног из одговора као и податке из изјаве сведока брата осуђеног о томе да је отац осуђеног пре 15 година истом сведоку предао новац да би га овај предао осуђеном али је оценио да су ови наводи неосновани јер је животно нелогично и неубедљиво да се тако велики износ новца не држи на рачуну у банци који би свакако осуђени као наследник свог оца могао добити већ да се тај новац на

описани начин предаје лицу које је иначе наследник и да је стога оваква тврдња искључиво усмерена на то да се избегне одузимање имовине од осуђеног.

Имајући у виду наведено суд је утврдио да постоји очигледна несразмера између вредности имовине коју поседује осуђени и законито стечених прихода налазећи да су укупни приходи према извештају Пореске управе 10.200 евра те када се томе дода приход од продаје куће у селу за износ од 15.000 евра укупан законити приход осуђеног износи 25.200 евра док је укупна вредност имовине коју је осуђени у истом периоду стекао 115.000 евра, па када се томе на страни расхода односно трошкова осуђеног додају трошкови потрошачке корпе односно минимални трошкови које је осуђени морао имати у том периоду ради задовољења основних животних потреба а који по извештају Јединице за финансијске истраге износе за исти период, дакле од 2003. до 2017. године, 25.000 евра, долази се до закључка да постоји очигледна несразмера између законитих прихода осуђеног и вредности његове имовине.

Следом наведеног како је неспорно утврђена очигледна несразмера између законитих прихода осуђеног и вредности стечене имовине то указује на несумњив закључак да је предметна непокретност проистекла из кривичног дела, те је суд нашао да су испуњени сви законом прописани услови за трајно одузимање предметне имовине.

Суд је оценио као неосноване наводе из одговора да је тужилац пропустио да поднесе захтев за трајно одузимање имовине у року од 6 месеци од достављања правноснажне пресуде па је утврдио да је исти навод неоснован имајући у виду да је према подацима у списима правноснажна пресуда којом је НМ осуђен достављена ТОК дана 5. 6. 2018. године чиме је испоштован законски рок од 6 месеци.

У складу са чланом 46, став 2 Закона о одузимању имовине проистекле из кривичног дела суд је донео одлуку да до правноснажног окончања поступка за трајно одузимање имовине истом имовином управља Дирекција за управљање одузетом имовином Републике Србије.

С обзиром на све наведено применом члана 44 у вези члана 39 Закона о одузимању имовине проистекле из кривичног дела одлучено је као у диспозитиву решења.

Записничар Председник већа - судија

ПРАВНА ПОУКА:

Против овог решења дозвољена је жалба
у року од 15 дана од дана пријема
писаног отправака решења
Апелационом суду у Београду
а преко овог суда.

Д-на:

- ТОК

- осуђени

- пуномоћник адв.

- Дирекцији за управљање одузетом имовином

- Јединици за финансијске истраге МУП РС

- по правноснажности РГЗ Служба за катастар непокретности Сомбор

12.9. Решење о одбијању захтева за трајно одузимање имовине

Република Србија
ВИШИ СУД У БЕОГРАДУ
ПОСЕБНО ОДЕЉЕЊЕ
ЗА ОРГАНИЗОВАНИ КРИМИНАЛ
Број: Тои-По1 бр.
Дана: 30. 1. 2019.
Београд
Устаничка 29

Виши суд у Београду - Посебно одељење за организовани криминал, у већу састављеном од судија председника већа, и судија, чланова већа, са записничарем, у поступку за трајно одузимање имовине према окривљеном власнику НМ по захтеву Тужилаштва за организовани криминал бр. ОИК бр. од 29. 11. 2018. године, након одржаног главног рочишта у присуству заменика тужиоца за организовани криминал, окривљеног НМ и пуномоћника окривљеног адвоката, одлучујући на основу члана 44 Закона о одузимању имовине проистекле из кривичног дела („Службени гласник РС”, бр. 32/2013) донео је дана 30. 1. 2019. године

РЕШЕЊЕ

ОДБИЈА СЕ захтев Тужилаштва за организовани криминал ОИК бр. од 20. 6. 2018. године за трајно одузимање имовине проистекле из кривичног дела од окривљеног – власника НМ као неоснован.

Образложење

Пресудом Вишег суда у Београду - Посебно одељење за организовани криминал К По1 бр. од 13. 4. 2018. године, правноснажна дана 25. 10. 2018. године окривљени НМ оглашен је кривим због кривичног дела Недозвољен прелаз државне границе и кријумчарење људи из члана 350, став 4 у вези става 2 КЗ у вези чланова 33 и 61 КЗ и осуђен на казну затвора у трајању од 3 године. На основу одредбе члана 87, став 1 КЗ од окривљеног

су одузети предмети који су били употребљени за извршење кривичног дела и то путничко возило марке „Голф“ регистарски број NS 2134-BR а окривљени је обавезан да суду накнади трошкове кривичног поступка о чијој висини ће бити одлучено посебним решењем.

Захтевом за трајно одузимање имовине Тужилаштва за организовани криминал ОИК бр. од 20. 6. 2018. ТОК је предложио трајно одузимање имовине проистекле из кривичног дела од окривљеног – власника НМ и то двособног стана површине 50м² у Новом Саду у улици чија је вредност 40.000 евра а о чему је приложио писани уговор о купопродаји предметног стана закључен између НМ као купца и ЗЗ као продавца. ТОК је предложио да суд на основу резултата финансијске истраге и доказа изведених на главном рочишту утврди да је висина стечених прихода осуђеног а рачунајући и нужне трошкове свакодневног живота породице у очигледној несразмери са вредношћу имовине чије се одузимање тражи.

Након одржаног припремног рочишта ради предлагања доказа суд је у смислу одредбе члана 41 Закона о одузимању имовине проистекле из кривичног дела одржао главно рочиште на коме је саслушао осуђеног, сведока ЖМ (супруга осуђеног), те прочитао писане доказе и по оцени сваког доказа посебно и у међусобној вези једног доказа са другим несумњиво утврдио да је захтев ТОК за трајно одузимање предметне имовине неоснован, а то са следећих разлога:

Из сагласних исказа осуђеног – власника НМ и исказа сведока ЖМ, супруге осуђеног утврђено је да они живе у брачној заједници од 2003. године, да је осуђени НМ константно до хапшења током 2017. године био запослен у Јавном предузећу за иградњу града Новог Сада, а да је супруга домаћица, те да имају једно малолетно дете. Такође је утврђено да су они као породица најпре становали у кући његових родитеља до 2015. године када су купили предметни стан у Новом Саду. За време боравка у кући његових родитеља исти су их и финансијски помагали а предметни стан су купили од новца који су уштедели, делом од новца који су добили од осигурања након смрти оца супруге осуђеног а делом их је помогла сестра осуђеног која живи и ради у Канади.

Овакви наводи осуђеног и сведока супруге осуђеног су у сагласности и са писаним доказима из којих су утврђене чињенице:

Из извештаја МУП РС ДП УКП Службе за борбу против организованог криминала – Јединице за финансијске истраге 03/2-1 број „О“ стр. пов. од 16. 1. 2019. године

произлази да су укупно законито стечени приходи осуђеног НМ у периоду од 2003. до 2017. године износили 62.000 евра.

Читањем уговора о купопродаји Ов. бр. утврђено је да је исти закључен између НМ као купца и ЗЗ као продавца дана 3. 4. 2016. године а предмет уговора је двособан стан површине 50м² у Новом Саду у улици а чија је купопродајна цена 40.000 евра.

Читањем дописа Wiener Stadtische од 14. 2. 2019. године утврђено је да је исплаћена осигурана сума за случај смрти НС по полиси осигурања живота број дана 11. 10. 2015. године а износ од 15.000 евра исплаћен је на девизни рачун НМ дана 11. 10. 2015. године.

Читањем извештаја Western-Union од 5. 2. 2019. године утврђено је да је у периоду од 21. 8. 2012. до 6. 9. 2013. године преко исте банке из Канаде од стране пошиљаоца КЛ исплаћен новац у износу од 20.000 евра примаоцу НМ – осуђеном.

Читањем извештаја МУП РС Јединице за финансијске истраге утврђено је да је у периоду од 2003. до 2017. године потрошачка корпа за једног члана породице износила 24.548,81 евро а што за трочлану породицу осуђеног износи 73.646,43 евра.

Дакле, на основу наведених доказа, исказа осуђеног власника и сведока супруге осуђеног и на основу приложених писаних доказа који су у сагласности суд је неспорно утврдио да је осуђени власник предметног стана у Новом Саду чија је укупна вредност 40.000 евра, те да је потрошачка корпа трочлане породице у посматраном периоду износила 73.646,43 евра, дакле да су укупни расходи породице у том периоду износили 113.646,43 евра а да је укупна вредност прихода у истом периоду износила 97.000 евра (збир прихода које је остварио осуђени као запослено лице 62.000 евра и наплаћеног осигурања после смрти оца супруге осуђеног у износу од 15.000 евра те новца који је осуђеном из Канаде уплатила сестра у износу од 20.000 евра), дакле по оцени овог већа законити приходи породице осуђеног су не само они проистекли личним радом по основу зараде већ и наведени приходи стечени на законит начин, поклон и наплата осигуране суме, а очигледно је да су имали и финансијску помоћ трећих лица, родитеља осуђеног у време заједнице живота, у ком делу је суд прихватио као истините наводе осуђеног у погледу те чињенице.

Имајући у виду наведено, по оцени овог суда иако постоји разлика између укупних законитих прихода осуђеног и вредности имовине стечене у том периоду, та

разлика није таква да представља очигледну несразмеру, између законитих прихода и вредности имовине те стога тужилаштво није доказало да је предметна имовина проистекла из кривичног дела нити да постоји очигледна несразмера између законитих прихода и вредности имовине те је суд захтев ТОК за трајно одузимање одбио као неоснован.

На основу наведеног а применом члана 44 у вези члана 39 Закона о одузимању имовине проистекле из кривичног дела одлучено је као у изреци овог решења.

Записничар Председник већа - судија

ПРАВНА ПОУКА:

Против овог решења дозвољена је жалба

у року од 15 дана од дана пријема писаног отправка решења

Апелационом суду у Београду а преко овог суда.

12.10. Решење о остављању на снази одлуке о привременом одузимању имовине проистекле из кривичног дела

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ВИШИ СУД У БЕОГРАДУ
ПОСЕБНО ОДЕЉЕЊЕ
Пои-По1 бр. 12/18
дана 24. 6. 2019. године
Београд

Виши суд у Београду - Посебно одељење, судија Г. М. као председник већа са записничарем М. С. у поступку преиспитивања по службеној дужности правноснажног решења Вишег суда у Београду - Посебно одељење Пои-По1 бр. 12/18 од 28. 5. 2018. године које је постало правноснажно (Кж2 По1 31/18) 24. 6. 2018. године о привременом одузимању имовине проистекле из кривичног дела од власника - окривљеног П. Ф., на основу чланова 34, став 3 и 4, став 4 Закона о одузимању имовине проистекле из кривичног дела у вези члана 212, став 5 ЗКП, дана 24. 6. 2019. године, донео је¹⁵

РЕШЕЊЕ

Према

Власнику - окривљеном П. Ф., ЈМБГ, од оца Б. и мајке В., рођене Д., рођеном 28. 11. 1961. године у Београду, Република Србија, држављанину Републике Србије, с пребивалиштем у Београду, улица Л. К. бр. 18, против којег се пред овим судом у предмету К По1 24/18 води кривични поступак због кривичног дела прања новца из члана 231, став 4 у вези ставова 1 и 2 КЗ („Службени гласник РС“, бр. 72/09), по оптужници Тужилаштва за организовани криминал Кт.с. 21/18 од 19. 2. 2018. године

¹⁵ Ако је одржано рочиште у смислу члана 35, став 4 Закона о одузимању имовине проистекле из кривичног дела, потребно је навести да је решење донето након одржаног рочишта.

ОСТАВЉА СЕ НА СНАЗИ

решење Вишег суда у Београду - Посебно одељење Пои-По1 бр. 12/18 од 28. 5. 2018. године које је постало правноснажно (Кж2 По1 31/18) 24. 6. 2018. године о привременом одузимању имовине проистекле из кривичног дела од власника - окривљеног П. Ф.

Образложење

Решењем Вишег суда у Београду - Посебно одељење Пои-По1 12/18 од 28. 5. 2018. године усвојен је захтев Тужилаштва за организовани криминал Оик бр. 16/18 од 16. 4. 2018. године и од власника - окривљеног П. Ф. привремено је одузета имовина за коју постоји основана сумња да је проистекла из кривичног дела и то: пословна зграда спратности ПО+ПР+СП, површине 8342м² у Београду, улица Т. Д. без броја, на катастарској парцели број 2401/13 уписана у лист непокретности КО Вождовац бр. 8706, приземна породична стамбена зграда површине 295м² са помоћном зградом површине 110м² на Сребрном језеру, кућни број 9, катастарска парцела 1612 уписана у лист непокретности број 8698 КО Велико Градиште, стамбено-пословна зграда у улици К. бр. 6а, ГО Звездара, Београд, на катастарској парцели број 3032/1 КО Звездара, лист непокретности 4931 КО Звездара и новчани износ од 485.000 евра и 260.000 америчких долара.

Наведено решење постало је правноснажно даном доношења решења Апелационог суда у Београду, Посебно одељење Кж2 По1 31/18 од 24. 6. 2018. године, којим је као неоснована одбијена жалба браниоца власника - окривљеног П. Ф., адвоката Л. Љ. изјављена против првостепеног решења о привременом одузимању имовине проистекле из кривичног дела.

Испитујући по службеној дужности у смислу члана 34, став 3 Закона о одузимању имовине проистекле из кривичног дела правноснажну одлуку о привременом одузимању имовине проистекле из кривичног дела од власника - окривљеног П. Ф., овај суд је пре свега утврђивао да ли су се од правноснажности одлуке коју преиспитује до њеног преиспитивања појавиле околности које би указивале да даља примена мере привременог одузимања имовине није оправдана, као и да ли су се евентуално појавиле околности које указују да се и блажом мером (забраном располагања привремено одузетом имовином) може обезбедити трајно одузимање имовине.

Ради утврђивања ових чињеница суд није одржао рочиште¹⁶ у смислу члана 35, став 4 Закона о одузимању имовине проистекле из кривичног дела, наставши да то није неопходно за доношење одлуке, будући да је бранилац власника - окривљеног у периоду од правноснажности одлуке која се преиспитује до 12. 6. 2019. године упутио овом суду четири поднеска којима обавештава суд да је вредност привремено одузете имовине од власника - окривљеног знатно мања од оне утврђене правноснажним решењем, као и да су законити приходи власника - окривљеног већи од оних утврђених правноснажним решењем о привременом одузимању имовине.

Преиспитујући оправданост даљег трајања мере привременог одузимања имовине проистекле из кривичног дела према власнику - окривљеном П. Ф., овај суд је нашао да се од правноснажности решења о привременом одузимању имовине нису појавиле околности које указују да даља примена ове мере није оправдана, као ни околности из којих би произлазило да би се трајно одузимање имовине могло обезбедити мером забране располагања привремено одузетом имовином. Наиме, из наведених поднесака браниоца власника - окривљеног П. Ф. и актуелног стања у списима предмета кривичног поступка који се води против окривљеног не произлазе околности које би довеле у питање даље трајање правноснажно изречене мере привременог одузимања имовине. Оспоравање од стране браниоца власника - окривљеног вредности привремено одузете имовине и висине законитих прихода утврђених правноснажним решењем о привременом одузимању имовине не представља околности којима се доводи у питање оправданост даљег трајања ове правноснажно изречене мере.

Ово стога што се у овом поступку не преиспитује основаност и законитост правноснажне одлуке о привременом одузимању имовине као и чињеница утврђених у тој одлуци, што се поднесцима браниоца управо чини, већ се испитује постојање околности насталих након правноснажности одлуке о привременом одузимању имовине које могу довести до измене те одлуке у смислу укидања правноснажно изречене мере привременог одузимања имовине проистекле из кривичног дела или њене замене блажом мером.

Поднесцима браниоца власника - окривљеног не указује се на постојање таквих околности нити то произлази из списка предмета кривичног поступка КПо1 бр. 24/18 који се пред овим судом води против окривљеног П. Ф.

¹⁶ Ако је одржано рочиште навести укратко садржај рочишта и шта је на истом утврђено.

Имајући у виду наведено овај суд је нашао да правноснажно изречену меру привременог одузимања имовине проистекле из кривичног дела према власнику - окривљеном П. Ф. треба оставити на снази, због чега је на основу члана 34, став 3 и члана 4, став 4 Закона о одузимању имовине проистекле из кривичног дела у вези члана 212, став 5 ЗКП, одлучио као у изреци овог решења.

Председник већа - судија

Г. М.,

Поука о правном леку:

Против овог решења дозвољена је жалба
већу овог суда из члана 21, став 4 ЗКП,
у року од три дана од пријема преписа решења.

ДНА:

1. Тужилаштву за организовани криминал (веза: Оик бр. 16/18)
2. власнику - окривљеном П. Ф.
3. браниоцу - адвокату Л. Љ.
4. Дирекцији за управљање одузетом имовином

12.11. Решење о замени мере привременог одузимања имовине проистекле из кривичног дела мером забране располагања том имовином

РЕПУБЛИКА СРБИЈА

ВИШИ СУД У БЕОГРАДУ

ПОСЕБНО ОДЕЉЕЊЕ

Пои-По1 бр. 21/18

дана 29. 10. 2019. године

Београд

Виши суд у Београду - Посебно одељење, судија З. С. као председник већа са записничарем В. Т. у поступку преиспитивања по службеној дужности правноснажног решења Вишег суда у Београду - Посебно одељење Пои-По1 бр. 21/18 од 14. 10. 2018. године које је постало правноснажно 29. 10. 2018. године (Кж2 По1 36/18) о привременом одузимању имовине проистекле из кривичног дела од власника - окривљеног Г. Ш., на основу чланова 34, став 3 и 35, став 2 Закона о одузимању имовине проистекле из кривичног дела, дана 29. 10. 2019. године, донео је¹⁷

РЕШЕЊЕ

Према

Власнику - окривљеном Г. Ш., ЈМБГ, од оца Ч. и мајке М., рођене В., рођеном 9. 7. 1964. године у Л., Република Србија, држављанин Републике Србије, с пребивалиштем у Београду, улица М. О. бр. 12, стан 26/6, против којег се пред овим судом у предмету К По1 19/18 води кривични поступак због кривичног дела Злоупотребе службеног положаја из члана 359, став 3 у вези става 1 КЗ у вези чланова 33 и 61 КЗ, по оптужници Тужилаштва за организовани криминал Кт. 24/18 од 6. 12. 2018. године

¹⁷ Ако је одржано рочиште навести датум одржавања рочишта а у образложењу изнети садржај рочишта и доказе изведене на рочишту.

мера привременог одузимања имовине проистекле из кривичног дела одређена решењем Вишег суда у Београду Пои-По1 21/18 од 14. 10. 2018. године које је постало правноснажно (Кж2 По1 36/18) 29. 10. 2018. године **заменењује се мером**

ЗАБРАНЕ РАСПОЛАГАЊА ТОМ ИМОВИНОМ.

Образложење

Решењем Вишег суда у Београду - Посебно одељење Пои-По1 21/18 од 14. 10. 2018. године усвојен је захтев Тужилаштва за организовани криминал Оик бр. 17/18 од 25. 9. 2018. године и од власника - окривљеног Г. Ш. привремено је одузета имовина за коју постоји основана сумња да је проистекла из кривичног дела и то: кућа површине 356,72м² у Београду, у улици Б. К. број 1, која је изграђена на грађевинској парцели 5, формираној на катастарској парцели 2192 КО Вождовац са гаражом површине 20м², све уписане у лист непокретности број 1631 КО Вождовац.

Наведено решење постало је правноснажно даном доношења решења Апелационог суда у Београду - Посебно одељење Кж2 По1 36/18 од 29. 10. 2018. године, којим је као неоснована одбијена жалба браниоца власника - окривљеног, адвоката М. Г. изјављена против првостепеног решења о одузимању имовине проистекле из кривичног дела.

Испитујући по службеној дужности у смислу члана 34, став 3 Закона о одузимању имовине проистекле из кривичног дела правноснажну одлуку о привременом одузимању имовине проистекле из кривичног дела од власника - окривљеног Г. Ш., овај суд је пре свега утврђивао да ли су се од правноснажности одлуке коју преиспитује до њеног преиспитивања појавиле околности које би указивале да даља примена мере привременог одузимања имовине није оправдана, као и да ли су се евентуално појавиле околности које указују да се и благом мером (забраном располагања привремено одузетом имовином) може обезбедити трајно одузимање имовине.

Ради утврђивања ових чињеница суд није одржао рочиште¹⁸ у смислу члана 35, став 4 Закона о одузимању имовине проистекле из кривичног дела, наставши да то није неопходно за доношење одлуке, будући да је бранилац власника - окривљеног у периоду

¹⁸Ако је одржано рочиште навести датум одржавања рочишта а у образложењу изнети садржај рочишта и доказе изведене на рочишту.

од правноснажности одлуке која се преиспитује до 20. 10. 2019. године упутио овом суду два поднеска са припадајућом оригиналном медицинском документацијом за власника - окривљеног Г. Ш. издатом од Клиничког центра Србије, Клиника за неурологију, пријавом пребивалишта за власника - окривљеног Г. Ш. и планом зграде у којој власник - окривљени тренутно живи, којима обавештава суд да се здравствено стање власника - окривљеног у наведеном периоду толико погоршало да му је онемогућено самостално кретање а самим тим и живот у стану његове сестре Б. П. на шестом спрату зграде у улици М. О. број 12, где са породицом живи након правноснажно окончаног поступка привременог одузимања имовине проистекле из кривичног дела. Због наступања наведене околности бранилац предлаже да се према власнику - окривљеном Г. Ш. укине мера привременог одузимања имовине на наведеним непокретностима.

Из медицинске документације (навести које) издате од Клиничког центра Србије, Клиника за неурологију од 14. 3. и 18. 9. 2019. године утврђено је да власник - окривљени Г. Ш. болује од мултипле склерозе од 2005. године те да му се и поред редовне терапије стање толико погоршало, да од 15. 5. 2019. године више није способан за самостално кретање, због чега су испуњени услови за остварење права на инвалидско помагало - инвалидска колица и право на туђу негу и помоћ.

Из решења Републичког завода за социјално осигурање од 19. 6. 2019. године утврђено је да је власнику - окривљеном Г. Ш. признато право као инвалиду I категорије на инвалидска колица и право на туђу негу и помоћ.

Из оверене копије плана зграде број 12 у улици М. О. у Београду, општина Нови Београд, утврђено је да се ради о згради од осам спратова, да се у зграду улази преко степеништа и да иста не поседује улаз за инвалидне особе.

Из пријаве пребивалишта за власника - окривљеног Г. Ш. од 1. 11. 2018. године утврђено је да је исти пријављен на адреси у Београду, улица М. О. број 12, стан 26, на шестом спрату у власништву његове сестре Б. П.

Ценећи овако утврђене околности настале након правноснажности решења о привременом одузимању имовине од власника - окривљеног Г. Ш., суд је нашао да правноснажно изречену меру привременог одузимања имовине треба заменити блажом мером - забраном располагања том имовином.

Ово стога што је због новонасталих околности у виду могућности кретања Г. Ш. само уз помоћ инвалидских колица, за нормално свакодневно функционисање истог неопходно да живи у простору у коме се може кретати тим инвалидским помагалом (приземље, простор довољан за маневрисање инвалидским колицима, близина превозног средства ради хитних медицинских интервенција и слично) а које услове у свему испуњава привремено одузета кућа и гаража власника - окривљеног Г. Ш.

Имајући у виду наведено, овај суд налази да је у конкретном случају неопходно власнику - окривљеном Г. Ш. омогућити нормално животно функционисање с једне стране, те обезбедити евентуално трајно одузимање имовине проистекле из кривичног дела од истог с друге стране, што се по налажењу суда може постићи заменом ове правноснажно одређене мере, мером забране располагања том имовином.

При томе суд налази да новонастале околности оправдавају замену правноснажно изречене мере блажом мером, као и да ће се и забраном располагања наведеном имовином обезбедити њено евентуално трајно одузимање јер власник - окривљени неће бити у могућности да наведену имовину отуђи или оптерети те тако осујети или онемогући њено трајно одузимање.

Из свега наведеног, а на основу чланова 34, став 3 и 35, став 2 Закона о одузимању имовине проистекле из кривичног дела, суд је донео одлуку као у изреци решења.

Председник већа - судија

З. С.,

Поука о правном леку:

Против овог решења дозвољена је жалба
већу овог суда из члана 24, став 4 ЗКП,
у року од три дана од пријема преписа решења.

ДНА:

1. Тужилаштву за организовани криминал (веза: Оик бр. 17/18)
2. власнику - окривљеном Г. Ш.
3. браниоцу - адвокату М. Г.
4. Дирекцији за управљање одузетом имовином

12.12. Решење о укидању мере привременог одузимања имовине проистекле из кривичног дела

РЕПУБЛИКА СРБИЈА

ВИШИ СУД У ЧАЧКУ

Пои бр. 8/18

дана 12. 3. 2019. године

Чачак

Виши суд у Чачку, судија С. К. као председник већа, са записничарем П. С. у поступку преиспитивања по службеној дужности правноснажног решења Вишег суда у Чачку Пои бр. 8/18 од 28. 2. 2018. године које је постало правноснажно (Кж Пои 14/18) 12. 3. 2018. године о привременом одузимању имовине проистекле из кривичног дела од власника - окривљеног М. Л., на основу чланова 34, став 3 и 35, став 1 Закона о одузимању имовине проистекле из кривичног дела, након одржаног рочишта дана 12. 3. 2019. године, донео је¹⁹

РЕШЕЊЕ

Према

власнику - окривљеном М. Л., ЈМБГ, од оца П. и мајке Ж., рођене К., рођеном 9. 6. 1949. године у Чачку, Република Србија, држављанину Републике Србије, с пребивалиштем у Чачку, улица Д. бр. 29, против којег се пред овим судом у предмету К бр. 11/18 води кривични поступак због кривичног дела Преваре из члана 208, став 4 у вези става 1 КЗ, по оптужници Вишег јавног тужиоца у Чачку Кт бр. 41/18 од 6. 5. 2018. године

УКИДА СЕ МЕРА ПРИВРЕМЕНОГ ОДУЗИМАЊА ИМОВИНЕ

проистекле из кривичног дела одређена решењем Вишег суда у Чачку Пои бр. 8/18 од 28. 2. 2018. године које је постало правноснажно (Кж Пои 14/18) 12. 3. 2018. године.

¹⁹ Ово решење може се донети и без одржаног рочишта зависно од околности конкретног случаја.

Образложење

Решењем Вишег суда у Чачку Пои бр. 8/18 од 28. 2. 2018. године усвојен је захтев Вишег јавног тужиоца у Чачку Оик бр. 6/18 од 4. 2. 2018. године и од власника - окривљеног М. Л. привремено је одузета имовина за коју постоји основана сумња да је проистекла из кривичног дела и то: стан површине 155м² у Чачку, улица Д. Н. број 1/4, на другом спрату, у стамбеној згради саграђеној на катастарској парцели 1051, КО Чачак, све уписано у лист непокретности број 2327 КО Чачак, који је стечен на основу купопродајног уговора Ов1 бр. 7742/2013 од 19. 1. 2013. године и стан површине 96м² у Чачку, улица Ш. К. број 9/3 на првом спрату, у стамбеној згради саграђеној на парцели 1012, КО Чачак, све уписано у лист непокретности број 2146 КО Чачак, који је стечен на основу купопродајног уговора Ов1 број 1234/2015 од 14. 6. 2015. године.

Наведено решење постало је правноснажно 12. 3. 2018. године доношењем решења Апелационог суда у Крагујевцу Кж Пои број 14/18, којим је као неоснована одбијена жалба браниоца власника - окривљеног М. Л., адвоката Ч. П. изјављена против првостепеног решења о привременом одузимању имовине проистекле из кривичног дела.

Испитујући по службеној дужности оправданост даљег трајања ове правноснажно изречене мере, суд је у смислу члана 35, став 4 Закона о одузимању имовине проистекле из кривичног дела одржао рочиште у присуству власника - окривљеног М. Л., његовог браниоца адвоката Ч. П., заменика Вишег јавног тужиоца у Чачку Т. Д. и представника Дирекције за управљање одузетом имовином Б. П., на коме је утврдио следеће чињенично стање:

Првостепеном пресудом К бр. 11/18 од 22. 1. 2019. године окривљени М. Л., на основу члана 423, став 1, тачка 1 ЗКП ослобођен је од оптужбе за кривично дело из члана 2, став 1, тачка 4 Закона о одузимању имовине проистекле из кривичног дела, конкретно за кривично дело Преваре из члана 208, став 4 у вези става 1 КЗ које му је оптужницом Вишег јавног тужиоца у Чачку Кт. бр. 41/18 од 6. 5. 2018. године стављено на терет, јер је првостепени суд нашао да се у конкретном случају не ради о кривичном делу које му је оптужницом стављено на терет нити о неком другом кривичном делу које се гони по службеној дужности, већ о грађанскоправном односу.

Власник - окривљени М. Л. је у парничном поступку у предмету Основног суда у Чачку П бр. 4396/18 са оштећенима В. М, Г. Ж., П. К. и привредним друштвом К. кога заступа

законски заступник П. З., закључио поравнање, што је утврђено из записника Основног суда у Чачку П. бр. 4696/18 од 16. 1. 2019. године а што је утврђено и пресудом Вишег суда у Чачку К. бр. 11/18 од 22. 1. 2019. године.

На рочишту одржаном пред овим судом 12. 3. 2019. године, власник - окривљени М. Л., изјавио је да је пре доношења правноснажног решења о привременом одузимању имовине у једном (мањем) од привремено одузетих станова живео са супругом Б. Л. и таштом В. К. а да је у другом привременом одузетом стану (већем) живео његов син С. Л. са супругом А. Л. и троје малолетне деце, те да након привременог одузимања тих станова обе породице живе као подстанари. Ове наводе документовао је уговором о закупу стана у Чачку на адреси В. С. број 14, стан 9, закљученом између власника окр. М. Л. као закупопримца и В. Д. као закупадавца од 6. 3. 2018. године и закупу стана у Чачку на адреси К. број 12, закљученом између сина власника - окривљеног Б. Л. као закупопримца и С. К. као закупадавца дана 6. 3. 2018. године. Истакао је да нема намеру да располаже привремено одузетим непокретностима у случају укидања правноснажно изречене мере већ да би те непокретности искључиво користио за становање његове и синовљеве породице, будући да других непокретности нема у власништву, због чега сматра да нема опасности од осујећења трајног одузимања имовине у случају коначне осуђујуће пресуде за кривично дело стављено му на терет.

Из списка предмета К. бр. 11/18 утврђено је да је дана 19. 2. 2019. године Виши јавни тужилац у Чачку изјавио жалбу против првостепене пресуде К. бр. 11/18 од 22. 1. 2019. године којом је окривљени М. Л. ослобођен од оптужбе која је 1. 3. 2019. године достављена окривљеном и његовом браниоцу а да је 9. 3. 2019. године бранилац окривљеног поднео одговор на жалбу Вишег јавног тужиоца у Чачку.

На рочишту, бранилац власника - окривљеног Ч. П. предложио је укидање правноснажно изречене мере привременог одузимања имовине а заменик ВЈТ да се правноснажно изречена мера остави на снази.

Оцењујући околности које су се појавиле након правноснажности решења о привременом одузимању имовине од власника - окривљеног М. Л. а које су утврђене на одржаном рочишту у поступку преиспитивања оправданости даљег трајања ове правноснажно изречене мере, суд је нашао да њихово постојање указује да даља примена ове мере није оправдана и да је треба укинути.

Ово стога што чињенице да је неправноснажном пресудом Вишег суда у Чачку К. бр. 11/18 од 22. 1. 2019. године окривљени - власник ослобођен од оптужбе за извршење кривичног дела из члана 2, став 1, тачка 4 Закона о одузимању имовине проистекле из кривичног дела, да због закључења судског поравнања са оштећенима у предмету П. 4396/18 оштећени не постављају имовинскоправни захтев и да породица власника - окривљеног и његовог сина не поседују друге непокретности за становање осим оних правноснажним решењем привремено одузетих, јасно указују да више не постоје разлози који оправдавају потребу за привременим одузимањем наведене имовине. Због наведених околности, по оцени овог суда више не постоји вероватноћа да ће власник - окривљени М. Л. отежати или онемогућити евентуално трајно одузимање имовине, будући да ће наведене непокретности користити за становање јер за ту сврху нема других непокретности а нема ни правни интерес да их евентуално отуђи по цени знатно испод реалне вредности, што би једино било могуће јер се ипак ради о „спорним“ непокретностима о чијој коначној судбини није одлучено, а што је знатном делу јавности познато услед праћења овог случаја путем медија.

Имајући у виду наведено, а посебно чињеницу да је окривљени М. Л. неправноснажном пресудом ослобођен од оптужбе за кривично дело на које се примењује Закон о одузимању имовине проистекле из кривичног дела, да је са оштећенима поравнањем решио имовинскоправне односе и да је власник - окривљени М. Л. дао обећање да ће привремено одузету имовину користити само за становање те да њоме неће на други начин располагати а да Виши јавни тужилац у Чачку није истакао околности које би овако утврђене чињенице довеле у сумњу, по оцени овог суда даља примена ове мере више није оправдана.

Стога је суд, на основу члана 35, став 1 Закона о одузимању имовине проистекле из кривичног дела донео одлуку као у изреци овог решења.²⁰

Председник већа - судија

С. К.,

20 У случају смрти власника суд ће у поступку преиспитивања оправданости даљег трајања мере привременог одузимања имовине одређене правноснажним решењем, ову меру према том власнику укинути, јер смрт власника представља околност којом је отклоњена опасност за трајно одузимање имовине од тог власника. Тиме се не задире у право јавног тужиоца да суду поднесе захтев за привремено одузимање те имовине од правног следбеника умрлог власника.

Поука о правном леку:

Против овог решења дозвољена је жалба
већу овог суда из члана 21, став 4 ЗКП,
у року од три дана од пријема преписа решења.

ДНА:

1. Вишем јавном тужилаштву у Чачку (веза: Оик бр. 6/18)
2. власнику – окривљеном М. Л.
3. браниоцу - адвокату Ч. П.
4. Дирекцији за управљање одузетом имовином

